

SKLEP KOMISIJE (EU) 2017/2112

z dne 6. marca 2017

o ukrepu/shemi pomoči/državni pomoči SA.38454 – 2015/C (ex 2015/N), ki jo Madžarska namerava izvesti za podporo razvoju dveh novih jedrskih reaktorjev v jedrski elektrarni Paks II

(notificirano pod dokumentarno številko C(2017) 1486)

(Besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno)**(Besedilo velja za EGP)**

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti prvega pododstavka člena 108(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

po pozivu zainteresiranim stranem k predložitvi pripomb⁽¹⁾ in ob upoštevanju njihovih pripomb,

ob upoštevanju naslednjega:

1. POSTOPEK

- (1) Na podlagi časopisnih člankov in neuradnih stikov z madžarskimi organi je Komisija 13. marca 2014 začela predhodno preiskavo morebitne vključitve državne pomoči v izgradnjo jedrske elektrarne Paks II (v nadaljnjem besedilu: Paks II) pod številko zadeve SA.38454 (2014/CP).
- (2) Po več izmenjavah informacij in uradnih sestankih so madžarski organi 22. maja 2015 priglasili ukrep za pravno varnost, pri čemer so izjavili, da projekt ne vključuje nobene državne pomoči v smislu člena 107 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU).
- (3) Madžarska je Komisiji z dopisom z dne 22. maja 2015 priglasila ukrep za zagotovitev finančnega prispevka za razvoj dveh novih jedrskih reaktorjev na lokaciji Paks.
- (4) Komisija je Madžarsko z dopisom z dne 23. novembra 2015 obvestila, da bo v zvezi z ukrepom začela postopek iz člena 108(2) Pogodbe PDEU (v nadaljnjem besedilu: sklep o začetku postopka). Ta sklep Komisije je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije*⁽²⁾. Komisija je zainteresirane strani pozvala k predložitvi pripomb.
- (5) Madžarska je svoje pripombe v zvezi s sklepom o začetku postopka poslala 29. januarja 2016.
- (6) Komisija je prejela pripombe zainteresiranih strani. Te pripombe je posredovala Madžarski in ji dala možnost, da se odzove nanje. Pripombe so bile poslane z dopisom z dne 7. aprila 2016.
- (7) Madžarska je dodatne informacije predložila 21. aprila, 27. maja, 9. junija, 16. junija in 28. julija 2016 ter 16. januarja in 20. februarja 2017.
- (8) Madžarski organi so 12. septembra 2016 predložili jezikovno opustitev in soglašali s tem, da se sklep sprejme v angleškem jeziku kot verodostojnem jeziku.

2. PODROBEN OPIS UKREPA**2.1 OPIS PROJEKTA**

- (9) Ukrep zajema razvoj dveh novih jedrskih reaktorjev (enoti 5 in 6) na Madžarskem, katerih izgradnjo v celoti financira Madžarska v korist subjekta Paks II (*Družba z omejeno odgovornostjo za razvoj jedrske elektrarne MVM Paks II*), ki bo lastnik in upravljavec novih reaktorjev.

⁽¹⁾ UL C 8, 12.1.2016, str. 2.⁽²⁾ Glej opombo 1.

- (10) Ruska federacija in Madžarska sta 14. januarja 2014 sklenili medvladni sporazum o jedrskem programu ⁽³⁾. Državi bosta na podlagi medvladnega sporazuma sodelovali pri vzdrževanju in nadaljnjem razvoju sedanje jedrske elektrarne Paks (Paks NPP). To vključuje načrtovanje, gradnjo, prevzem v obratovanje in razgradnjo dveh novih energetskih enot 5 in 6 z reaktorjema tipa VVER (hlajen in moderiran z vodo), pri čemer bo inštalirana moč vsake enote vsaj 1 000 MW ⁽⁴⁾ poleg obstoječih enot 1–4. Z enotama 5 in 6 se bo predvidoma nadomestila izguba moči po umiku enot 1–4 (skupaj 2 000 MW). Madžarska je sporočila, da bodo enote 1–4 delovale do konca leta 2032, 2034, 2036 oziroma 2037, pri čemer dodatno podaljšanje življenjske dobe ni predvideno.
- (11) V skladu z medvladnim sporazumom ⁽⁵⁾ bi Rusija in Madžarska imenovali eno izkušeno organizacijo, ki je v lasti in pod nadzorom države ter ki bi bila finančno in tehnično odgovorna za izpolnitev svojih obveznosti kot izvajalec/lastnik v zvezi s projektom.
- (12) Rusija je imenovala delniško družbo Inženirsko podjetje iz Nižjega Novgoroda Atomenergoproekt (JSC NIAEP) za izgradnjo novih reaktorjev (enote 5 in 6), Madžarska pa je imenovala Družbo z omejeno odgovornostjo za razvoj jedrske elektrarne MVM Paks II ⁽⁶⁾ (Paks II) kot lastnika in upravljavca teh reaktorjev.
- (13) Medtem ko so v medvladnem sporazumu določene splošne pravice in obveznosti za sodelovanje držav na področju jedrske energije, se podrobnosti glede izvajanja medvladnega sporazuma določijo v ločenih sporazumih, imenovanih „sporazumi o izvajanju“ ⁽⁷⁾, kot sledi:
- (a) pogodba o dobavi, inženirskih in gradbenih storitvah za izgradnjo novih enot VVER 1200 (V491), tj. enot 5 in 6, na lokaciji Paks se imenuje „pogodba EPC“;
- (b) pogodba, s katero se določijo pogoji za sodelovanje pri upravljanju in vzdrževanju novih reaktorjev, se imenuje „pogodba o obratovanju in vzdrževanju“;
- (c) sporazum o pogojih oskrbe z gorivom in ravnanjem z izrabljenim gorivom.
- (14) JSC NIAEP in Paks II sta pogodbo EPC sklenila 9. decembra 2014 in v njej določila, da bosta novi enoti 5 in 6 predvidoma začeli obratovati leta 2025 oziroma 2026.
- (15) Neodvisno od tega se je Rusija zavezala, da bo Madžarski zagotovila državno posojilo za financiranje razvoja Paks II. To posojilo se ureja z medvladnim sporazumom o financiranju ⁽⁸⁾ in ima obliko obnavljajočega se kredita v znesku 10 milijard EUR, katerega uporaba je omejena izključno na načrtovanje, izgradnjo in prevzem energetskih enot 5 in 6 na lokaciji Paks II v obratovanje. Madžarska bo ta obnavljajoči se kredit uporabila za neposredno financiranje naložb v Paks II, potrebnih za načrtovanje, izgradnjo in prevzem novih energetskih enot 5 in 6 v obratovanje, kot je določeno v medvladnem sporazumu o financiranju. Na podlagi medvladnega sporazuma o financiranju bo Madžarska iz svojega proračuna zagotovila dodaten znesek v višini do 2,5 milijarde EUR za financiranje naložbe v Paks II.
- (16) Razen podpore za naložbe, opisane v uvodni izjavi 15, Madžarska po izgradnji energetskih enot 5 in 6 ne namerava Paks II dodeliti druge finančne podpore. Novi enoti bosta obratovali pod tržnimi pogoji brez določenega zneska prihodkov ali zajamčene cene. Madžarska meni, da se v tej fazi Paks II ne bo treba neposredno zadolžiti.

⁽³⁾ Sporazum med vlado Ruske federacije in vlado Madžarske o sodelovanju pri uporabi jedrske energije za miroljubne namene je bil sklenjen 14. januarja 2014 in ratificiran na Madžarskem z zakonom II madžarskega parlamenta iz leta 2014 (2014. évi II. törvény a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről).

⁽⁴⁾ Madžarski organi domnevajo, da je neto moč reaktorjev 1 180 MW na enoto.

⁽⁵⁾ Člen 3 medvladnega sporazuma.

⁽⁶⁾ Resolucija vlade 1429/2014. (VII. 31.) [A Kormány 1429/2014. (VII. 31.) Korm. Határozata a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2014. évi II. törvény szerinti Magyar Kijelölt Szervezet kijelölése érdekében szükséges intézkedésről].

⁽⁷⁾ Člen 8 medvladnega sporazuma.

⁽⁸⁾ Sporazum med vlado Ruske federacije in vlado Madžarske o zagotovitvi državnega posojila vladi Madžarske za financiranje izgradnje jedrske elektrarne na Madžarskem, sklenjen 28. marca 2014.

2.2 CILJ UKREPA

- (17) Kot je bilo pojasnjeno v sklepu o začetku postopka, je Paks NPP edina delujoča jedrska elektrarna na Madžarskem. Lastnik elektrarne je družba Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Részvénytársaság (MVM Group), ki proizvaja električno energijo in trguje z njo ter je v 100-odstotni lasti države⁽⁹⁾. Skupna inštalirana moč štirih enot elektrarne je 2 000 MW, vsaka pa je zdaj opremljena z rusko tehnologijo (VVER-440/V213). Enote bodo postopoma prenehale delovati do leta 2037 [glej uvodno izjavo 10].
- (18) Proizvodnja električne energije iz jedrskih virov ima strateško vlogo v mešanici virov energije na Madžarskem, saj obstoječi štirje reaktorji Paks NPP obsegajo približno 50 % celotne proizvodnje električne energije na Madžarskem⁽¹⁰⁾.
- (19) Na podlagi naslednjih ciljev:
- ohranitve razumnega deleža nacionalnih virov in
 - zmanjšanja odvisnosti Madžarske od uvoza ob hkratnem zagotavljanju skladnosti z nacionalno podnebno politiko,

je vlada od MVM Group zahtevala, naj prouči alternative povečanju proizvodnje električne energije v jedrskih elektrarnah. MVM Group je pripravila študijo izvedljivosti, v kateri je proučila izvajanje in financiranje nove jedrske elektrarne, ki bi jo bilo mogoče vključiti v sistem električne energije ter upravljati gospodarno, varno in okolju prijazno. Na podlagi te študije izvedljivosti, ki jo je MVM Group predstavila leta 2008, je vlada predložila predlog projekta madžarskemu parlamentu, ki je soglašal z začetkom pripravljalnega dela za izvedbo novih jedrskih enot na lokaciji Paks⁽¹¹⁾. To je bilo podprto z izračuni, ki so pokazali, da je zaradi zaustavitve zastarelih elektrarn predvidena izguba 6 000 MW od 8 000–9 000 MW bruto inštalirane moči do leta 2025. S širitvijo Paks NPP naj bi se te elektrarne deloma nadomestile.

- (20) Leta 2011 je bila izvedena nacionalna strategija za energijo do leta 2030⁽¹²⁾. Ta je osredotočena na scenarij, po katerem Madžarska proizvaja energijo iz jedrskih virov, premoga in obnovljivih virov. Po napovedih MAVIR, madžarskega operaterja prenosnega sistema električne energije, bo Madžarska do leta 2026 potrebovala vsaj 5,3 GW nove proizvodne zmogljivosti, do leta 2031 pa nekaj več kot 7 GW zaradi prihodnjega povpraševanja in umika obstoječe proizvodne zmogljivosti na Madžarskem⁽¹³⁾. MAVIR napoveduje še, da bodo med letoma 2025 in 2030 umaknjene skoraj vse obstoječe elektrarne na premog in da se bo inštalirana moč plinskih elektrarn Madžarske zmanjšala za približno 1 GW, kot je prikazano v preglednici 1, ki jo je Madžarska predložila 16. januarja 2017. Madžarska je pojasnila, da MAVIR pri napovedi potrebe po 7 GW nove zmogljivosti ni upošteval uvoza ali nove inštalirane moči.

Preglednica 1

Pričakovana postopna opustitev domače inštalirane moči do leta 2031

	(MW)	
	Existing	Phase-out
Nuclear	2 000	
Coal	1 292	1 222
Natural gas	3 084	960

⁽⁹⁾ Za več informacij o MVM Group glej uvodno izjavo 18 sklepa o začetku postopka.

⁽¹⁰⁾ Podatki o madžarskem sistemu električne energije (Mavir, 2014), na voljo na spletnem naslovu https://www.mavir.hu/documents/10262/160379/VER_2014.pdf/a0d9fe66-e8a0-4d17-abc2-3506612f83df, obiskano 26. oktobra 2015.

⁽¹¹⁾ 25/2009. (IV.4) OGY Határozat a paksi bővítés előkészítéséről.

⁽¹²⁾ Nacionalna strategija za energijo (Ministrstvo za nacionalni razvoj, Madžarska, 2011):

<http://2010-2014.kormany.hu/download/7/d7/70000/Hungarian%20Energy%20Strategy%202030.pdf>.

⁽¹³⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1slemez%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6-f84a (Mavir, 2016).

	(MW)	
	Existing	Phase-out
Oil	410	
Intermittent renewables/weather-dependent	455	100
Other renewables	259	123
Other non-renewables	844	836
Sum	8 344	3 241

Vir: Madžarski organi (Mavir).

- (21) Madžarska in Rusija sta medvladni sporazum sklenili, da bi razvili nove zmogljivosti na lokaciji Paks. Madžarska je pojasnila, da lahko z ohranitvijo jedrske energije v svoji mešanici virov energije obravnava potrebo pa nadomestitvi postopoma opuščene zmogljivosti, razvije nove zmogljivosti in izpolni svoje cilje, povezane s podnebnimi cilji Unije (zlasti tistimi v zvezi s predvidenim zmanjšanjem emisij CO₂).

2.3 OPIS NOVIH ENOT – TEHNOLOGIJA, KI SE BO UPORABILA

- (22) Novi enoti 5 in 6 jedrske elektrarne Paks II bosta opremljeni s tehnologijo VVER 1200 (V491) ter bosta naprednejša reaktorja generacije III+. Madžarska pojasnjuje, da bodo s tehničnimi specifikacijami enot, ki bodo uporabljene v Paks II, zagotovljene pomembne prednosti v primerjavi z obstoječimi enotami Paks NPP, kot so večja učinkovitost, gospodarnije obratovanje in boljše varnostne lastnosti.
- (23) Poleg precej večje inštalirane moči VVER 1200 (V491) sta bistveno drugačni tudi načrtovano obdobje obratovanja (60 let za enote VVER 1200 v primerjavi s 30 leti za obstoječe enote Paks NPP) in večja prilagodljivost, saj se lahko zmogljivost posamezne enote prilagodi v določenem razponu glede na obremenitev omrežja.
- (24) Tehnološki napredek v zadnjih letih se kaže tudi v manjši količini goriva, potrebni za novi enoti. Namesto sedanjega 12-mesečnega gorivnega cikla lahko novi enoti obratujeta z 18-mesečnim ciklom. To pomeni, da bo treba novi enoti na leto zaustaviti manj pogosto zaradi polnjenja z gorivom, elektrarna pa bo lahko v povprečju obratovala dlje na leto, zato bo manj izpada proizvodnje.
- (25) Tehnične specifikacije kažejo še, da bo gostota moči, ki jo bodo zagotovili novi gorivni elementi, precej večja od gostote obstoječih gorivnih elementov. To pomeni, da se lahko doseže večja proizvodnja na enoto mase goriva, s čimer se lahko izboljša gospodarnost elektrarne.

2.4 UPRAVIČENEC

- (26) Kot je pojasnjeno v oddelku 2.3 sklepa o začetku postopka, je upravičenec do ukrepa družba Paks II, ki je zdaj v državni lasti Madžarske. Pravice delničarjev uveljavlja urad predsednika vlade. Paks II bo lastnik in upravljavec enot reaktorja 5 in 6, ki ju bo plačala Madžarska.
- (27) V uvodni izjavi 19 sklepa o začetku postopka je pojasnjeno, kako so bile delnice Paks II, ki so bile prvotno v lasti MVM Group, prenesene na Madžarsko⁽¹⁴⁾. Po podatkih, ki jih je Madžarska predložila 30. januarja 2016, je nakupna cena pri prenosu znašala 10,156 milijarde HUF, kar je približno 33 milijonov EUR.

⁽¹⁴⁾ Odlok Ministra za nacionalni razvoj št. 45/2014. (XI.14.) [45/2014. (XI.14.) NFM rendelet az MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zártkörűen Működő Részvénytársaság felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló szervezet kijelöléséről].

2.5 STRUKTURA FINANCIRANJA PROJEKTA TER PRAVICE IN OBVEZNOSTI NA PODLAGI POGODBE EPC

2.5.1 MEDVLADNI SPORAZUM O FINANCIRANJU

- (28) Rusija je v okviru medvladnega sporazuma ⁽¹⁵⁾ Madžarski zagotovila državno posojilo v obliki obnavljajočega se kredita v znesku 10 milijard EUR za financiranje razvoja jedrskih enot 5 in 6 v elektrarni Paks. Obrestna mera posojila znaša 3,95–4,95 % ⁽¹⁶⁾. Posojilo je namenjeno načrtovanju, izgradnji in prevzemu navedenih novih enot v obratovanje.
- (29) V skladu z medvladnim sporazumom o financiranju mora Madžarska uporabiti posojilo za financiranje 80 % vrednosti pogodbe EPC za izvedbo del in storitev ter dobavo opreme, preostalih 20 % pogodbe EPC pa bo plačala Madžarska [glej uvodno izjavo 15]. Madžarska mora posojilo porabiti do leta 2025.
- (30) Madžarska mora posojilo odplačati v 21 letih od 15. marca ali 15. septembra po datumu prevzema obeh novih jedrskih enot 5 in 6 v obratovanje in najpozneje do 15. marca 2026 ⁽¹⁷⁾.
- (31) Plačila na podlagi medvladnega sporazuma o financiranju se lahko izvršijo šele po tem, ko madžarsko ministrstvo za nacionalno gospodarstvo izda zahtevo, rusko ministrstvo za finance pa obvestilo o odobritvi.

2.5.2 POGODBA EPC

- (32) V skladu s pogodbo EPC mora JSC NIAEP zagotoviti reaktorja, kot je določeno v podrobnih tehničnih specifikacijah, do dogovorjenih datumov in za dogovorjeni pavšalni znesek v višini ([...] ^(*) milijard EUR). Šteje se, da je vsak predhodno neopredeljen stroške vključen v to ceno [...] ⁽¹⁸⁾.
- (33) V pogodbi so določene pogodbene kazni ⁽¹⁹⁾, ki jih je treba plačati v posebnih okoliščinah, [...].
- (34) [...]
- (35) [...]

2.5.3 ODNOS MED DRŽAVO IN UPRAVIČENCEM

- (36) Madžarska je prvotno načrtovala, da bo Paks II ostala hčerinska družba v 100-odstotni lasti družbe MVM Hungarian Electricity Ltd., ki je v lasti Madžarske in njenih občin. Paks II od novembra 2014 ni več hčerinska družba MVM Hungarian Electricity Ltd. ali del MVM Group, ampak je v 100-odstotni neposredni lasti države in zdaj ni v pravnem razmerju z MVM Group.
- (37) Kar zadeva dejavnost Paks II, zlasti prodajo električne energije, je Madžarska navedla, da v tej fazi ne velja in ni načrtovana nobena ločena pogodba o nakupu energije z drugim dobaviteljem. Madžarski organi načrtujejo, da se bo električna energija, proizvedena v Paks II, prodajala na trgu in odjemalcem električne energije v skladu s pogodbami o prodaji električne energije za osnovno obremenitev po običajni tržni praksi. Po navedbah madžarskih organov bi se Paks II kot bazni proizvajalec za predvideno dolgo obdobje obratovanja prilagajala cenam, podobno kot obstoječi proizvajalci jedrske energije v Evropi.
- (38) Paks II bo lastnik jedrske elektrarne Paks II, v fazi gradnje novih reaktorjev pa bo celotno lastniško financiranje prevzela država. Madžarski organi menijo, da se Paks II v tej fazi ne bo treba neposredno zadolžiti.
- (39) Madžarska sredstev, potrebnih za prenos nakupne cene za jedrsko elektrarno Paks II, ne bo prenesla na račune Paks II. Največji delež navedenih sredstev bo imela Bank for Development and Foreign Economic Affairs of Russia (Banka za razvoj in ekonomske zadeve s tujino) (Vnesheconombank). Za vsak prelomni dogodek, za katerega se bo štel, da je bil izpolnjen, bo Paks II Vnesheconombank predložila zahtevo za plačilo 80 % zneska, dolgovanega neposredno JSC NIAEP. Poleg tega bo madžarski agenciji za upravljanje državnega dolga predložila zahtevo za plačilo preostalih 20 %.

⁽¹⁵⁾ Člen 9 medvladnega sporazuma.

⁽¹⁶⁾ 3,95 % do prvega dne odplačevanja in 4,50–4,95 % naslednjih 21 let.

⁽¹⁷⁾ V posameznem sedemletnem roku: 25 %, 35 % oziroma 40 % dejansko uporabljenega zneska posojila.

^(*) Zaupne informacije/poslovna skrivnost.

⁽¹⁸⁾ [...]

⁽¹⁹⁾ Pogodbene kazni so odškodnine v določenem znesku, o katerih se podpisnici pogodbe dogovorita, da postanejo plačljive kot nadomestilo v primeru kršitve posebnih obveznosti na podlagi pogodbe.

- (40) Preostale finančne potrebe Paks II v fazi izgradnje se bodo izpolnile s kapitalom iz proračuna Madžarske. Prvotni znesek, namenjen fazi izgradnje, bo znašal največ [...] milijard EUR (razlika med zneskom v višini 12,5 milijarde EUR, določenim v medvladnem sporazumu za projekt na področju jedrske energije, in dejansko nakupno ceno Paks II NPP, ki znaša [...] milijard EUR). Madžarska meni, da to pomeni zgornjo mejo za državna sredstva, ki se lahko črpajo za izgradnjo jedrske elektrarne Paks II brez izvedbe nadaljnje ocene. Vendar Madžarska trdi, da bo vložila dodatna sredstva, če bodo zahteve glede lastniškega kapitala presegale tak znesek in če bo na podlagi ocene takrat sklenila, da je dodatna naložba gospodarsko razumna.
- (41) Madžarska trdi, da je bilo na podlagi analize občutljivosti v zvezi z morebitnimi dodatnimi stroški Paks II, nastalimi v fazi izgradnje, sklenjeno, da bi se morali njeni stroški zvišati za desetkrat, da bi se pričakovana interna stopnja donosnosti znižala za 1 %. Zato pričakuje, da bo vpliv zvišanj stroškov majhen.

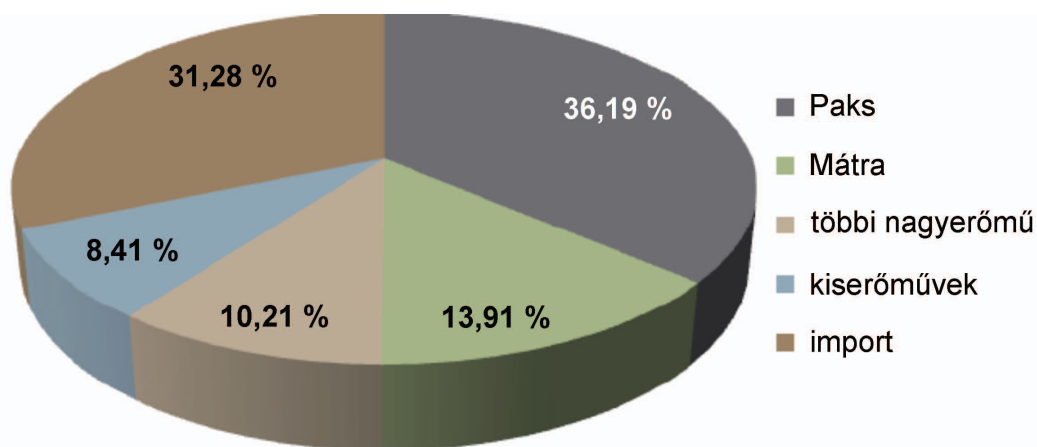
2.6 MADŽARSKI TRG Z ELEKTRIČNO ENERGIJO

2.6.1 OPIS MADŽARSKEGA TRGA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO

- (42) Sedanja struktura madžarskega trga z električno energijo se je oblikovala približno leta 1995, ko je bila privatizirana večina velikih elektrarn in javnih izvajalcev komunalnih storitev ter distribucijskih družb. Država je ohranila prevladujoč položaj v sektorju prek vertikalno integrirane družbe za energetske storitve MVM Group, ki je v državni lasti.
- (43) V študiji MAVIR iz uvodne izjave 20 je pojasnjeno, da se je skupna nacionalna poraba od leta 2014 povečala za 2,7 % in leta 2015 dosegla 43,75 TWh. Domača proizvodnja je znašala 30,06 TWh, kar je enako 68,72 % skupne porabe električne energije (glej sliko 1). Uvoz je znašal 13,69 TWh, kar je enako 31,28 % skupne porabe. Kot proizvajalec ima MVM Group, ki je v državni lasti, pomembno tržno prisotnost zaradi svojega glavnega proizvodnega sredstva, tj. jedrske elektrarne Paks NPP, ki je leta 2015 zagotavljala 52,67 % domače proizvodnje električne energije, kot je prikazano na sliki 1. Elektrarna na lignit Mátra je v večinski lasti RWE Power AG (50,92 %), MVM Group pa je lastnik 26,15 % delnic elektrarne. Druge večje (*többi nagyermű*) in manjše (*kiserőművek*) elektrarne imajo manjšo vlogo v celotni strukturi proizvodnje na madžarskem trgu. Poleg tega ima MVM Partner, vertikalno integrirana hčerinska družba MVM Group, ki se ukvarja z veleprodajo, prevladujoč položaj na trgu za veleprodajo električne energije ⁽²⁰⁾.

Slika 1

Struktura skupne porabe električne energije na Madžarskem leta 2015

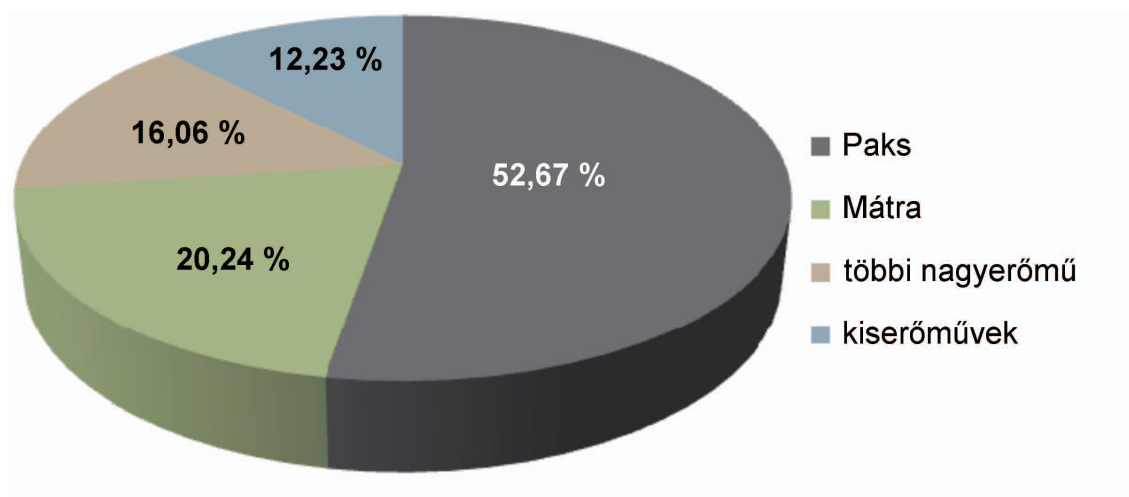
Vir: Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije (Mavir, 2016) ⁽²¹⁾.

⁽²⁰⁾ Glej Sklep št. 747/2011 madžarskega urada za energetiko z dne 14. oktobra 2011.

⁽²¹⁾ „Többi nagyermű“ pomeni „druge velike elektrarne“, „kiserőművek“ pa „male elektrarne“.

Slika 2

Bruto domača proizvodnja električne energije na Madžarskem leta 2015

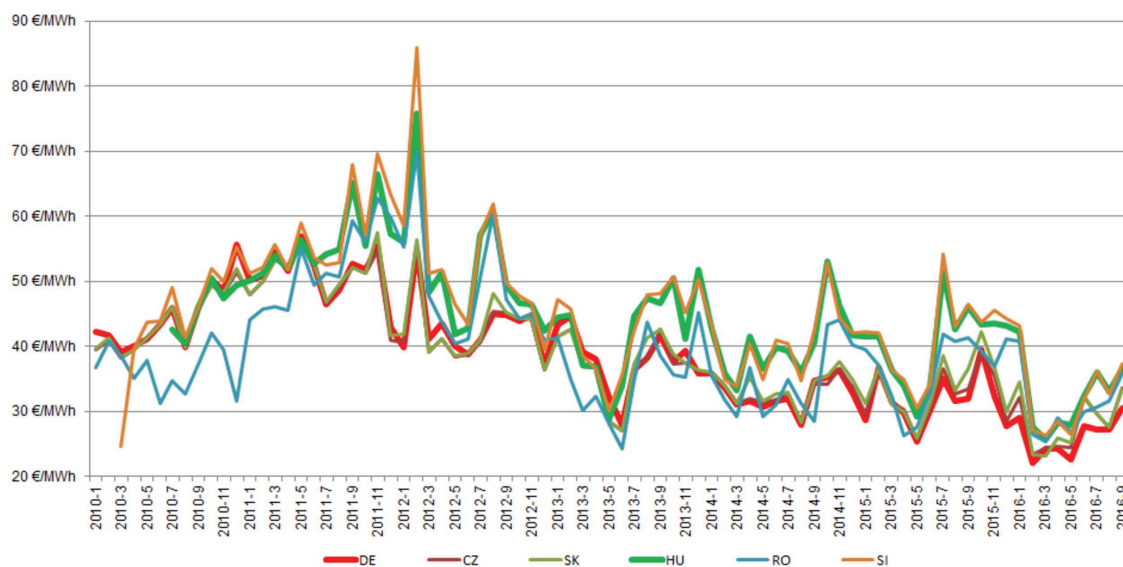

Vir: Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije (Mavir, 2016).

- (44) Na Madžarskem je večina poslov za veleprodajo izvedenih na podlagi dvostranskih pogodb o nakupu energije, pri čemer se proizvajalci zavežejo, da bodo trgovcem na debelo prodali predhodno določeno najmanjšo količino, trgovci pa morajo kupiti najmanjšo količino. Pogodbe o nakupu energije se večinoma sklenejo na podlagi standardov, ki jih določi Evropsko združenje trgovcev z energijo.
- (45) Družba Hungarian Power Exchange Company Ltd. (HUPX) je začela obratovati julija 2010 kot hčerinska družba operaterja prenosnega sistema električne energije MAVIR. Družba zagotavlja trgovanje za dan vnaprej in trgovanje s terminskimi pogodbami za fizično poravnavo. Trgovanje za dan vnaprej se začne vsak dan ob 11.00 na podlagi ponudb, ki se predložijo za vsako uro za naslednji dan. Trgovanje se konča najpozneje ob 11.40. Trgovanje s terminskimi pogodbami za fizično poravnavo se lahko izvaja za štiri najbližje tedne, tri najbližje mesece, štiri najbližja četrtletja in tri najbližja leta. Za take posle se določijo trgovalni dnevi, ko se ponudbe predložijo v določenem časovnem intervalu. Od marca 2016 se lahko na trgu znotraj dneva HUPX trguje s 15-minutnimi produkti in enournimi bloki. Poleg organiziranih trgov za dan vnaprej in znotraj dneva je HUXP podpisnica sporazumov o sodelovanju z dvema posredniškima družbama, ki opravljata storitve v zvezi s predložitvijo poslov, sklenjenih na prostem trgu, za kliring za skupne stranke.
- (46) Poleg dražb za dan vnaprej, ki jih organizira HUXP, se z električno energijo trguje tudi na borzah s sedežem v EU ali platformah OTC, pa tudi na podlagi neposrednih dvostranskih poslov [glej uvodno izjavo 44].
- (47) Kot je prikazano na sliki 1 v uvodni izjavi 43, je Madžarska neto uvoznica električne energije, pri čemer uvoz obsega približno 30 % porabe električne energije na Madžarskem. Kot je prikazano na sliki 3, je veleprodajna cena električne energije na Madžarskem najvišja v povezani regiji, ki obkroža državo (tj. razen Poljske ali Slovenije).

Slika 3

Mesečne povprečne cene električne energije za osnovno obremenitev za dan vnaprej v srednje- in vzhodnoevropski regiji (vključno z Madžarsko) ter Nemčiji (2010–2016)

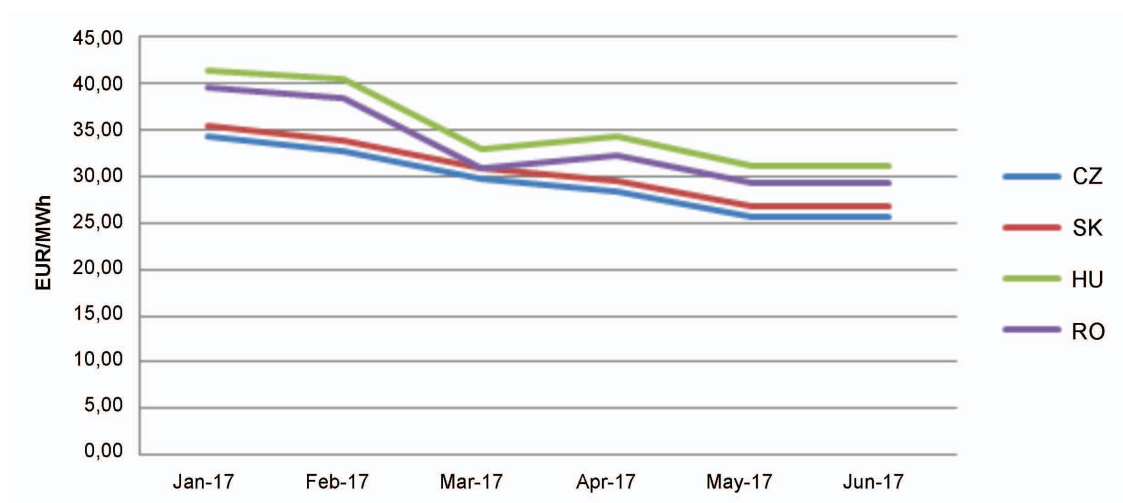

Vir: Evropska komisija.

- (48) Kratkoročna napoved cen električne energije za osnovno obremenitev v regiji izraža enak trend, tj. da bodo cene električne energije za osnovno obremenitev na Madžarskem najvišje v regiji (glej sliko 4).

Slika 4

Regionalne cene terminskih pogodb za električno energijo za osnovno obremenitev za obdobje januar–junij 2017

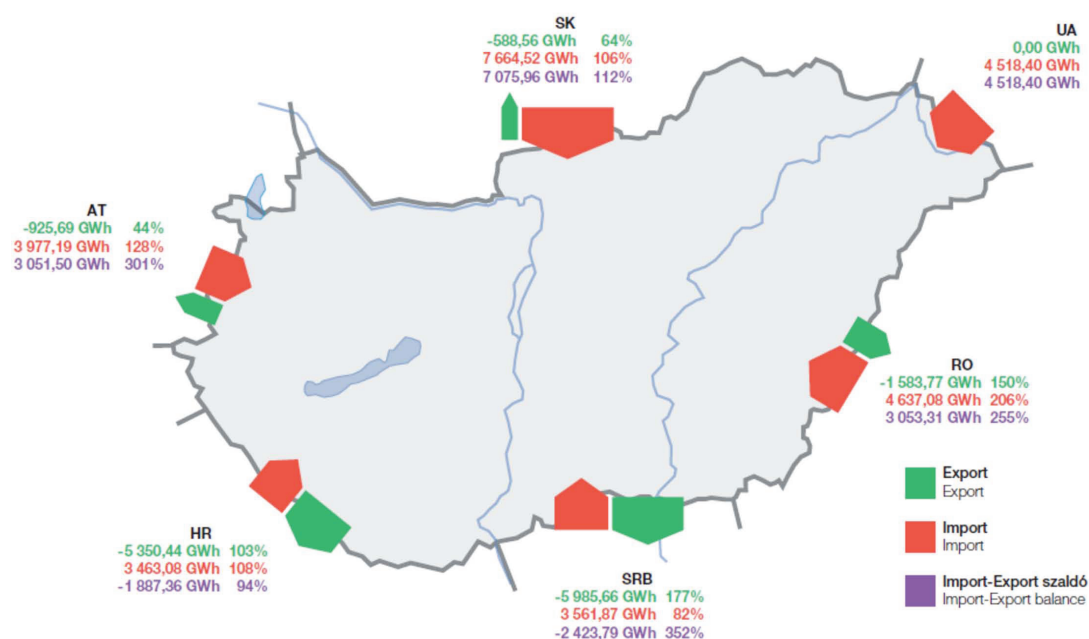

Vir: Evropska komisija (na podlagi podatkov, ki jih je objavila srednjeevropska borza električne energije), (<https://www.pxe.cz/Kurzovni-Listek/Oficialni-KL/>).

- (49) Država je dobro povezana s sosednjimi državami, leta 2014 pa je zmogljivost povezovalnih daljnovodov za električno energijo znašala 30 %, kar je nad ciljnimi deležem za leto 2020 ⁽²²⁾. Leta 2014 je začelo delovati spajanje trgov Češke, Slovaške, Madžarske in Romunije, s čimer se je povečala likvidnost HUPX in zmanjšala nestanovitnost cen. Na sliki 5 so povzeti podatki o izmenjavi električne energije s sosednjimi državami v letu 2014.

Slika 5

Izmenjava električne energije med Madžarsko in sosednjimi državami

Vir: Podatki o madžarskem sistemu električne energije (Mavir, 2014).

2.6.2 OPIS NAČRTOVANEGA RAZVOJA MADŽARSKEGA TRGA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO

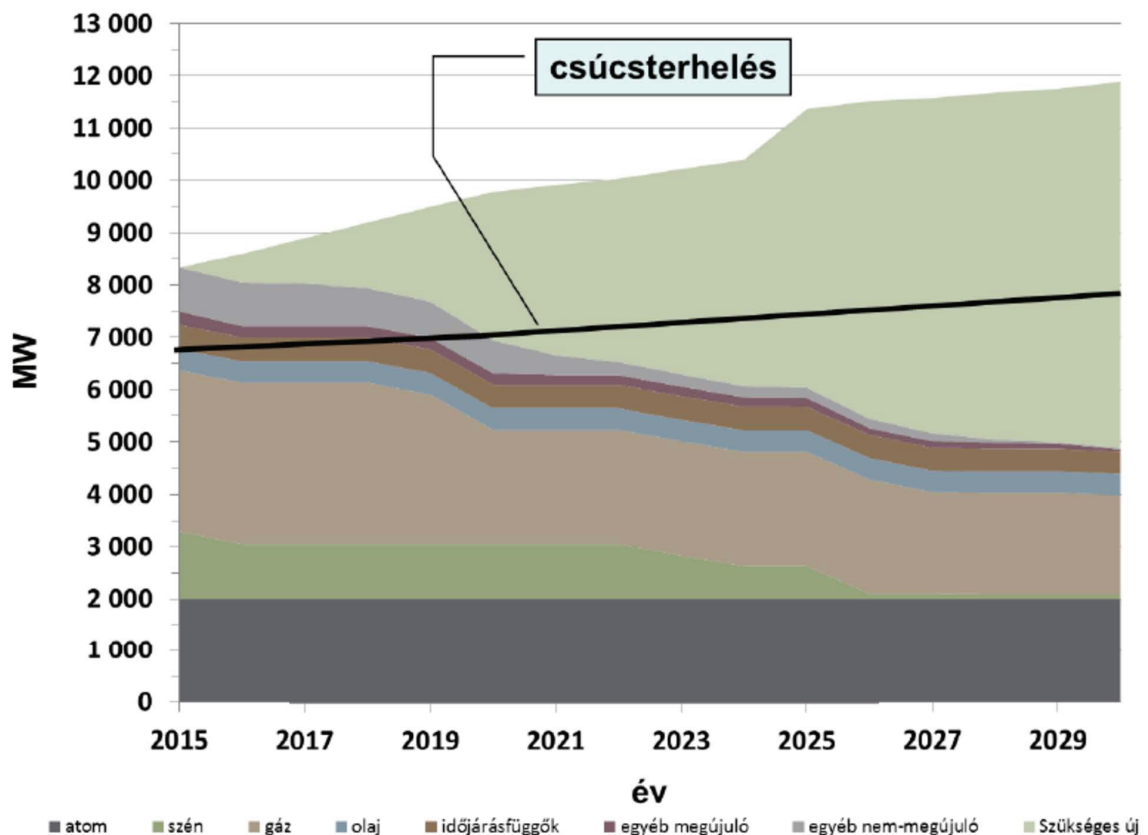
- (50) Študija MAVIR ⁽²³⁾ iz uvodne izjave 20 kaže, da bodo med letoma 2025 in 2030 umaknjene skoraj vse elektrarne na premog in da se bo inštalirana moč plinskih elektrarn Madžarske zmanjšala za 1 GW. V primerjavi z ocenami rasti konične obremenitve se bo do leta 2021 razpoložljiva proizvodna zmogljivost domačih proizvajalcev električne energije predvidoma zmanjšala tako, da bo manjša od konične obremenitve. Zato operater prenosnega sistema električne energije ocenjuje, da bo madžarski trg do leta 2026 potreboval vsaj 5,3 GW dodatne zmogljivosti za proizvodnjo električne energije, do konca obdobja napovedi leta 2031 pa nekaj več kot 7 GW. To je prikazano v nadaljevanju na sliki 6, ki kaže, da bo potrebna precejšnja količina inštalirane moči, ki bo presežala naraščajočo konično obremenitev. Madžarska je 16. januarja 2017 pojasnila, da mora zagotoviti določeno raven preostale zmogljivosti v skladu s standardnimi praksami operaterjev prenosnih sistemov električne energije, ki so del ENTSO-E. Preostala zmogljivost je razlika med vsoto domače zanesljive razpoložljive zmogljivosti, nacionalne proizvodne zmogljivosti in konične obremenitve ter rezerve sistemskih storitev. Preostala zmogljivost je del preostale nacionalne proizvodne zmogljivosti v sistemu za kritje morebitnega načrtovanega izvoza, nepričakovane spremembe obremenitve, rezerve sistemskih storitev in nenačrtovanih izklopov na referenčni točki.

⁽²²⁾ Poročilo o energiji na Madžarskem (Evropska komisija, 2014), na voljo na spletnem naslovu https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_countryreports_hungary.pdf, obiskano 26. oktobra 2015.

⁽²³⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1s-lemz%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (Mavir, 2016).

Slika 6

Potreba po dodatni zmogljivosti v madžarskem sektorju električne energije

5. ábra A forráslétesítés szükségessége

Vir: Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije (Mavir, 2016). „Csúcsterhelés“ pomeni „konično obremenitev“.

- (51) Madžarska trdi, da kljub trditvam o razmeroma veliki potrebi po novi proizvodni zmogljivosti podatki spletnega analitičnega orodja Powervision družbe Platts kažejo, da se dejansko gradi razmeroma malo novih zmogljivosti, kot je prikazano v preglednici 2. Madžarska trdi še, da je po podatkih družbe Platts obrat za energijsko predelavo z močjo 44 MW edina elektrarna, ki se zdaj gradi na Madžarskem. Poleg tega pojasnjuje, da načrti vlagateljev za gradnjo večjih (plinskih) elektrarn sicer obstajajo, vendar nobenega od teh projektov ni mogoče šteti za potrjenega, saj vlagatelji še niso imeli visokih neizterljivih stroškov, kot so stroški gradnje, ki bi dokazovali zavezo dejanski izvedbi projekta.

Preglednica 2

Nove zmogljivosti, ki bodo zgrajene v madžarskem sektorju električne energije

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Dunaujvaros Chp	Waste	Biomass	44	2016	Under Constr
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop
Szeged Ccgt	CC/Cogen	Natural Gas	460	2017	Advan Develop

Plant	Plant Type	Primary Fuel	Nameplate MW	Online Year	Status
Csepel III	CC/Cogen	Natural Gas	430	2018	Advan Develop
Tolna	Wind	Wind	260	2018	Early Develop
Gyor Region	Wind	Wind	300	2019	Early Develop
Szazhalombatta— Dunai Refinery	CC	Natural Gas	860	2020	Advan Develop
Almasfuzito	Coal	Coal Generic	435	2020	Proposed

Source: Platts Powervision, data accurate as of September 2015.

2.7 RAZLOGI ZA ZAČETEK POSTOPKA

- (52) Madžarska je maja 2015 zaradi pravne varnosti Komisiji priglasila svoje načrte za naložbo v izgradnjo dveh novih jedrskih reaktorjev na lokaciji Paks in trdila, da ukrep ne vključuje državne pomoči, saj država ravna kot vlagatelj v tržnem gospodarstvu, ki si prizadeva ustvariti razumen dobiček. Komisija je v sklepu o začetku postopka izrazila zaskrbljenost zato, ker bi lahko ukrep vključeval državno pomoč v smislu člena 107 PDEU, in sicer na podlagi informacij, ki so bile na voljo v tisti fazi. Komisija je zlasti izrazila resne dvome glede tega, ali ukrep vključuje selektivno prednost, zagotovljeno Paks II, saj Madžarska v fazi priglasitve ni predložila ugovora glede obstoja drugih elementov državne pomoči.
- (53) Razlogi za dvome so temeljili na rezultatu preskusa načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, s katerim se presoja, ali bi vlagatelj v tržnem gospodarstvu vlagal v projekt pod enakimi pogoji kot javni vlagatelj ob sprejetju odločitve o javni naložbi⁽²⁴⁾. Preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu je priznan tudi v sodni praksi⁽²⁵⁾.
- (54) V formalnem smislu je bil preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu namenjen presoji, ali bi bila pričakovana interna stopnja donosnosti naložbe višja kot zgolj tržna referenčna vrednost povprečnih tehtanih stroškov kapitala (WACC) za projekt, povezan z naložbo⁽²⁶⁾. Medtem ko je Madžarska ocenila, da je interna stopnja donosnosti projekta višja od zgolj tržne referenčne vrednosti WACC, je Komisija izrazila dvome glede tega, ali je treba za WACC šteti, da so višji.
- (55) Komisija je ob upoštevanju dvomov v zvezi z obstojem državne pomoči dodatno proučila, ali je mogoče kakršne kole morebitne ukrepe državne pomoči šteti za združljive z notranjim trgov. Vendar so madžarski organi menili, da ukrep ne vključuje državne pomoči, zato v predhodni fazi niso predložili utemeljitve združljivosti ukrepa z notranjim trgov. Komisija je izrazila tudi dvome glede tega, ali ukrep ne spada na področje uporabe sporočila Komisije z naslovom „Smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014–2020“⁽²⁷⁾, saj navedene smernice ne zajemajo ukrepov na področju jedrske energije in radioaktivnih odpadkov. Čeprav je Komisija sklenila, da se za oceno priglašene ukrepa ne uporabljajo nobene druge smernice, je ugotovila tudi, da lahko ukrep razglasi za neposredno združljivega na podlagi člena 107(3)(c) PDEU, če je ukrep namenjen doseganju cilja skupnega interesa, če je potreben in sorazmeren ter če so pozitivni učinki izpolnitve skupnega cilja večji od negativnih učinkov na konkurenco in trgovino.

⁽²⁴⁾ Preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu je standarden preskus za presojo obstoja pomoči, ki ga je uporabila tudi Madžarska pri svojih ekonomskih analizah, predloženih pred priglasitvijo zadeve in po njej. Komisija jenatančno ocenila in nato dopolnila analizo načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, ki jo je predložila Madžarska, da je oblikovala svojo oceno obstoja pomoči.

⁽²⁵⁾ T-319/12 in T-321/12, Španija in Ciudad de la Luz proti Komisiji, ECLI:EU:T:2014:604, točka 40, T-233/99 in T-228/99, Landes Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, ECLI:EU:T:2003:57, točka 245.

⁽²⁶⁾ Običajno obstajata dva splošna vira kapitala: lastniški kapital in (finančni) dolžniški kapital. Skupni stroški kapitala so povprečni tehtani stroški kapitala (WACC), pri čemer se upošteva delež lastniškega in delež dolžniškega kapitala.

⁽²⁷⁾ UL C 200, 28.6.2014, str. 1.

- (56) Komisija je izrazila dvome glede tega, ali se lahko za ukrep šteje, da je sorazmeren, tj. ali je bil omejen na najnižjo raven podpore za naložbe, potrebno za zagotovitev uspešne izgradnje dodatnih enot za proizvodnjo električne energije za doseg določenega skupnega cilja. Upravičenec bi prejel proizvodna sredstva brez posebnega tveganja, povezanega s stroški refinanciranja, ki bi jih imeli drugi udeleženci na trgu. Komisija ni prejela nobenih dokazov o tem, kako bi Madžarska preprečila tako čezmerno nadomestilo.
- (57) Komisija je poudarila, da je za madžarski trg proizvodnje električne energije značilna razmeroma visoka koncentracija na trgu, pri čemer obstoječa jedrska elektrarna Paks NPP obsega približno 50 % domače proizvodnje. Brez novih zmogljivosti bi proizvodnja električne energije v Paks NPP in Paks II verjetno obsegala še večji delež trga za oskrbo, kar bi lahko imelo izkrivljajoči učinek na madžarski trg z električno energijo. Madžarska Komisiji ni predložila podrobnih dokazov o tem, kako bi zagotovila nadaljnje neodvisno obratovanje obstoječih in novih proizvodnih sredstev.
- (58) Nazadnje, Komisija je ugotovila, da lahko zaradi posebnosti madžarskega trga z električno energijo obratovanje Paks II z omejitvijo števila ponudb za oskrbo, ki so na voljo na trgu, povzroči tudi likvidnostno tveganje veleprodajnega trga. Glede na način prodaje električne energije, proizvedene z novima reaktorjema, na trgu bi lahko bil vpliv na likvidnost precejšen, poleg tega pa bi se lahko pojavile ovire za vstop in zmanjšala konkurenčnost na različnih ravneh trga. Madžarska ni predložila podrobnega pojasnila, kako bi Paks II trgovala z električno energijo in kako bi se zagotovila likvidnost trga.
- (59) Zato je Komisija izrazile dvome glede tega, ali ukrep pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.
- (60) Poleg tega Komisija brez ustreznih dokazov ni mogla oblikovati sklepne ugotovitve o združljivosti takega ukrepa z notranjim trgovom na podlagi člena 107(3)(c). Komisija je zaradi dvomov, ki jih je izrazila v sklepu o začetku postopka, in ker Madžarska takrat ni predložila trditev o združljivosti, obravnavala tudi vrsto pomislekov zaradi izkrivljanja konkurence in možnosti čezmerne nadomestila za Paks II.
- (61) Kar zadeva dvome glede sorazmernosti, izražene v uvodni izjavi 56 zgoraj, je Komisija proučila, ali bi lahko Paks II zaradi pomoči znova vložila morebitne dobičke, ki se ne plačajo državi v obliki dividend, da bi razvila ali kupila dodatna proizvodna sredstva in s tem okrepila svoj položaj na trgu.
- (62) Kar zadeva dvome glede sorazmernosti, izražene v uvodni izjavi 56 zgoraj, je Komisija preiskala tudi politiko dividend, ki jo je nameravala izvajati Madžarska, zlasti to, ali bi zahtevala plačilo dividend (po lastni presoji in glede na dobiček, ki bi ga ustvarila Paks II) ali Paks II prepustila dobiček. Komisija je bila zaskrbljena zaradi možnosti, da bo Paks II uporabila dobiček za ponovno naložbo v razvoj ali nakup dodatnih proizvodnih sredstev ter s tem dodatno izkrivljala konkurenco.
- (63) Kot je navedeno v uvodni izjavi 57, je bila Komisija zaradi razmeroma visoke stopnje koncentracije na madžarskem trgu za proizvodnjo električne energije in 50-odstotnega deleža domače proizvodnje, ki ga obsega zdajšnja jedrska elektrarna Paks NPP (MVM Group), zaskrbljena zaradi vprašanj, ali bosta Paks NPP in Paks II ločeni ter ali se bosta lahko šteli za neodvisni in nepovezani. Dejstvo, da je Paks II zdaj pravno neodvisna od MVM Group, ni zadostovalo za Komisijo, saj v fazi priglasitve ni prejela nobenih informacij o tem, ali bo obratovanje Paks NPP in Paks II še naprej pravno in strukturno v celoti ločeno. Zdelo se je, da so taka pojasnila potrebna za to, da se čim bolj zmanjša tveganje dodatnega povečanja koncentracije na trgu.
- (64) Kot je pojasnjeno v oddelku 2.6, je večina poslov v madžarskem veleprodajnem sektorju za električno energijo izvedenih na podlagi dvostranskih pogodb o nakupu energije, madžarska borza električne energije (HUPX) pa še ni sprožila ustrezne stopnje likvidnosti. Ker obvestilo Madžarske ni vsebovalo predvidenih metod prodaje električne energije pri Paks II, je Komisija proučila učinek Paks II na sedanje stopnje likvidnosti v veleprodajnem sektorju za električno energijo.

- (65) Komisija je glede na dvome v zvezi z likvidnostjo trga, predstavljene v uvodni izjavi 58, želela zagotoviti, da so na trgu na voljo številne različne ponudbe za oskrbo, zlasti glede na prevladujoči položaj, ki ga ima MVM Partner na trgu za veleprodajo električne energije⁽²⁸⁾. Zaskrbljena je bila zaradi možnosti, da bo vpliv na stopnje likvidnosti velik in da se bodo stroški konkurentov na podrejenem trgu zvišali zaradi omejitve njihovega konkurenčnega dostopa do pomembne surovine (izključitev pri surovinah). To bi se lahko zgodilo, če bi se električna energija, proizvedena v Paks II, prodajala predvsem na podlagi dolgoročnih pogodb in samo določenim dobaviteljem, s čimer bi se tržna moč Paks II na trgu proizvodnje prenesla na maloprodajni trg.
- (66) Komisija si je zato prizadevala pridobiti dodatne informacije v zvezi s strategijo Paks II za trgovanje s proizvedeno električno energijo, pri čemer se je osredotočila zlasti na to, ali bo trgovanje potekalo pod običajnimi tržnimi pogoji s ponujanjem električne energije na borzi ali kakršni koli drugi pregledni platformi za trgovanje.

3. STALIŠČE MADŽARSKIH ORGANOV

3.1 STALIŠČE MADŽARSKE V ZVEZI Z OBSTOJEM POMOČI

3.1.1 GOSPODARSKA PREDNOST

- (67) Madžarska v obvestilu trdi, da naložba ne pomeni državne pomoči v smislu člena 107 PDEU, saj ne daje gospodarske prednosti Paks II. Madžarska je to trditev podprla z navedbo, da naložba za Paks II izpolnjuje preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu [glej uvodni izjavi 53 in 54].
- (68) Madžarska zlasti trdi, da je preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu izpolnjen na dva načina⁽²⁹⁾. Prvič, ugotavlja se, da so WACC projekta nižji od interne stopnje donosnosti. Drugič, trdi se, da je diskontirana lastna cena proizvodnje energije dovolj nizka za zagotovitev konkurenčnosti jedrske tehnologije v primerjavi z drugimi tehnologijami proizvodnje ter razumne donosnosti pri prevladujočih cenah električne energije⁽³⁰⁾.
- (69) Madžarska je za podporo svojemu stališču predložila naslednje študije in dokazila:
- (a) analizo za utemeljitev načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu (v nadaljnjem besedilu: študija načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, z dne 18. februarja 2015);
- (b) ekonomsko analizo za projekt jedrske energije Paks II (v nadaljnjem besedilu: ekonomska študija, z dne 8. oktobra 2015)⁽³¹⁾;
- (c) dopisa, ki sta bila poslana namestniku generalnega direktorja za državno pomoč in v katerih se obravnava predhodna analiza Komisije (pojasnjevalne dopise):
- prvi dopis (v nadaljnjem besedilu: prvi pojasnjevalni dopis, z dne 16. oktobra 2015),
 - drugi dopis (v nadaljnjem besedilu: drugi pojasnjevalni dopis, z dne 29. oktobra 2015);
- (d) predložene dokumente, v katerih se obravnava sklep o začetku postopka (odgovor na sklep o začetku postopka):
- dopis, poslan namestniku generalnega direktorja za državno pomoč po objavi sklepa Komisije o začetku postopka 3. decembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: dopis o potrditvi sklepa o začetku postopka),
 - pripombe, ki jih je Madžarska poslala Komisiji 29. januarja 2016 (v nadaljnjem besedilu: pripombe o sklepu o začetku postopka);

⁽²⁸⁾ Glej opombo 9.

⁽²⁹⁾ Prvi način je standardni način preverjanja načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu v vseh panogah, drugi pa je posebej namenjen industriji električne energije.

⁽³⁰⁾ Diskontirana lastna cena proizvodnje energije pomeni skupne stroške izvedbe in delovanja projekta proizvodnje električne energije, izražene v notni ceni električne energije v celotnem obdobju trajanja projekta; izračuna se na podlagi enačbe: $LCOE = [\text{Sumt} (\text{Costst} \times (1 + r) - t)] : [\text{Sumt} (\text{MWh} \times (1 + r) - t)]$, pri čemer je r diskontna stopnja in t leto. Zato je občutljiva na uporabljeno diskontno stopnjo. Običajna praksa je, da se kot diskontna stopnja uporabijo WACC projekta.

⁽³¹⁾ Ta dokument je javno dostopen na spletnem naslovu http://www.kormany.hu/download/6/74/90000/2015_Economic%20analysis%20of%20Paks%20II%20-%20for%20publication.pdf.

- (e) odgovor vlade Madžarske na pripombe tretjih strani glede sklepa o začetku postopka v zvezi z državno pomočjo z dne 7. aprila 2016 (v nadaljnjem besedilu: odgovor na pripombe tretjih strani) ter
- (f) odgovora na zahtevo po informacijah z dne 18. marca 2016 in 21. aprila 2016 (v nadaljnjem besedilu: dodatna pojasnila).
- (70) Poleg tega je vlada Madžarske predložila še finančni model, ki je bil uporabljen za izračun podatkov o interni stopnji donosnosti za projekt. Komisija je prejela dve različici modela:
- (a) izvirno različico 16. marca 2015 (v nadaljnjem besedilu: predhodni finančni model) in
- (b) končno različico 16. oktobra 2015 (v nadaljnjem besedilu: finančni model).
- (71) Razen v dodatnih pojasnilih se v dokumentih, navedenih v uvodni izjavi 69, obravnava tema računanja WACC in interne stopnje donosnosti, vendar različno podrobno. Interna stopnja donosnosti se izračuna z uporabo finančnega modela ⁽³²⁾. Pristop z diskontirano lastno ceno proizvodnje energije se obravnava v ekonomski študiji in dodatnih pojasnilih [glej uvodno izjavo 69].
- (72) V zvezi z analizo Madžarske dokumenti, navedeni v uvodni izjavi 69(c) do 69(f), vključujejo različne posodobitve podatkov, predloženih v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in pozneje v ekonomski študiji. Zlasti imajo nekatere posodobitve poznejši datum od datuma podpisa pogodbe EPC na dan 9. decembra 2014, tj. prvotne odločitve o naložbi.
- (73) Sklep o začetku postopka vsebuje podrobno oceno stališča Madžarske v zvezi z vsakim ključnim vprašanjem, kot je izraženo v dokumentih, ki jih je predložila do datuma sklepa o začetku postopka ⁽³³⁾. V preostanku tega oddelka je predstavljen pregled stališča Madžarske v zvezi s ključnimi vprašanji, postavljenimi po objavi sklepa o začetku postopka. Zlasti uporaba WACC in interne stopnje donosnosti ter diskontirana lastna cena proizvodnje energije sta predstavljeni posebej.

3.1.1.1 *Stališče Madžarske v zvezi z WACC*

- (74) Madžarska je v odgovoru na sklep o začetku postopka ponovila svojo oceno WACC iz prejšnjih predloženih dokumentov, tj. 6,2–7,7 %. Poleg tega je ponovila svoje prejšnje trditve iz pojasnjevalnih dopisov in ugotovila, da jih Komisija v sklepu o začetku postopka ni proučila.

3.1.1.2 *Stališče Madžarske v zvezi z interno stopnjo donosnosti*

- (75) Ta oddelek vsebuje pregled stališča Madžarske v zvezi z izračunom interne stopnje donosnosti, pri katerem se je uporabil finančni model za izračun prihodnjih prostih denarnih tokov za projekt in ugotovitev interne stopnje donosnosti projekta. Glavni elementi finančnega modela so:

(1) različne dolgoročne napovedi cen električne energije in

(2) različne operativne predpostavke za jedrsko elektrarno.

(A) Napovedi cen električne energije

- (76) Napovedi cen, ki jih je uporabila vlada Madžarske, so bile proučene v sklepu o začetku postopka. Madžarska je v odgovoru na sklep o začetku postopka kritizirala Komisijo zaradi uporabe zgolj ene krivulje napovedanih cen (na podlagi World Energy Outlook 2014 (poročilo o energetski prihodnosti sveta 2014) Mednarodne agencije za energijo) za izračun interne stopnje donosnosti projekta ⁽³⁴⁾. Zlasti je poudarila, da bi bilo treba za oceno interne stopnje donosnosti uporabiti vse napovedi cen, predložene v ekonomski študiji.

⁽³²⁾ Finančni model je posodobljena različica predhodnega finančnega modela. Pri posodobitvi so bile vključene pogodbene ureditve med Paks II in JSC NIAEP, dobaviteljem jedrske elektrarne.

⁽³³⁾ Glej uvodne izjave 52–81 sklepa o začetku postopka.

⁽³⁴⁾ Glej <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2014/>.

(B) Operativne predpostavke

- (77) Operativne predpostavke za finančni model in izračune interne stopnje donosnosti je zagotovila tehnična skupina Paks II. Čeprav podrobnosti za utemeljitev navedenih operativnih predpostavk prvotno niso bile predložene, je Madžarska pozneje v svojih odgovorih na zahteve Komisije po informacijah predložila informacije o ozadju navedenih predpostavk. V zvezi s tem so ključna dodatna pojasnila, ki so bila predložena kot odgovor na zahtevo po informacijah, poslano po sklepu o začetku postopka in pripombah tretjih strani.

(C) Interna stopnja donosnosti projekta

- (78) Madžarska je v odgovoru na sklep o začetku postopka ponovila rezultate svojih prejšnjih izračunov, po katerih interna stopnja donosnosti projekta znaša 8,6–12,0 %.
- (79) Madžarska je v odgovoru na sklep o začetku postopka kritizirala oceno učinka zamude na interno stopnjo donosnosti projekta, ki jo je opravila Komisija (znižanje za 0,9 % za petletno zamudo). Ta podatek je bil izračunan ob predpostavki, da se bodo v obdobju obratovanja pojavile zamude. Vendar je Madžarska trdila, da bi se lahko interna stopnja donosnosti projekta zaradi zamude v obdobju izgradnje zvišala, če bi se pojavila zamuda tudi pri nastalih stroških.

3.1.1.3 Stališče Madžarske v zvezi z diskontirano lastno ceno proizvodnje energije

- (80) Ta oddelek vsebuje pregled stališča Madžarske v zvezi z diskontirano lastno ceno proizvodnje energije za Paks II ⁽³⁵⁾.

(A) Ekonomska študija

- (81) Madžarska je v ekonomski študiji trdila, da je diskontirana lastna cena proizvodnje energije Paks II dovolj nizka, da lahko konkurira drugim tehnologijam proizvodnje. Zlasti so bile v študiji predstavljene tri ocene diskontirane lastne cene proizvodnje energije v zvezi z jedrskim projektom na Madžarskem. Prva ocena v višini 70 EUR/MWh je temeljila na 7-odstotni diskontni stopnji (zgornja meja ocenjenih WACC, predstavljena v tej ekonomski študiji) in je bila povzeta po publikaciji z naslovom „Projected Costs of Generating Electricity“ (Predvideni stroški proizvodnje električne energije) iz leta 2015, ki so jo skupaj pripravile OECD, IEA in NEA (v nadaljnjem besedilu: študija OECD/IEA/NEA iz leta 2015) ⁽³⁶⁾. Druga ocena diskontirane lastne cene proizvodnje energije, ki je znašala 50–63 EUR/KWh, je temeljila na študiji, ki so jo pripravili Aszodi in drugi (2014) in pri kateri je bila uporabljena diskontna stopnja na podlagi obrestne mere ruskega posojila, tj. 4–5 % ⁽³⁷⁾. Tretja ocena diskontirane lastne cene proizvodnje energije, ki je znašala 58–120 EUR/MWh (realne cene leta 2013), je bila izračunana s primerjalno analizo na podlagi podatkov, ki so jih objavile različne mednarodne agencije, z njo pa je bilo mogoče določiti morebitno območje diskontirane lastne cene proizvodnje energije ⁽³⁸⁾. Sklepna ugotovitev študije je bila, da se diskontirana lastna cena proizvodnje energije za madžarsko jedrsko elektrarno giblje med 50,5 in 57,4 EUR/MWh (realne cene leta 2013), pri čemer sta bili ti vrednosti izračunani z uporabo obrestne mere, enake mejnima vrednostma WACC (6,2 % in 7,0 %), predstavljenima v tej ekonomski študiji ⁽³⁹⁾. Ob primerjavi prihodnjih cen električne energije iz te ekonomske študije je mogoče trditi, da je projekt madžarske jedrske elektrarne dobičkonosen, zato Madžarska trdi, da bi zasebni vlagatelj menil, da je izvedba projekta razumna.

(B) Dodatna pojasnila

- (82) V dodatnih pojasnilih je Madžarska glede vprašanja Komisije o tem, kako se lahko razpon diskontirane lastne cene proizvodnje energije med 50,5 in 57,4 EUR/MWh iz sklepane ugotovitve ekonomske študije uskladi z razponom med 89 in 94 USD/MWh iz študije OECD/IEA/NEA, pojasnila, da je razlika posledica zelo različnih predpostavk, uporabljenih v ekonomski študiji in študiji OECD/IEA/NEA, tj. razlike v domnevnem kazalcu zmogljivosti (85 % oziroma 92 %) za jedrske elektrarne in v datumu prevzema v obratovanje (2020 oziroma 2025).

⁽³⁵⁾ Zaradi nezadostnih informacij in pomanjkanja jasnosti ocene na podlagi te metodologije v sklepu o začetku postopka niso bile ovrednotene. Zato naslednji pregled vključuje tudi dokumente iz obdobja pred sklepom o začetku postopka.

⁽³⁶⁾ V študiji OECD/IEA/NEA diskontirana lastna cena proizvodnje energije znaša 89,94 USD/KWh (glej preglednico 4.7) in ni jasno, kako sta bila na podlagi te vrednosti pridobljena vrednost 70 EUR/MWh iz slike 3 ekonomske študije in razpon 50,5–57,4 EUR/MWh. Študija OECD/IEA/NEA iz leta 2015 je na voljo na spletnem naslovu <https://www.oecd-nea.org/ndd/egc/2015/>.

⁽³⁷⁾ Glej Aszodi, A., Boros, I., in Kovacs, A., (2014) „A paksi atomerőmű bővítésének energiapolitikai, műszaki és gazdasági kérdései“, Magyar Energetika, maj 2014. Angleški prevod z naslovom „Extension of the Paks II NPP- energy political, technical and economical evaluations“ (Širitev jedrske elektrarne Paks II – energetske, politične, tehnične in ekonomske ocene) je bil predložen Komisiji februarja 2016. V tej študiji so predstavljeni izračuni v HUF, povprečna diskontirana lastna cena proizvodnje energije med celotnim trajanjem projekta pa je 16,01–16,38 HUF/kWh. Podrobnosti o tem, kako so bili ti zneski v HUF pretvorjeni v razpon diskontirane lastne cene proizvodnje energije v EUR/MWh, naveden v uvodni izjavi 81, niso na voljo.

⁽³⁸⁾ Glej sliko 15 ekonomske študije.

⁽³⁹⁾ Glej stran 77 ekonomske študije.

3.2 STALIŠČE MADŽARSKE V ZVEZI Z MOREBITNO ZDRUŽLJIVOSTJO UKREPA Z NOTRANJIM TRGOM

- (83) Čeprav je Madžarska v odgovoru na sklep o začetku postopka poudarila, da ukrep ne vključuje državne pomoči, je predložila pripombe v zvezi s pomisleki, ki jih je Komisija v sklepu o začetku postopka izrazila glede morebitne združljivosti ukrepa z notranjim trgom, če bi Komisija sklenila, da je državna pomoč obstajala.

3.2.1 STALIŠČE V ZVEZI S CILJEM SKUPNEGA INTERESA

- (84) Madžarska je v odgovoru na sklep o začetku postopka predstavila več političnih vidikov, ki so se ji zdeli pomembni, za opredelitev cilja skupnega interesa na podlagi naslednjega:
- (a) energetske politike Madžarske;
 - (b) ciljev Pogodbe Euratom ⁽⁴⁰⁾;
 - (c) vrzeli v prihodnji inštalirani moči;
 - (d) diverzifikacije virov energije;
 - (e) razogljčenja;
 - (f) ustvarjanja delovnih mest in
 - (g) cenovne dostopnosti.
- (85) Madžarska je poudarila, da ima v skladu s členom 194(2) PDEU vsaka država članica suvereno pravico, da izbere svojo mešanico virov energije, pri čemer se je sklicevala na svojo nacionalno strategijo za energijo do leta 2030 [glej uvodno izjavo 20], v kateri je kot srednjeročna strategija države za energijo opredeljena uporaba jedrske energije, premoga in obnovljivih virov.
- (86) Madžarska se sklicuje tudi na člen 2(c) Pogodbe Euratom, v katerem je določeno, da Evropska skupnost za atomsko energijo olajšuje naložbe in zagotavlja postavitve osnovnih naprav, potrebnih za razvoj jedrske energije v Evropski skupnosti za atomsko energijo. Madžarska poudarja, da je treba določbe Pogodbe Euratom, ki so zavezujoče za vse države članice podpisnice, razumeti kot skupni cilj Unije.
- (87) Madžarska pojasnjuje še, da se bo po napovedih operaterja prenosnega sistema električne energije povpraševanje po električni energiji do leta 2030 povečalo za približno 4 %, predvsem zaradi predlagane elektrifikacije madžarskih prevoznih in industrijskih sistemov ter sistemov ogrevanja. V tej študiji operaterja prenosnega sistema električne energije je bilo ugotovljeno, da številne obstoječe premogovne in plinske elektrarne na Madžarskem postajajo zastarele in bodo predvidoma zaustavljene do leta 2030. Ugotovljeno je bilo tudi, da bo v tem obdobju predvidoma začelo obratovati zelo malo novopostavljenih zmogljivosti. To bo povzročilo napovedano 32-odstotno zmanjšanje obstoječe zmogljivosti, Madžarska pa trdi, da bo izgradnja Paks II pomenila dobro usmerjen odziv na to predvideno vrzel v prihodnji proizvodni zmogljivosti.
- (88) Madžarska poudarja še, da je njena odvisnost od uvoza plina večja od povprečja EU-28. Več kot 95 % plina, ki se uporabi na Madžarskem, se uvozi, predvsem iz Rusije. Po trditvah Madžarske bi se njena odvisnost od nafte ali plina brez jedrske energije v mešanici virov energije precej povečala. Povečanje bi se pojavilo zlasti po postopnem umiku obstoječih obratujočih enot Paks NPP, pri čemer bi morale druge dodatne enote za proizvodnjo električne energije uporabljati taka goriva, da bi zaprle prihodnjo vrzel v celotni nacionalni inštalirani moči, opisano v uvodni izjavi 50. Zato Madžarska meni, da bi ukrep prispeval k raznovrstnosti virov goriva v mešanici virov energije in zanesljivi oskrbi z energijo v državi.
- (89) Madžarska trdi, da bo projekt prispeval k ciljem Unije za leto 2020, tj. zmanjšanju toplogrednih plinov, saj se jedrska cepitev šteje za nizkoogljčni vir energije. Madžarski organi trdijo, da država zaradi svojih topografskih značilnosti in geografske lokacije ne more uporabljati vetrnih elektrarn na morju ali hidroelektrarn. Preostale možnosti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov so kopenske vetrne in sončne elektrarne ter elektrarne na biomaso, vendar uporaba takih tehnologij brez dodatne proizvodnje iz jedrskih virov ne bi zadostovala za odpravo predvidene vrzeli v prihodnji zmogljivosti, navedene v uvodni izjavi 50. Zato Madžarska meni, da je projekt usmerjen v cilj razogljčenja.

⁽⁴⁰⁾ Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo.

- (90) Madžarski organi trdijo, da bo projekt omogočil ustvarjanje številnih delovnih mest (med izgradnjo in po njej). To bi bilo pomembno zlasti glede na geografsko lokacijo jedrske elektrarne Paks II, ki je v regiji NUTS II, katere BDP na prebivalca znaša manj kot 45 % povprečja EU. Zato Madžarska meni, da bi bila izvedba projekta usmerjena v cilj rasti in ustvarjanja številnih delovnih mest v več sektorjih.
- (91) Nazadnje, Madžarska trdi, da bo naložba v novo jedrsko proizvodno zmogljivost neposredno znižala cene električne energije za industrijske uporabnike in odjemalce, kar je v skladu s ciljem EU za cenovno dostopnost storitev. Madžarska trdi še, da trditev o cenovni dostopnosti podpira tudi dejstvo, da Paks II med obratovanjem ne bo zagotovljena podpora.

3.2.2 STALIŠČE V ZVEZI Z NUJNOSTJO UKREPA

- (92) Madžarska pojasnjuje, da so glede na vse večjo vrzel v proizvodnji, s katero se spopada, potrebne precejšnje naložbe v proizvodno zmogljivost, pri čemer je potreben znesek takih naložb višji od zneska projektov, ki se zdaj izvajajo ali načrtujejo.
- (93) Zato je Madžarska najela družbo NERA Economic Consulting, ki je analizirala razvoj trgov električne energije na Madžarskem in v sosednjih državah ter ustrezno opredelitev trga za projekt Paks II po začetku obratovanja (v nadaljnjem besedilu: študija NERA). Ta študija kaže, da bi lahko bila izgradnja novih enot 5 in 6 v Paks II s komercialnega vidika ugodnejša od drugih vrst naložb v proizvodnjo energije na podlagi tržnih razmer na Madžarskem, kot je podobna zmogljivost, zagotovljena s plinskimi turbinami z odprtim krožnim procesom in plinskimi turbinami s kombiniranim krožnim procesom. Zato Madžarska sklepa, da drugega hipotetičnega scenarija, ki izpolnjuje cilje politike, ni.

3.2.3 STALIŠČE V ZVEZI S SORAZMERNOSTJO UKREPA

- (94) Madžarska ponavlja, da pričakuje, da bo prejela celotno nadomestilo za naložbo v jedrsko elektrarno Paks II v obliki zvišanja vrednosti kapitala in dividend.
- (95) Poleg tega je Madžarska v dokumentu, predloženem 28. julija 2016, kljub trditvam, da projekt ne bo vključeval državne pomoči in da je v skladu z načelom vlagatelja v tržnem gospodarstvu, zagotovila dodatne informacije v odgovor na pomisleke glede sorazmernosti iz oddelka 3.3.6 sklepa o začetku postopka, če bi Komisija ugotovila, da bo priglašeni ukrep vključeval državno pomoč.
- (96) Madžarska navaja, da bo celotni dobiček Paks II, ustvarjen z obratovanjem enot 5 in 6 Paks II, uporabljen samo za:
- (a) projekt Paks II, ki vključuje razvoj, financiranje, izgradnjo, prevzem v obratovanje, obratovanje in vzdrževanje, obnovo, ravnanje z odpadki in razgradnjo novih jedrskih enot z reaktorjema VVER 5 in 6 v Paks na Madžarskem. Dobiček se ne bo uporabil za financiranje naložb v dejavnosti, ki ne spadajo v navedeni obseg projekta;
 - (b) plačilo dobička državi (npr. v obliki dividend).
- (97) Madžarska je potrdila tudi, da Paks II ne bo (znova) vlagala niti v širitev lastne zmogljivosti ali življenjske dobe Paks II niti v postavitev dodatnih proizvodnih zmogljivosti, ki niso zmogljivosti reaktorjev 5 in 6 Paks II. Če bodo take nove naložbe izvedene, jih bo Madžarska priglasila Komisiji za ločeno odobritev državne pomoči.

3.2.4 STALIŠČE V ZVEZI Z UČINKOM UKREPA NA NOTRANJI TRG

- (98) Madžarski organi trdijo, da bo trajanje vseh morebitnih izkrivljajočih učinkov omejeno na obdobje sovpadanja postopnega umika obstoječih reaktorjev v Paks NPP in začetka obratovanja novih reaktorjev Paks II. Madžarska meni, da domneva, da bi lahko življenjska doba Paks NPP presegala 50 let, ni razumna in da bi bilo obdobje sovpadanja zelo kratko.

- (99) Poleg tega Madžarska meni, da je obdobje sovpadanja potrebno in razumno glede na potrebo po tem, da bo Paks II obratovala, ko se bo podaljšana življenjska doba Paks NPP bližala koncu, in glede na možnost, da se bodo zaradi tehnične zapletenosti prevzema nove jedrske elektrarne v obratovanje in zunanjih dejavnikov, nad katerimi stranke nimajo nadzora (npr. sprememba zakonodaje, zahtev za varnost, regulativnega okolja), pojavile zamude pri načrtovanju in prevzemu Paks II v obratovanje. Madžarska je trdila še, da se v zvezi z nekaterimi enotami, opremljenimi s tehnologijo VVER generacije III in III+, pojavljajo ali so predvidene zamude v primerjavi z načrtovanim obdobjem izgradnje Paks II, kot je predstavljeno v preglednici 3 v nadaljevanju.

Preglednica 3

Skupne zamude pri izgradnji enot VVER generacije III in III+

Lokacija (država)	Zamude (leta)	Status
Kudankulam – 1 (Indija)	+ 5,8	Dokončano
Kudankulam – 2 (Indija)	+ 7,0	Nedokončano
Novovoronezh II.-1 (Rusija)	+ 1,5	Dokončano
Novovoronezh II.-2 (Rusija)	+ 2,5	Nedokončano
Leningrad II.-1 (Rusija)	+ 2,0	Nedokončano
Leningrad II.-2 (Rusija)	+ 2,5	Nedokončano

Vir: Madžarski organi.

- (100) Poleg tega Madžarska poudarja, da so Paks NPP in nova reaktorja Paks II v lasti ločenih subjektov, ki z njimi tudi upravljajo, ter da MVM Group nima nobene povezave s projektom Paks II ali Paks II. Trdi tudi, da bi v primeru obravnave koncentracije Paks II in MVM Group zanjo veljala pravila o nadzoru združevanja.
- (101) Po trditvah Madžarske dejstvo, da sta obe družbi v državni lasti, ne pomeni *prima facie*, da je njuna poslovna avtonomija vprašljiva. Nasprotno, če ima vsaka neodvisna pooblastila za odločanje, se lahko dokaže, da sta neodvisni druga od druge.
- (102) Madžarska trdi, da sta MVM Group in Paks II neodvisni in nepovezani na podlagi naslednjega:
- za njuno upravljanje sta pristojna različna oddelka vlade (MVM Group upravlja ministrstvo za nacionalni razvoj prek družbe Hungarian National Asset Management Inc., Paks II pa upravlja urad predsednika vlade);
 - družbi nimata skupnih vodstvenih položajev v svojih upravnih odborih;
 - na voljo so zaščitni ukrepi za preprečitev izmenjave poslovno občutljivih in zaupnih informacij med družbama ter
 - družbi imata ločena in posebna pooblastila za odločanje.
- (103) Madžarska nasprotuje ugotovitvam Komisije iz sklepa o začetku postopka v zvezi z izračunom tržnega deleža, ki ga ima MVM Group na madžarskem trgu za oskrbo z električno energijo. Trdi, da tržni delež ni bil proučen ob upoštevanju drugih proizvajalcev, prisotnih na madžarskem trgu, in da se je pri izračunu tržnega deleža MVM Group upoštevala samo domača proizvodnja električne energije brez uvoza.
- (104) Madžarska na podlagi študije NERA domneva, da je treba vsa morebitna izkrivljanja konkurence razlagati v okviru trga, ki je večji od Madžarske. V študiji NERA se pri oceni trga upoštevajo tudi naslednji vhodni podatki:
- obstoječe proizvodne in tehnične zmogljivosti (npr. izkoristki, zagonski stroški);

- (b) predvidene širitve proizvodne zmogljivosti (npr. elektrarna, ki se gradi, in novi obnovljivi viri energije);
- (c) predvideni umiki obstoječih enot (npr. zaradi LCPD);
- (d) zmogljivosti povezovalnih daljnovodov;
- (e) stroški goriva proizvajalca, CO₂ ter drugi stroški obratovanja in vzdrževanja;
- (f) stalni stroški obratovanja in vzdrževanja, ki bi se jim v primeru zaustavitve enote izognili;
- (g) stroški novega vstopa.
- (105) Trditev, da je trg, ki ga je treba oceniti, večji od Madžarske, temelji na tem, da je uvoz električne energije iz sosednjih držav leta 2014 obsegal 31,4 % porabe električne energije na Madžarskem. Madžarska trdi tudi, da se bo ta visoka stopnja povezave s sosednjimi državami še zvišala zaradi novih povezovalnih daljnovodov, ki bodo začeli delovati med letoma 2016 in 2021 med Slovaško (2 × 400 kV in 1 × 400 kV) in Slovenijo (1 × 400 kV). Madžarska je v predloženem dokumentu z dne 16. januarja 2017 predstavila dodatne podrobnosti o prihodnjih projektih za čezmejne daljnovode, ki kažejo, da bo do leta 2029 postavljen še en povezovalni daljnovod s Slovaško (2 × 400 kV), do leta 2030 pa z Romunijo (1 × 400 kV). Predvidene skupne zmogljivosti povezovalnih daljnovodov za uvoz in izvoz so prikazane v preglednicah 4 in 5.

Preglednica 4

Napovedi ENTSO-E za inštalirane zmogljivosti povezovalnih daljnovodov za uvoz na Madžarskem

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	720	1 040	1 080	1 360	920	450	400	5 970
2017	840	1 280	1 160	1 520	840	450	800	6 890
2018	960	1 520	1 240	1 680	760	450	1 200	7 810
2019	1 080	1 760	1 320	1 840	680	450	1 600	8 730
2020	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
2021	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650
...								
2030	1 200	2 000	1 400	2 000	600	450	2 000	9 650

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Vir: Študija NERA.

Preglednica 5

Napovedi ENTSO-E za inštalirane zmogljivosti povezovalnih daljnovodov za izvoz na Madžarskem

	Austria	Slovakia	Romania	Croatia	Serbia	Ukraine (*)	Slovenia (**)	Total
2015	600	800	1 000	1 200	1 000	450	0	5 050
2016	640	1 040	1 060	1 360	920	450	340	5 810
2017	680	1 280	1 120	1 520	840	450	680	6 570
2018	720	1 520	1 180	1 680	760	450	1 020	7 330
2019	760	1 760	1 240	1 840	680	450	1 360	8 090
2020	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
2021	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850
...								
2030	800	2 000	1 300	2 000	600	450	1 700	8 850

(*) No data provided in forecast

(**) Assumption: Slovenia starting from zero.

Vir: Študija NERA.

- (106) V študiji je opredeljeno še uspešno spajanje trgov za oskrbo z energijo s Slovaško, Češko in Romunijo, navedeni pa so tudi predlogi ENTSO-E, objavljeni oktobra 2015, v katerih je Madžarska opredeljena kot del enotnega območja usklajenega določanja zmogljivosti Srednje in Vzhodne Evrope skupaj z več državami, s katerimi še ni vzpostavila ureditve za spajanje, vključno z Avstrijo, Nemčijo in Poljsko⁽⁴¹⁾. Madžarska trdi, da je njen trg z električno energijo v primerjavi z drugimi državami članicami že zdaj zelo integriran v Evropski uniji, pri čemer zmogljivost povezovalnih daljnovodov znaša približno 75 % skupne domače inštalirane moči za proizvodnjo, tj. približno osemkrat več od cilja EU za države članice do leta 2020 in petkrat več od cilja EU za države članice do leta 2030. Po mnenju Madžarske je to zadosten razlog za proučitev morebitnih izkrivljanj konkurence v velikem obsegu.
- (107) Kar zadeva uporabo ali nove tehnologije v dejanskem scenariju in ob odsotnosti Paks II, so v študiji NERA plinske turbine s kombiniranim krožnim procesom ali plinske turbine z odprtim krožnim procesom obravnavane kot vstopne tehnologije, medtem ko se domneva, da razlog za vstop in izstop drugih tehnologij, kot so tehnologije obnovljivih virov, premoga in jedrske tehnologije, verjetno ni zgolj ekonomski zaradi naslednjega:
- sedanje in pretekle odločitve elektrarn na obnovljive vire o vstopu so odvisne predvsem od programov državnih subvencij in ne od tržnih cen. Zato modeli za simulacijo temeljev trga ne morejo ugotoviti, ali bo elektrarna na obnovljive vire v praksi vstopila ali izstopila;
 - zaradi podnebnih sprememb je postavitve novih elektrarn na premog in lignit brez tehnologije zmanjšanja emisij CO₂ v EU zdaj zelo sporna, pri čemer se številni projekti izpodbijajo prek agencij ali sodnih postopkov. Zato ni jasno, v kakšnem obsegu so projekti nove gradnje še izvedljivi v EU;

⁽⁴¹⁾ ENTSO-E (2015), „All TSOs“ proposal for Capacity Calculation Regions (CCRs) in accordance with Article 15(1) of the Commission Regulation (EU) 2015/1222 of 24 July 2015 establishing a Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management“ (Skupni predlog operaterjev prenosnega sistema električne energije za območja določanja zmogljivosti v skladu s členom 15(1) Uredbe Komisije (EU) 2015/1222 z dne 24. julija 2015 o določitvi smernic za dodeljevanje zmogljivosti in upravljanje prezasedenosti), z dne 29. oktobra 2015, str. 9, člen 9.

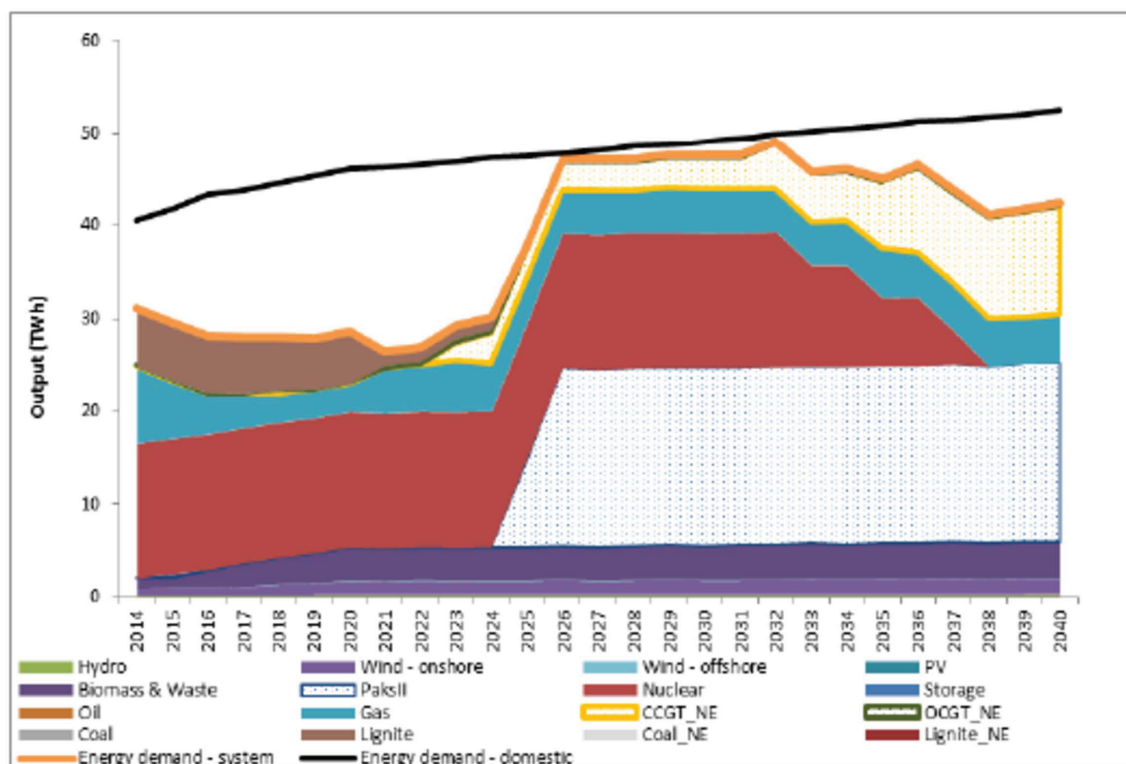
(c) razvoj novozgrajene jedrske elektrarne v EU je odvisen tudi od energetske strategije, ki vključuje jedrsko energijo, pri postopku načrtovanja in izdajanja dovoljenj pa je potrebna precejšnja vključenost vlade in regulativnih organov. Načrtovanje in razvoj sta pri jedrski elektrarni precej obsežnejša kot pri plinskih turbinah s kombiniranim krožnim procesom in plinskih turbinah z odprtim krožnim procesom, rezultati pa veliko bolj odvisni od nacionalnih politik in regulativnih odločitev. Zato se domneva, da se nove jedrske elektrarne gradijo samo v državah, katerih politike že spodbujajo jedrsko energijo, in samo pri projektih, ki se že izvajajo in/ali pri katerih so že bile sklenjene pogodbe EPC.

(108) Študija NERA kaže, da se lahko pri dejanskem scenariju (izgradnja Paks II) izpeljejo naslednje sklepne ugotovitve:

- (a) povpraševanje po električni energiji na Madžarskem se bo predvidoma precej povečalo do leta 2040;
- (b) Madžarska se zdaj spopada s primanjkljajem pri oskrbi in mora uvažati precejšnje količine električne energije. Ta primanjkljaj se bo dodatno povečal med letoma 2015 in 2025;
- (c) Madžarska bo kljub začetku obratovanja Paks II leta 2025 še naprej neto uvoznica v celotnem obdobju sovpadanja z enotami Paks NPP, ki obratujejo zdaj, nato pa bo znova postajala vse bolj odvisna od uvoza;
- (d) delež obnovljivih virov energije se bo na Madžarskem povečal v prvih letih dejanskega scenarija na podlagi napovedi ENTSO-E ter dosegel ciljni delež za obnovljive vire energije za leto 2020, ki ga je Madžarska sprejela v svojem nacionalnem načrtu za obnovljivo energijo ter znaša 10,9 % porabljene električne energije.

Slika 7

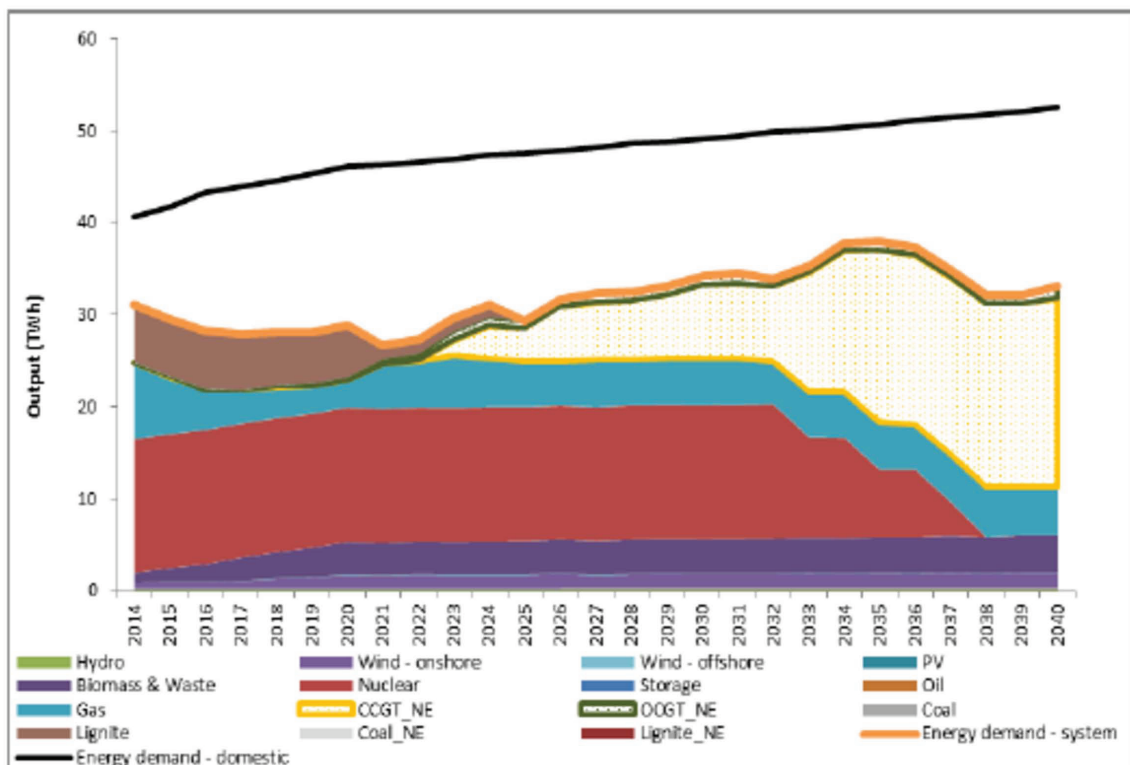
Predvidena proizvodnja po posameznih tehnologijah in domače povpraševanje do leta 2040 (dejanski scenarij)

- (109) Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 93, je v študiji NERA ponovljeno, da bi se ob odsotnosti izgradnje Paks II podobna zmogljivosti zagotovila s plinskimi turbinami z odprtim krožnim procesom in plinskimi turbinami s kombiniranim krožnim procesom, kar bi bilo s poslovnega vidika ugodnejše od drugih vrst naložb v proizvodnjo energije na podlagi tržnih razmer na Madžarskem. Študija NERA kaže, da bi bila Madžarska po hipotetičnem scenariju kljub nadomestitvi večine zmogljivosti elektrarne Paks II z novo plinsko zmogljivostjo na Madžarskem še naprej zelo odvisna od uvoza električne energije v celotnem obdobju modeliranja (glej sliko 8).

Slika 8

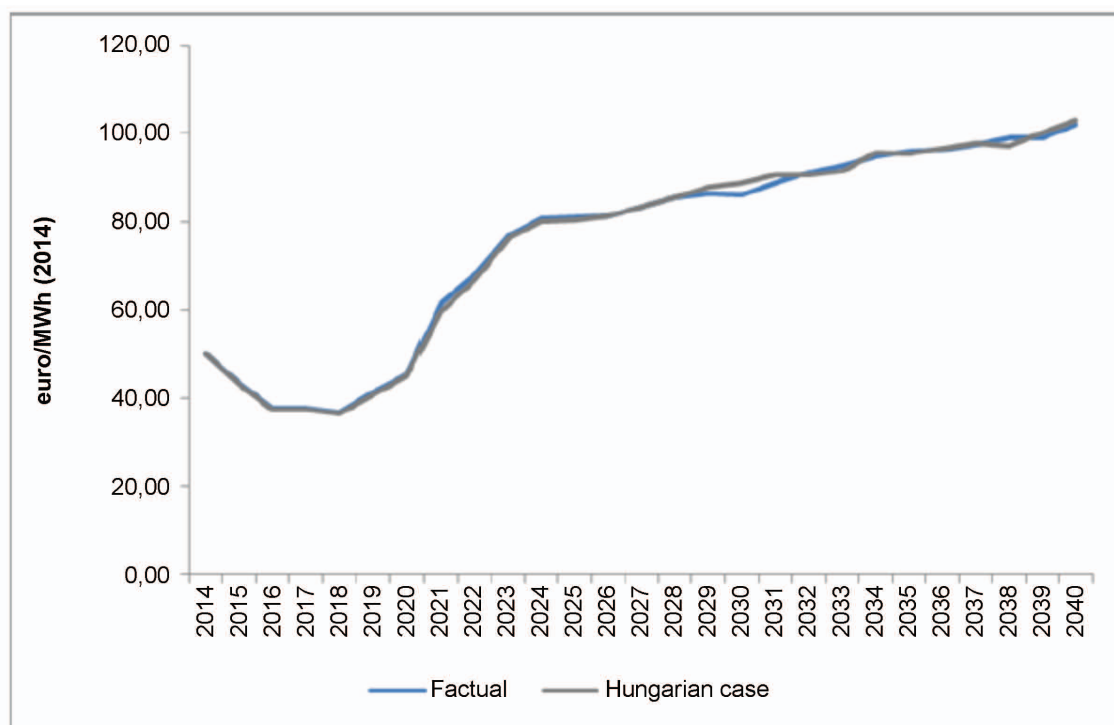
Predvidena proizvodnja po posameznih tehnologijah in domače povpraševanje do leta 2040 (hipotetični scenarij)

Vir: Študija NERA.

- (110) Poleg tega Madžarska trdi, da se bodo lahko konkurenti zaradi močnega zблиževanja tržnih cen v sosednjih državah in na Madžarskem pred tveganji verjetno zavarovali tako, da bodo trgovali z električno energijo na sosednjih trgih, pri čemer jim ne bo treba trgovati neposredno z madžarsko električno energijo. Na podlagi modeliranja v študiji NERA Madžarska trdi, da bi po hipotetičnem scenariju cena električne energije za osnovno obremenitev na regionalnem trgu ostala nespremenjena (glej sliko 9).

Slika 9

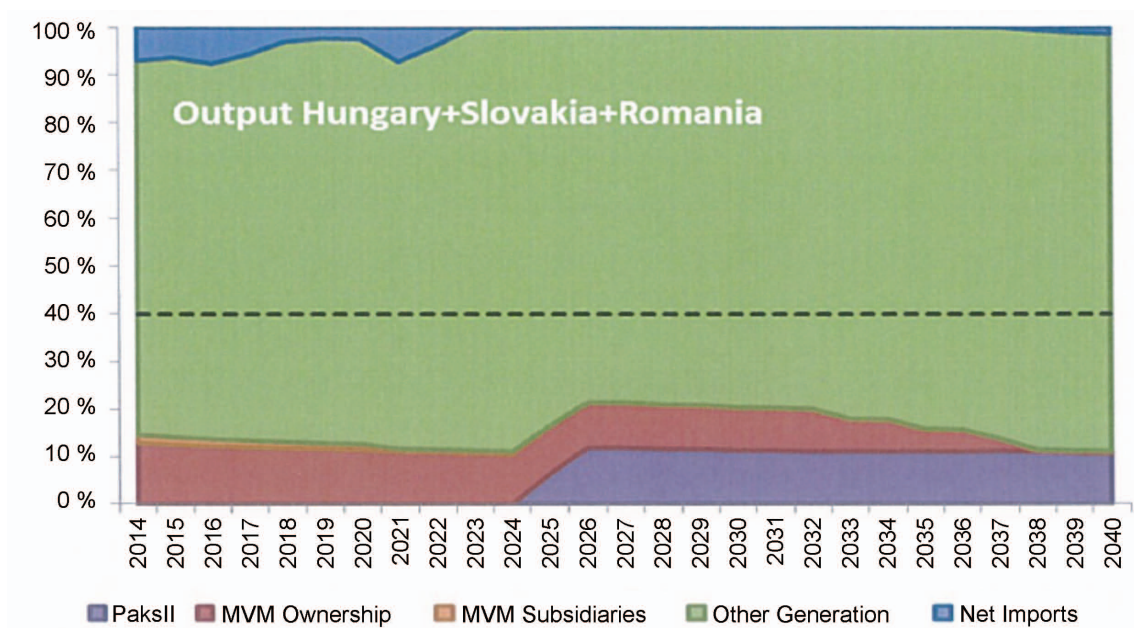
Razlika v cenah električne energije za osnovno obremenitev na Madžarskem med izhodiščnim in hipotetičnim scenarijem

Vir: Študija NERA.

- (111) Madžarska poudarja, da je ocenila morebitne učinke Paks II v okviru širšega trga. Na podlagi študije NERA trdi, da bi bili morebitni učinki Paks II najopaznejši na Slovaškem, saj je slovaški trg najmanjši sosednji trg, s katerim je madžarski trg zdaj združen. Trdi, da bi tržna prisotnost Paks II na tem združenem trgu ostala pri približno 20 % do leta 2040.
- (112) Pri študiji NERA je bil upoštevan tudi morebiten širši združen trg (Madžarska, Slovaška in Romunija), saj so to trgi v neposredni bližini, s katerimi je madžarski zdaj združen. Na podlagi tega Madžarska trdi, da bi bila tudi združena tržna deleža MVM Group in Paks II (med 10 in 20 %) na združenem trgu Madžarske, Slovaške in Romunije precej pod pragom, ki kaže možnost prevladujočega položaja (glej sliko 10).

Slika 10

Združena tržna deleža MVM Group in Paks II po proizvodnji (MWh) na trgih Madžarske, Slovaške in Romunije

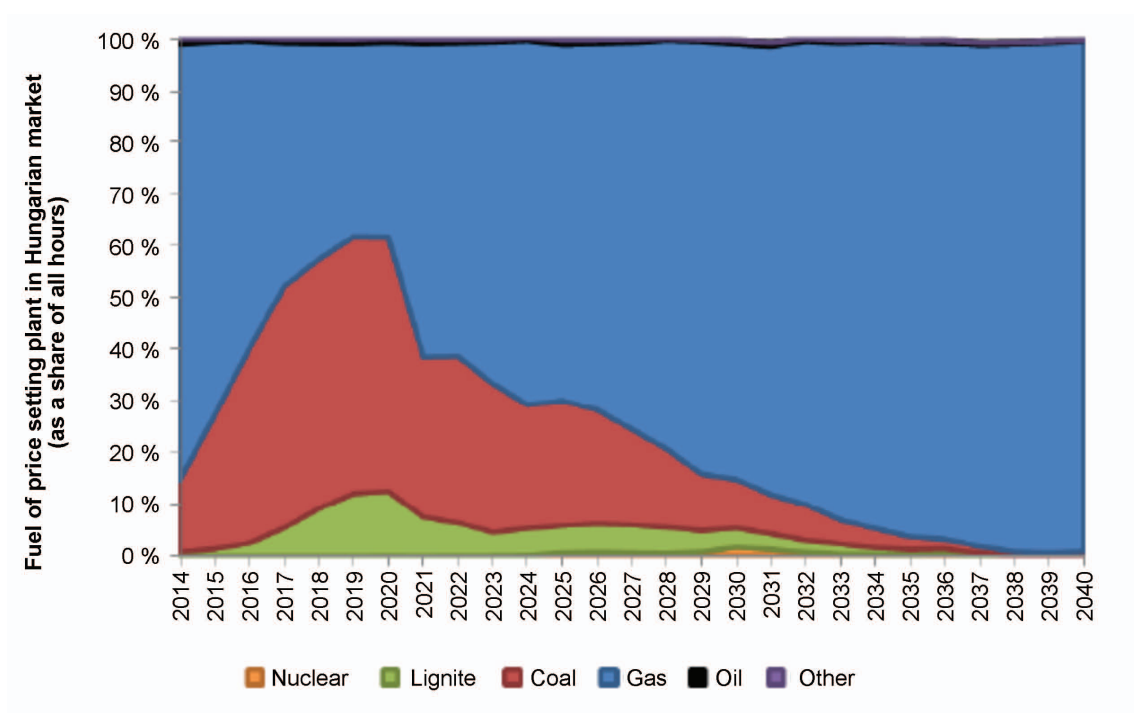

Vir: Študija NERA.

- (113) Madžarska poudarja še, da bi poleti in pozimi elektrarne na lignit in premog, ki imajo višje mejne stroške kot Paks II, pomenile tehnologijo, na podlagi katere se določa cena, kar pomeni, da se bo Paks II še naprej prilagajal cenam, namesto da bi jih določal, tudi v obdobju sovpadanja obratovanja Paks NPP in Paks II, ko bo verjetnost, da se cena določi na podlagi jedrske tehnologije, precej manjša od 5 % za vse ure (glej sliko 11).

Slika 11

Gorivo, na podlagi katerega se določa cena na madžarskem trgu z električno energijo

Vir: Študija NERA.

- (114) V nasprotju z ugotovitvami Komisije iz uvodne izjave 144 sklepa o začetku postopka Madžarska trdi še, da jedrska elektrarna Paks II ne bo povzročila likvidnostnega tveganja za veleprodajni trg z omejitvijo ponudb za oskrbo. Trdi, da bi morala nova elektrarna kot ločena proizvodna enota povečati likvidnost in raznovrstnost ponudbe proizvodnje. Madžarska ugotavlja še, da Paks II zdaj nima kroga odjemalcev, ki bi jim prodajala električno energijo neposredno brez trgovanja na trgu.
- (115) Madžarska se sklicuje na več trditvev, ki jih je Združeno kraljestvo v zadevi Hinkley Point C ⁽⁴²⁾ predložilo v zvezi z morebitnim izkrivljanjem konkurence, in trdi, da so primerne tudi v primeru Paks II. Navedene trditve so:
- z ukrepom se bo ohranila izpostavljenost upravičenca tržnim silam in zagotovile spodbude upravičencu za konkuriranje na veleprodajnem trgu z električno energijo. Madžarska ponavlja to trditvev in dodaja, da operativne podpore v obliki pogodb na razliko (CFD) za Paks II ne bi zagotovila;
 - ukrep ne bi pomembno vplival na tokove povezovalnih daljnovodov in spodbude za vlaganja v povezovalne daljnovode s sosednjimi državami. Madžarska ponavlja, da je madžarski trg z električno energijo že zdaj dobro povezan trg ter da se razvijajo štirje projekti v zvezi z medsebojno povezavo;
 - ukrep ne bi vplival na razlike v ceni med Madžarsko in sosednjimi trgi, ki so zdaj povezani prek povezovalnih daljnovodov.
- (116) Poleg tega je Madžarska v dokumentu z dne 28. julija 2016 zagotovila dodatne informacije v zvezi s pomisleki, ki jih je Komisija izrazila v oddelku 3.3.7 sklepa o začetku postopka v zvezi s splošnim uravnoveženjem morebitnega izkrivljajočega učinka ukrepa na notranji trg, če bi Komisija ugotovila, da bo ukrep vključeval državno pomoč.

⁽⁴²⁾ Sklep Komisije (EU) 2015/658 z dne 8. oktobra 2014 o državni pomoči SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N), ki jo namerava Združeno kraljestvo odobriti kot podporo za jedrsko elektrarno Hinkley Point C (UL L 109, 28.4.2015, str. 44).

- (117) V tem dokumentu Madžarska navaja, da bodo Paks II, njene naslednice in povezana podjetja pravno in strukturno popolnoma ločene, da bo zanje veljala sposobnost neodvisnega odločanja v smislu odstavkov 52 in 53 obvestila o pravni pristojnosti v zvezi z združitvami⁽⁴³⁾ ter da bo njihovo vodenje, upravljanje in obratovanje neodvisno od MVM Group, njenih podjetij, naslednic in povezanih podjetij ter drugih družb s področja proizvodnje, veleprodaje ali maloprodaje energije, ki so pod državnim nadzorom, ter nepovezano z njimi.
- (118) V tem dokumentu Madžarska v zvezi s prodajo električne energije pri Paks II dokazuje, da bo strategija Paks II za trgovanje s proizvedeno električno energijo temeljila na trgovanju pod običajnimi tržnimi pogoji, da bo usmerjena v optimizacijo dobička in da se bo izvajala v skladu s komercialnimi trgovinskimi ureditvami, sklenjenimi na podlagi ponudb, sprejetih prek pregledne platforme za trgovanje ali borze. Madžarska trdi še, da bo strategija za trgovanje s proizvedeno električno energijo Paks II (razen lastne porabe Paks II) vključevala naslednje:
- (a) stopnja 1: Paks II bo prodala vsaj 30 % skupne proizvedene električne energije na trgu za dan vnaprej, trgu znotraj dneva in terminski borzi Hungarian Power Exchange (HUPX). Druge podobne borze električne energije se lahko uporabijo v skladu z dogovorom ali soglasjem služb Komisije, ki se izda ali zavrne v dveh tednih po predložitvi zahteve, ki jo predložijo madžarski organi;
- (b) stopnja 2: Paks II bo preostanek skupne proizvedene električne energije prodala pod objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi pogoji prek dražb. Pogoje za take dražbe določi madžarski energetske regulator, podobno kot v skladu z zahtevami za dražbe, ki veljajo za MVM Partner [Sklep št. 741/2011 madžarskega regulatorja]. Madžarska potrjuje, da bo madžarski energetske regulator tudi nadzoroval izvedbo teh dražb. Poleg tega je potrdila, da bo za upravljanje platforme za dražbe za to stopnjo 2 pristojna Paks II in da bo zagotovljeno, da so ponudbe enako razpoložljive vsem licenciranim ali registriranim trgovcem pod enakimi tržnimi pogoji. Madžarska se zavezuje, da bo klirinški sistem za ponudbe preverljiv in pregleden, končna uporaba kupljene električne energije pa ne bo omejena.

3.3 DRUGE PRIPOMBE MADŽARSKE V ZVEZI S SKLEPOM O ZAČETKU POSTOPKA

- (119) Madžarska navaja, da če projekt spada na področje uporabe Pogodbe Euratom (npr. člena 41 in Priloge II, členov od 52 do 66 in člena 103), vlada Madžarske meni, da se PDEU in zlasti pravila o državni pomoči iz členov 107 in 108 PDEU zanj ne uporabljajo. Trdi, da je Pogodba Euratom *lex specialis* v odnosu do PDEU. Kadar bi bilo izvajanje pooblastil na podlagi Pogodbe Euratom ovirano zaradi izvajanja pooblastil, ki izhajajo iz PDEU, torej prevladajo določbe Pogodbe Euratom. V podporo tej trditvi se Madžarska sklicuje na odločbo Komisije v zvezi z družbo Kernkraftwerke Lippe-Ems GmbH⁽⁴⁴⁾.
- (120) Madžarska ugotavlja, da Pogodba Euratom sicer ne določa posebne skupine pravil v zvezi z državno pomočjo, vendar člen 6(d) in člen 70 Pogodbe Euratom kažeta, da splošne prepovedi državne pomoči ni in da se v določenih primerih spodbujajo subvencije držav članic.
- (121) Madžarska poudarja, da bi morala za financiranje projekta v jedrski industriji veljati obveznost prigrasitve v smislu člena 43 Pogodbe Euratom. Poleg tega trdi, da bi morala v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1209/2000⁽⁴⁵⁾ podatke o načinih financiranja v primeru vsakega novega projekta predložiti zadevna država članica. Madžarska trdi, da je predložila vse informacije, potrebne na podlagi členov 41 in 43 Pogodbe Euratom, in ker je Evropska agencija za oskrbo aprila 2015 potrdila sporazum o dobavi goriva⁽⁴⁶⁾, Madžarska meni, da Komisija zdaj ne more trditi, da bi lahko bilo financiranje projekta nezakonito.

⁽⁴³⁾ Prečiščeno obvestilo Komisije o pravni pristojnosti v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL C 95, 16.4.2008, str. 1).

⁽⁴⁴⁾ Odločba Evropske komisije z dne 21. februarja 1994 o postopku uporabe drugega odstavka člena 53 Pogodbe Euratom (UL L 122, 17.5.1994, str. 30), točka 22.

⁽⁴⁵⁾ Uredba Komisije (ES) št. 1209/2000 z dne 8. junija 2000 o določitvi postopkov sporočanja, predpisanega v členu 41 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL L 138, 9.6.2000, str. 12).

⁽⁴⁶⁾ Glej uvodno izjavo 13(c).

- (122) Madžarska primerja Pogodbo Euratom s Pogodbo ESPJ, saj sta obe sektorsko usmerjeni, in trdi, da Pogodba ESPJ vsebuje daljnosežno prepoved državne pomoči, ki je bila v praksi usklajena s členom 107 PDEU na podlagi členov 67 in 95 Pogodbe ESPJ. Trdi, da bi Komisija z uporabo pravil o državni pomoči iz PDEU napačno razumela regulativni cilj načrtovalcev Pogodbe Euratom, ki ne vsebuje posebnih določb o državni pomoči.
- (123) Poleg tega Madžarska ugotavlja, da Komisija ni izvedla preiskave državne pomoči v zvezi z nobeno drugo kapitalsko naložbo v izgradnjo jedrske elektrarne v Uniji, niti za elektrarno Flamanville ali Hanhikivi. Po mnenju Madžarske je bilo treba za naložbo v elektrarno Hinkley Point C opraviti pregled v zvezi z državno pomočjo samo zato, ker je imela v nasprotju z drugimi naložbami v Evropi posebne finančne značilnosti (kot sta državno kreditno jamstvo in CFD).

4. PRIPOMBE ZAINTERESIRANIH STRANI

4.1 PRIPOMBE V ZVEZI Z OBSTOJEM POMOČI

- (124) Pripombe, ki so jih Komisiji predložile naslednje tretje strani, so vsebovali kvantitativne informacije in analizo v zvezi z obstojem ukrepov:
- pripombe madžarskega poslanca Evropskega parlamenta Benedeka Jávorja (v nadaljnjem besedilu: pripombe Jávorja),
 - pripombe organizacije Green Peace (v nadaljnjem besedilu: pripombe GP), vključno s študijo, ki so jo pripravili njeni ekonomski svetovalci iz družbe Candole Partners (v nadaljnjem besedilu: študija Candole)⁽⁴⁷⁾, ter
 - pripombe združenja EnergiaKlub (v nadaljnjem besedilu: pripombe EK), vključno s študijo, ki jo je pripravil Balazs Felsmann (v nadaljnjem besedilu: Felsmannova študija)⁽⁴⁸⁾.

Pripombe Jávorja

- (125) Pripombe Jávorja se osredotočajo na stroške lastnika, ki niso vključeni v pogodbo EPC (glej oddelek 2.5.2 tega sklepa), v njih pa poslanec trdi, da so lahko navedeni stroški močno podcenjeni. Zlasti so navedene naslednje trditve:
- (a) ker je bila pogodba EPC za Paks II pripravljena po vzoru elektrarne Leningradskaya⁽⁴⁹⁾, je razumno pričakovati, da bo potrebna dodatna naložba v varnostni sistem, ki bo znašala vsaj 1 milijardo EUR;
 - (b) sistem za neposredno hlajenje sladke vode ne zadostuje za hlajenje vode v primeru hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II med vročimi poletnimi dnevi. To bi povzročilo dodatno obremenitev okolja, potrebna pa bi bila naložba v učinkovitejši sistem za hlajenje s hladilnim stolpom, ki je za približno 40 % dražji od sistema za neposredno hlajenje;
 - (c) znesek, ki bo predvidoma vložen v centralni jedrski sklad, verjetno ne bo zadostoval za skladiščenje radioaktivnih odpadkov in razgradnjo. Zlasti bi začasno skladišče, končno odlagališče za jedrske odpadke in razgradnja stali vsaj 150 milijonov EUR, 1,54 milijarde EUR oziroma 1,734 milijarde EUR;
 - (d) nadgradnja omrežja, potrebna za integracijo novih blokov jedrske elektrarne, vključno z naložbami v sistem kablov za napetost 400 kV in pomožni visokonapetostni kabel za napetost 120 kV, lahko stanejo 1,6 milijarde EUR;
 - (e) naložbe, potrebne za skladnost z dejansko ureditvijo za električna omrežja, tako v obliki črpalne hidroelektrarne kot tudi dodatnih proizvodnih enot za zagotovitev rezerv, ki morajo biti po zakonu enake največji nacionalni enoti za proizvodnjo električne energije, bi stale 1,2 milijarde EUR;

⁽⁴⁷⁾ Glej oceno ekonomske izvedljivosti NPP Paks II, ki jo je februarja 2016 pripravila družba Candole Partners in je na voljo na spletnem naslovu <http://www.greenpeace.org/hungary/Global/hungary/kampanyok/atomenergia/paks2/NPP%20Paks%20II%20Candole.pdf>.

⁽⁴⁸⁾ Glej Felsmann Balázs, „Működhet-e Paks II allami támogatások nélkül? Az erőműtársaság vállalatgazdasági közéletésben“, na voljo na spletnem naslovu https://energiaklub.hu/sites/default/files/paks2_allami_tamogatás_2015jun.pdf.

⁽⁴⁹⁾ Opis jedrske elektrarne Leningradskaya je na voljo na spletnem naslovu http://atomproekt.com/en/activity/generation/vver/leningr_npp/, obiskano 24. februarja 2017.

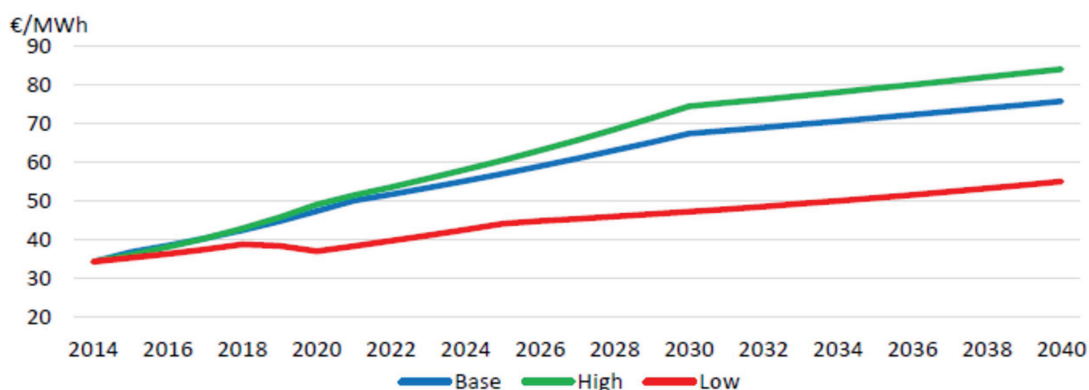
- (f) izgube zaradi zmanjšanja obratovanja ene od dveh sosednjih jedrskih elektrarn za uravnoteženost sistema bi lahko povzročile skupno finančno izgubo v višini približno 1,2 milijarde EUR;
- (g) razni davki in dajatve, ki niso vključeni v pogodbo EPC, lahko skupaj znašajo dodatne 1,8 milijarde EUR.
- (126) Jávor v pripombah trdi, da bi bilo treba stroškovne postavke iz uvodne izjave 125 prišteti k stroškom projekta, s čimer bi se precej znižala njegova interna stopnja donosnosti. Poleg tega opozarja, da bi se interna stopnja donosnosti projekta dodatno znižala zaradi zamud in krajše življenjske dobe elektrarne.

Študija Candole

- (127) Študija Candole temelji na predpostavkah in informacijah, vključenih v ekonomsko študijo, usmerjena pa je bila v proučitev izvedljivosti projekta Paks II. V njej je navedeno zlasti, da so napovedi cen, uporabljene v ekonomski študiji, morda preveč optimistične in da bi projekt ob uporabi bolj realističnih napovedi ustvaril izgubo, tudi če se sprejmejo operativne predpostavke ekonomske študije.
- (128) V podporo tej trditvi je v študiji Candole predstavljena posebna dolgoročna napoved cen električne energije. Napovedi prihodnjih dolgoročnih cen električne energije temeljijo na napovedih cen premoga, nafte in plina iz poročila World Energy Outlook 2015 Mednarodne agencije za energijo (IEA WEO 2015), predstavljeni pa so še izračuni mejnih stroškov proizvodnje za različne vrste proizvajalcev⁽⁵⁰⁾. Poleg tega je predstavljena ločena napoved za različne prihodnje scenarije, obravnavane v poročilu IEA WEO 2015, tj. (i) „scenarij nove politike“, pri katerem se upoštevajo politike in izvedbeni ukrepi, ki vplivajo na trge z energijo in so bili sprejeti zgolj nekaj mesecev pred objavo poročila IEA WEO 2015, skupaj z ustreznimi namerami politike, (ii) „scenarij sedanjih politik“, pri katerem se upoštevajo politike, uvedene v nekaj mesecih pred objavo študije Candole, ter (iii) „scenarij nizke cene nafte“, pri katerem so proučene posledice trajno nizkih cen (zaradi nižjih cen nafte) za energetske sistem⁽⁵¹⁾. Na grafu v nadaljevanju so prikazane pridobljene dolgoročne napovedi cen električne energije za vsakega od teh scenarijev.

Slika 12

Krivulje dolgoročnih napovedi cen električne energije (EUR/MWh)

Vir: Candole Partners.

- (129) Slika kaže, da so prihodnje cene električne energije nekoliko višje po scenariju sedanjih politik, po scenariju nizke cene nafte pa precej nižje kot po osnovnem scenariju nove politike, ki ga je Madžarska uporabila v predloženih dokumentih.

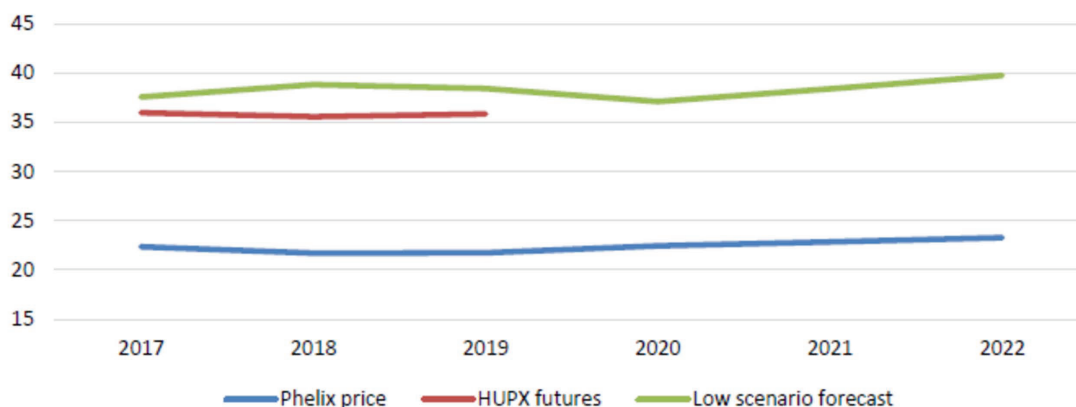
⁽⁵⁰⁾ Za IEA WEO 2015 glej <http://www.worldenergyoutlook.org/weo2015/>.

⁽⁵¹⁾ V poročilu IEA WEO 2015 se je obravnaval še četrti scenarij, in sicer „scenarij 450“, ki kaže pot do izpolnitve cilja preprečitve, da bi se ozračje segrelo za več kot 2 °C, ki ga je mogoče doseči s tehnologijami, ki bodo kmalu postale razpoložljive v komercialnem obsegu.

- (130) Študija Candole poleg napovedi na sliki 12 vsebuje tudi primerjavo med dolgoročno napovedjo cen električne energije, temelječo na scenariju nizke cene nafte iz poročila IEA WEO 2015, in terminskimi pogodbami, s katerimi se (od februarja 2016) trguje na nemški in madžarski borzi električne energije. Te krivulje so prikazane na sliki 13 v nadaljevanju.

Slika 13

Krivulje dolgoročnih napovedi cen električne energije (EUR/MWh)

Vir: Candole Partners.

- (131) Slika kaže, da so do leta 2022, ko se bo lahko trgovalo z nemškimi in avstrijskimi pogodbami, cene nemških terminskih pogodb nižje od napovedanih cen po scenariju nizke cene nafte iz IEA WEO 2015. Enako velja za madžarske terminske pogodbe, s katerimi se lahko trguje do leta 2019 ⁽⁵²⁾.
- (132) V študiji Candole se na podlagi teh premislekov trdi, da bi projekt Paks II ob upoštevanju dolgoročnih napovedi cen električne energije, kot so prikazane v ekonomski študiji, ustvarjal izgubo tudi, če se operativne predpostavke iz ekonomske študije sprejmejo ⁽⁵³⁾.

Pripombe EK

- (133) V pripombah EK so opredeljene morebitne pomanjkljivosti sklepa Komisije o začetku postopka ter problematične točke ekonomske študije Madžarske. Navedena so tudi nekatera tveganja, ki bi se pojavila pri projektu. Pripombe EK vključujejo tudi Felsmannovo študijo kot kvantitativno analizo izvedljivosti Paks II. V študiji je izračunana neto sedanja vrednost projekta Paks II, pri čemer so bili uporabljeni operativni stroški sedanje jedrske elektrarne Paks NPP, ugotovljeno pa je, da bi projekt ustvarjal izgubo po večini obravnavanih scenarijev.
- (134) V zvezi s sklepom o začetku postopka je v pripombah EK navedeno, da so bile nekatere stroškovne postavke izpuščene iz ocene, predstavljene v sklepu o začetku postopka, ali pa niso bile v celoti upoštevane. Navedeno je, na primer, da ni jasno, v kakšnem obsegu znesek iz pogodbe EPC vključuje morebitne dodatne stroške jedrske varnosti, stroške razvoja omrežja, potrebnega za integracijo dveh novih reaktorjev Paks II v sistem, ali gradnjo ustreznega hladilnega sistema. Izraženi so tudi dvomi glede tega, ali so bili stroški predhodnih študij, dovoljenj in komunikacije točno izraženi.

⁽⁵²⁾ Trdi se, da bi lahko bila razlika med cenami nemških in madžarskih terminskih pogodb posledica nepopolnega spajanja trgov.

⁽⁵³⁾ Študija Candole vsebuje dodaten oddelek, v katerem je predstavljena primerjava med stroški Paks II in operativnimi stroški reaktorjev EPR, ki jih je ocenilo francosko računsko sodišče (2002) in so bili objavljeni v članku Bocard, N., z naslovom „The Costs of Nuclear Electricity: France after Fukushima“ (Stroški električne energije iz jedrskih virov: Francija po Fukušimi), na voljo na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2353305.

- (135) Poleg tega je v pripombah navedeno, da so zneski stroškov za odpadke in razgradnjo, ki naj bi znašali 2,1–2,7 EUR/MWh, morda podcenjeni, saj znesek za sedanjo Paks NPP znaša 4,5 EUR/MWh. Poudarjen je tudi negativni vpliv projekta na prihodnje državne proračune, ki naj bi bili v nasprotju s statističnim računovodskim sistemom in pravilom Unije o povečanju dolga⁽⁵⁴⁾. Nazadnje, v pripombah je poudarjeno tveganje korupcije, povezano predvsem z velikostjo projekta ter prednostjo dobavitelja in lastnika v zvezi z informacijami⁽⁵⁵⁾.
- (136) V zvezi z ekonomsko študijo, ki jo je pripravila Madžarska, je v pripombah izražen dvom glede visokega faktorja obremenitve (92 %), uporabljenega pri izračunih, zlasti med hkratnim obratovanjem Paks NPP in Paks II v obdobjih majhne potrebe, ter veljavnost napovedi cen, uporabljenih v študiji.
- (137) V zvezi z različnimi vrstami tveganj za projekt sta v pripombah EK poudarjena morebiten vpliv zamud pri projektu in prekoračitev stroškov ter potreba po nadaljnji državni podpori med trajanjem projekta.
- (138) V podporo pomislekom glede izvedljivosti projekta Paks II je v pripombah EK navedena Felsmannova študija. Pri tej študiji je bila izračunana neto sedanja vrednost projekta Paks II na podlagi operativnih stroškov sedanje Paks NPP (ki vključujejo obsežno srednjeročno prenovo elektrarne) in več alternativnih podatkov (tj. 75 %, 85 % in 92 %) o stopnji izkoriščenosti, pri čemer so nekatere napovedi cen električne energije temeljile na javnih mednarodnih virih (npr. uprava ZDA za energetske informacije in nacionalno prenosno omrežje Združenega kraljestva). Ugotovitev študije je, da bi projekt ustvarjal izgubo po večini obravnavanih scenarijev, kar bi kazalo obstoj državne pomoči.

Vlada Avstrije

- (139) Avstrija trdi, da izgradnja in obratovanje jedrskih elektrarn nista donosna zaradi vseh povezanih stroškov, ki jih je treba internalizirati po načelu „onesnaževalec plača“. Avstrija meni, da načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu ni izpolnjeno v zvezi z naložbo Madžarske v Paks II. Avstrija trdi, da ni dokazov, da so bile ekonomske študije, ki jih je Madžarska predložila Komisiji, opravljene s potrebno skrbnostjo ali da stroški, upoštevani za izračune, zajemajo vse morebitne stroške v skladu z načelom „onesnaževalec plača“.
- (140) Avstrija trdi tudi, da so preostali pogoji za obstoj pomoči izpolnjeni.

Druge pripombe v zvezi z obstojem pomoči

- (141) Paks II je trdila, da je bila v sklepu o začetku postopka napačno uporabljena zgolj ena krivulja napovedi cen, zlasti ob upoštevanju dolgega trajanja projekta. Ugotovila je tudi, da Komisija nepravilno uporablja stroške obratovanja in vzdrževanja sedanje Paks NPP za utemeljitev stroškov obratovanja in vzdrževanja novih enot 5 in 6 generacije III+. Poleg tega Paks II poudarja, da je bila prvotna odločitev o naložbi sprejeta, ko je bila sklenjena pogodba EPC, in da se je obveznost v zvezi z odhodkom nanašala samo na fazo razvoja, medtem ko se končna obveznost Paks II v zvezi z odhodkom za fazo gradnje nanaša na določen trenutek v prihodnosti. Paks II trdi, da se lahko družba do tega trenutka odloči, da ne bo nadaljevala projekta, če se njegov ekonomski vidik spremeni zaradi zunanjih sprememb na trgu, vendar ta možnost ni najbolj verjetna. Paks II se sklicuje tudi na poročilo, ki ga je za madžarsko vlado pripravila družba Rothschild & Co (v nadaljnjem besedilu: študija Rothschild)⁽⁵⁶⁾, v katerem je bilo ugotovljeno, da bi lahko interna stopnja donosnosti dosegla 12 %, kar je precej višje od razpona, ki ga je Komisija navedla v sklepu o začetku postopka, tj. 6,7–9 %. Nazadnje, Paks II ugotavlja, da se razpona za WACC in interno stopnjo donosnosti, ki ju je izračunala Komisija, prekrivata, zato se lahko pričakuje, da bo pri projektu zagotovljeno ustrezno plačilo.

⁽⁵⁴⁾ Na to se sklicuje Romhányi Balázs v „A Paks II beruházási költségvetés-politikai következnényei“, na voljo na spletnem naslovu https://energiaklub.hu/sites/default/files/a_paks_ii_beruhazas_koltsegvetes-politikai_kovetkezmenyei.pdf.

⁽⁵⁵⁾ Na to se sklicuje študija Fazekasa, M., in drugih z naslovom „The Corruption Risks of Nuclear Power Plants: What Can We Expect in Case of Paks2?“ (Tveganja korupcije pri jedrskih elektrarnah: Kaj lahko pričakujemo v primeru Paks 2), na voljo na spletnem naslovu http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/documents/corruption_risks_paks2.pdf.

⁽⁵⁶⁾ <http://www.kormany.hu/download/a/84/90000/2015%20Economic%20analysis%20of%20Paks%20II.pdf>.

- (142) Družba Enersense Group trdi, da enačba za WACC, ki jo je uporabila Komisija, ni točna, če je Komisija zanjo uporabila preveč konzervativne dejavnike. Po njenem mnenju ustrezni strošek dolga, ki bi ga bilo treba uporabiti za WACC pri oceni načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, znaša 4,5 % pred davkom oziroma 3,6 % po njem, pri čemer se sčasoma uporabijo manjše predvidene prilagoditve. Kot trdi, ruski dobavitelj zagotovi približno 80 % sredstev za ceno naročila, zato bi morala donosnost naložbe temeljiti na 80-odstotnem vzvodu, da bi se izrazil vir sredstev za naložbo v skladu z drugimi jedrskimi elektrarnami. Enersense Group navaja, da bi morali WACC ob predpostavki 11-odstotnih stroškov lastniškega kapitala in 3,6 -odstotnih stroškov dolga po davku ter ob upoštevanju 80-odstotnega znižanja na podlagi vzvoda znašati 5,1 %. Poleg tega trdi, da bi znašali 6,2 %, če bi se uporabilo znižanje na podlagi 65-odstotnega vzvoda. Sklepa, da bi bila donosnost naložbe precej boljša, če bi se uporabila tržni strošek dolga in faktor vzvoda.
- (143) Zainteresirane strani so trdile še, da se po priklučitvi elektrarne na omrežje WACC precej znižajo, vrednost podjetja pa se zviša. Zato bi se lahko elektrarna ali njeni deli prodali po ceni, primerljivi z drugimi jedrskimi objekti, ki zdaj obratujejo. Trdi se, da izračuni Komisije v sklepu o začetku postopka ne izražajo te prožnosti naložbe.
- (144) Komisija je prejela tudi opažanja v zvezi s pomenom celovite ocene in vključitve pripisanih stroškov izvzetja jedrske tehnologije iz nacionalne mešanice virov energije v okviru precejšnjih sprememb obstoječega portfelja zmogljivosti za proizvodnjo električne energije. Po teh navedbah je pomembno, da se poleg modelov v zvezi z „donosnostjo naložbe“ ali „diskontiranim denarnim tokom“ upošteva tudi dejstvo, da projekt Paks II pomeni pomembno naložbo v obstoječi sektor, ki dodaja realno vrednost, in ne zgolj priložnosti za „portfeljsko naložbo“ ali kratkoročne spekulacije. Trdi se, da bi morala Komisija pri svojih izračunih v zvezi z uspešnostjo projekta upoštevati tudi te značilnosti.
- (145) Več opažanj se sklicuje na sklepno ugotovitev študije Rothschild, da je lahko projekt uspešen samo pod tržnimi pogoji, tudi če temelji na zelo pesimističnih predpostavkah. Po nekaterih trditvah so ključne predpostavke glede prihodnjih cen električne energije dokaj zmerne, navedene cene pa se bodo predvidoma zvišale po letu 2025. Na podlagi tega Paks II ne bi dobila prednosti.
- (146) Po nekaterih opažanjih dejstvo, da se projekt izvaja na podlagi pogodbe EPC „na ključ“, pomeni, da bi bil privlačen za vsakega vlagatelja v tržnem gospodarstvu, zato bi Madžarska izvedla naložbo tudi pod tržnimi pogoji.

4.2 PRIPOMBE V ZVEZI Z MOREBITNO ZDRUŽLJIVOSTJO UKREPA Z NOTRANJIM TRGOM

4.2.1 PRIPOMBE V ZVEZI S CILJEM SKUPNEGA INTERESA

- (147) Avstrija, združenje IG Windkraft, družba Oekostrom AG in druge tretje strani trdijo, da v skladu z načeli iz člena 107(3) PDEU subvencioniranje izgradnje in obratovanja novih jedrskih elektrarn ni združljivo z notranjim trgom. Jedrska energija ne bi bila nova, inovativna ali trajnostna tehnologija za proizvodnjo energije, ki bi lahko prispevala k doseganju cilja Unije za povečanje deleža proizvodnje energije s tehnologijami obnovljivih virov. Zato projekt ne bi smel biti upravičen dočasne podpore pred zrelostjo trga.
- (148) Avstrija trdi, da se v skladu s členom 2(c) in členom 40 Pogodbe Euratom spodbujanje novih naložb v jedrsko energijo ne more šteti za cilj skupnega interesa, ker iz Pogodbe Euratom ni mogoče razbrati skupnega interesa v smislu člena 107(3) PDEU. Poleg tega bi bil tak cilj v nasprotju z drugimi cilji Unije na podlagi PDEU, in sicer previdnostnim načelom iz člena 191 in načelom trajnosti iz programa Obzorje 2020 ⁽⁵⁷⁾.
- (149) Po navedbah iz več predloženih dokumentov bi projekt prispeval k evropskim ciljem postavitve jedrskih objektov ter jedrskih raziskav, ki se priznavajo tudi v Pogodbi Euratom.
- (150) Pri številnih opažanjih se trdi, da bi morala Komisija dejstvo, da bi se z jedrsko energijo zagotovil čist, nizkoogljiven vir energije, priznati kot skupni cilj Unije, ki upravičuje naložbo.

⁽⁵⁷⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>.

- (151) Nekatera opažanja se sklicujejo na člen 194(2) PDEU, po katerem lahko države članice določijo svojo mešanico virov energije. Opozarja se tudi, da je načrtovana mešanica virov energije Madžarske del njene nacionalne strategije za energijo in usklajena s scenarijem proizvodnje iz jedrskih virov, premoga in obnovljivih virov. Na podlagi tega bi lahko bila naložba upravičena.
- (152) Komisija je prejela tudi pripombe, v katerih je poudarjeno, da se z jedrsko energijo zagotavlja dolgoročen, zelo varen in zanesljiv vir energije v mešanici virov energije Unije. V navedenih pripombah je navedeno, da bi lahko električna energija, proizvedena iz jedrskih virov s praviloma visokimi stopnjami zmogljivosti (med 85 in 90 %), pomembno prispevala k dolgoročni zanesljivosti oskrbe z energijo. Druge zainteresirane strani trdijo, da bi lahko projekt zaradi precejšnje vrzeli v prihodnji inštalirani moči, ki se bo predvidoma pojavila do leta 2030 s postopnim umikom obstoječih enot v Paks NPP, in zaradi zanašanja na uvoz električne energije pomenil najustreznejšo možnost za Madžarsko za zagotovitev zanesljive oskrbe z energijo in zmanjšanje odvisnosti od goriva.
- (153) Komisija je prejela trditve, da bo končanje projekta prispevalo k rasti v regiji, predvsem z ustvarjanjem novih delovnih mest. Poleg tega je bilo v nekaterih opažanjih navedeno, da imajo podjetja v Uniji ne glede na svojo velikost veliko priložnost za sodelovanje pri dokončanju projekta, s čimer bi se okrepila poslovna dobavna veriga. Po navedenih opažanjih je taka predvidena rast v skupnem interesu, kar bi lahko upravičilo dokončanje projekta.

4.2.2 PRIPOMBE V ZVEZI Z USTREZNOSTJO UKREPA

- (154) Združenji IG Windkraft in Energiaklub trdita, da ukrep ni ustrezen glede na strošek projekta v primerjavi z drugimi možnostmi, usmerjenimi v vrzeli v prihodnji inštalirani moči za proizvodnjo električne energije. S podobnim zneskom subvencij bi se lahko proizvedla veliko večja letna količina električne energije, če bi se vložil v druge vire električne energije, kot so tehnologije obnovljivih virov.

4.2.3 PRIPOMBE V ZVEZI Z NUJNOSTJO UKREPA IN SPODBUJEVALNIM UČINKOM

- (155) Avstrija trdi, da Komisija ni pravilno opredelila zadevnega trga za presojo, ali morda obstaja nedelovanje trga, tj. trga z jedrsko energijo na Madžarskem. Trdi, da je pravilni zadevni trg liberalizirani notranji trg Unije z električno energijo. Poleg tega trdi, da nedelovanja trga v zvezi s proizvodnjo električne energije in oskrbo z njo na notranjem trgu z električno energijo ni. Nasprotno, cene električne energije bi se zniževale, deloma zaradi ustreznih proizvodnih zmogljivosti. Poleg tega je Madžarska dobro povezana z omrežji sosednjih držav članic.
- (156) Avstrija in združenje IG Windkraft trdita, da jedrske elektrarne morda niso ustrezno sredstvo za spopadanje z morebitno težavo Madžarske z zanesljivostjo oskrbe. Trdita, da so okolju prijaznejši, prilagodljiv in cenejši viri energije v malih, decentraliziranih enotah morda ustrežnejši. Avstrija trdi še, da so jedrske elektrarne občutljive na vročinske valove zaradi potreb po hlajenju in da so države članice skoraj povsem odvisne od uvoza uranove rude.
- (157) Tretje strani trdijo tudi, da bo sam trg zagotovil izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti v sektorju proizvodnje električne energije. Dejstvo, da je Madžarska odvisna od uvoza električne energije, ne bi pomenilo nedelovanja trga, zlasti ne takega, ki bi se obravnavalo z novo jedrsko elektrarno. Predložene pripombe kažejo, da je uvoz cenejše električne energije iz drugih držav članic običajen in sprejemljiv učinek delujočega trga in ne pomeni nedelovanja trga. To zgoj kaže sposobnost kupovanja blaga po najnižji tržni ceni. V predloženih pripombah je navedeno, da cene električne energije določajo številni dejavniki, vključno s cenami blaga, ponudbo in povpraševanjem. Zlasti v Evropi bi bila znižanja cen električne energije posledica kroničnih presežnih zmogljivosti za proizvodnjo. Ker bi se lahko štelo, da je to odziv učinkovitega delujočega trga, ni mogoče trditi, da bi znižanje tržnih cen energije zaradi uvoza pomenilo nedelovanje trga kot utemeljitev za izgradnjo nove jedrske zmogljivosti.
- (158) Glede na prejete pripombe bi morala Madžarska tudi v primeru nedelovanja trga v sektorju proizvodnje električne energije pregledno in nediskriminatorno proučiti več možnosti.

- (159) Druga opažanja kažejo, da čeprav so izzivi za naložbo v jedrsko energijo, vključno z veliko vnaprejšnjo kapitalsko naložbo ter potrebo po javni in politični podpori, znani, priznanje teh težav ni enakovredno ugotovitvi, da je razvoj jedrske energije povezan z nedelovanjem trga. V teh opažanjih je poudarjeno, da je Komisija v primeru elektrarne Hinkley Point C sicer ugotovila nedelovanje trga, vendar se zato ne bi smelo domnevati, da se lahko vse naložbe v jedrsko energijo realizirajo samo z režimi subvencij ali da obstajajo razlogi za domnevo o splošnem nedelovanju trga z jedrsko energijo.

4.2.4 PRIPOMBE V ZVEZI S SORAZMERNOSTJO UKREPA

- (160) Avstrija trdi, da mora biti državna pomoč vedno omejena na najnižji potrebni znesek. V tem primeru se gradnja v okviru predlaganega projekta ne izvaja po razpisu za zbiranje ponudb, zato ni bilo mogoče ugotoviti, ali bi bili skupni stroški projekta omejeni na najnižji potrebni znesek.
- (161) Združenje Energiaklub trdi, da madžarski organi niso proučili, kakšna bi bila najnižja raven finančne podpore, s katero bi bil projekt izvedljiv. Namesto tega so si prizadevali financirati celoten projekt, po možnosti tudi operativne stroške. Energiaklub poudarja še, da glede na izračune, ki jih je predložila Madžarska, državna pomoč ne bi bila omejena samo na izvedbo naložbe, ampak bi se dodelila tudi za delovanje projekta, s čimer bi se lahko zagotovilo čezmerno nadomestilo Paks II.

4.2.5 PRIPOMBE V ZVEZI Z UČINKOM UKREPA NA NOTRANJI TRG

- (162) Avstrija trdi, da državna pomoč za tehnologijo, ki sama po sebi ni dobičkonosna na liberaliziranem notranjem trgu z električno energijo, povzroča čezmerna izkrivljanja konkurence. Poleg tega se lahko tako prepreči, da bi na trg vstopili novi, trajnostni in stroškovno učinkovitejši udeleženci, ali pa je mogoče take udeležence na trgu prisiliti, da z njega izstopijo. Avstrija trdi, da se jedrske elektrarne uporabljajo za pokrivanje velike zmogljivosti za pokrivanje osnovne obremenitve, ta pa ima prednost, ko je priključena na omrežje, saj lahko jedrske elektrarne zgolj nekoliko spreminjajo svoje zmogljivosti. Čeprav vključujejo visoke stroške izgradnje in razgradnje, so njihovi stroški obratovanja nizki, zato se lahko vključijo v razvrščanje po pomembnosti.
- (163) Avstrijski organi in združenje IG Windkraft trdijo, da bo izgradnja novih jedrskih elektrarn s povečanjem koncentracije na trgu ustvarila precejšnjo tržno moč za upravljavce elektrarn na lokaciji Paks in po možnosti privedla do zlorabe prevladujočega položaja na podlagi člena 102 PDEU.
- (164) MVM Group in Paks II trdita, da sta družbi postali popolnoma neodvisni druga od druge, ko je MVM Group državi prodala vse delnice Paks II. Poudarjata, da MVM Group nima nobenega neposrednega ali drugačnega nadzora nad upravljanjem in delovanjem Paks II. Poleg tega poudarjata, da sta MVM Group in Paks II dve ločeni družbi za proizvodnjo električne energije tako kot vsi ostali konkurenti, zato ni razloga za domnevo, da se njune dejavnosti usklajujejo ali da se bosta družbi združili. MVM Group trdi še, da njena strategija vključuje morebitne naložbe, ki bodo morda v prihodnje konkurirale Paks II.
- (165) Paks II trdi, da je projekt načrtovan kot nadomestna zmogljivost za sedanje štiri enote Paks NPP. Sedanje enote bodo predvidoma postopoma umaknjene do sredine 30. let tega stoletja, novi enoti 5 in 6 (projekt Paks II) pa ne bi začeli obratovati do sredine 20. let tega stoletja. Zato so po mnenju Paks II ocena tržnih deležev in trditve o prevladujočem položaju neutemeljene in se v tem trenutku ne morejo upoštevati.
- (166) Več zainteresiranih strani je poudarilo, da bi bil trg z energijo, ki ga je treba proučiti, večji od ozemlja posamezne države, če vključuje številne mednarodne konkurente, glede na to, da je uvoz električne energije na Madžarsko obsežen, stopnja njene povezave s sosednjimi državami pa visoka.
- (167) Nekatere strani izrecno trdijo, da bi lahko projekt povzročil padec cen na regionalnih trgih z električno energijo, kot je nemški, na katerem bi se pričakovalo, da se bo letna cena električne energije za osnovno obremenitev znižala za največ 0,6 % do leta 2025, za največ 1,1 % do leta 2030 in za največ 1,2 % do leta 2040. Druge strani pa trdijo, da bi naprave na obnovljive vire v Nemčiji zaradi novih reaktorjev v Paks II ustvarile manjše prihodke, breme davkoplačevalcev za financiranje nemških shem pomoči za obnovljive vire pa bi se povečalo, medtem ko bi imeli dobavitelji električne energije iz neobnovljivih virov do leta 2030 do 1,02 -odstotni prihranek.

4.3 DODATNE PRIPOMBE ZAINTERESIRANIH STRANI

- (168) Pri več opažanjih je bilo poudarjeno, da javnosti na Madžarskem niso bile razkrite vse podrobnosti v zvezi s projektom. Poleg tega se trdi, da je odločitev v zvezi s Paks II dejansko neupravičena, saj niso bile opravljene pripravljalne preiskave o tem, kako bi enako obsežna naložba v ukrepe za energetska učinkovitost in obnovljive vire energije prispevala k zanesljivi oskrbi z energijo. Strani, ki so izrazile navedena opažanja, trdijo, da se projekt zaradi pomanjkanja obsežnega sodelovanja javnosti in stroke ne bi smel izvesti.
- (169) Pri nekaterih pripombah se opozarja na morebitno nevarnost jedrskih elektrarn. Nekatere izražajo zaskrbljenost v zvezi s sposobnostjo Madžarske in Paks II za spopadanje z incidenti na področju jedrske varnosti, vključno z varnim odlaganjem jedrskih odpadkov.
- (170) Pri nekaterih opažanjih se poudarja odsotnost razpisnega postopka pri izbiri izvajalca gradnje novih proizvodnih enot, kar naj bi bilo v nasprotju z določbami prava Unije. Poleg tega poslanec Evropskega parlamenta Jávör trdi, da je domnevna kršitev pravil Unije o javnih naročilih neločljivo povezana z ukrepom, saj meni, da Rusija Madžarski ne bi odobrila posojila za projekt Paks II, ne da bi zagotovila naložbo za Rosatom, s čimer bi se izognila pravilom Unije o javnih naročilih. Sklepa, da presoje, ali uporaba ruskega posojila pomeni nezakonito državno pomoč, ni mogoče ločiti od vprašanja izogibanja pravilom o javnih naročilih, saj sta neločljivo povezana, zato bi bilo treba oceniti njun skupni učinek.
- (171) Predloženih je bilo več pripomb, ki izražajo nasprotovanje dejstvu, da se projekt izvaja z ruskim posojilom. Trdi se, da se bosta tako spodbujali odvisnost od goriva in finančna odvisnost ter da bo to v nasprotju s strategijo EU za energetska varnost, saj bo subjektom na trgu Unije preprečevalo, da bi razvili energetska omrežja in infrastrukturo po vsej Uniji.
- (172) Nekatere zainteresirane strani trdijo, da bi morala Madžarska ravnati v skladu s členom 8 Direktive 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁵⁸⁾, če je sklenila, da potrebuje nove zmogljivosti za električno energijo za prihodnost. V zadevnem primeru razpisnega postopka ali enako preglednega in nediskriminatornega postopka za zagotovitev nove zmogljivosti ni bilo. Zato bi lahko po njihovem mnenju naložba Paks II pomenila kršitev prava Unije.
- (173) Nekatere strani trdijo, da uporaba državne pomoči ni ustrezna, kadar onesnaževalca razbremeni plačevanja stroškov onesnaževanja, ki ga povzroča, v duhu smernic Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja⁽⁵⁹⁾.

4.4 ODGOVOR MADŽARSKE NA PRIPOMBE ZAINTERESIRANIH STRANI

- (174) Madžarska je svoj odgovor na pripombe tretjih strani (v nadaljnjem besedilu: odgovor na pripombe tretjih strani) v zvezi s sklepom o začetku postopka o državni pomoči predložila 8. aprila 2016.
- (175) Madžarska zlasti močno nasprotuje pripombam, ki so jih predložili vlada Avstrije, organizacija Greenpeace Energy, združenje Energiaklub in poslanec Evropskega parlamenta Benedek Jávör ter v katerih različne tretje strani trdijo, da stroški v zvezi z varnostnimi in okoljskimi predpisi, dolžniškim financiranjem, zavarovanjem, varnostjo, odlaganjem odpadkov, razgradnjo, povezavami za prenos in naložbami za naknadno opremljanje niso bili vključeni v analizo Madžarske, pri čemer trdi, da so navedene strani prejele napačne informacije in da so njihove trditve neutemeljene.
- (176) V odgovoru je podrobno ovrgla pripombe, ki jih je predložil poslanec Evropskega parlamenta Benedek Jávör. Madžarska zlasti poudarja, da:

— so stroški vseh potrebnih naložb za varnost vključeni v pogodbo EPC,

— izbiro sistema za neposredno hlajenje podpira presoja vpliva na okolje, izvedena za projekt,

⁽⁵⁸⁾ Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES (UL L 211, 14.8.2009, str. 55).

⁽⁵⁹⁾ Smernice Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja (UL C 82, 1.4.2008, str. 1).

- je zneske stroškov v zvezi z ravnanjem z odpadki in razgradnjo izračunala Agencija za ravnanje z radioaktivnimi odpadki na podlagi zakona CXVI o atomski energiji iz leta 1996,
 - so stroški v zvezi s priključitvijo v omrežje za Paks II vključeni v finančno analizo projekta,
 - zmanjšanja obratovanja Paks NPP ali Paks II v času majhne porabe ne bo, saj bi morala Paks II nadomestiti starejše in obstoječe proizvodne zmogljivosti, ki bodo postopoma umaknjene,
 - ker se uporablja sodobna tehnologija generacije III+, se lahko domneva, da bo stopnja izkoriščenosti v življenjski dobi Paks II razmeroma visoka (vek kot 90 %),
 - 60-letno obdobje obratovanja je splošno priznano na mednarodni ravni, saj se običajno predpostavlja tudi za slabše elektrarne generacije III,
 - projekt je nevtralen v smislu DDV, domneva o carinah in njihov izračun pa sta netočna, saj bodo večino storitev izvajali dobavitelji iz EU.
- (177) Madžarska trdi, da je bila opravljena temeljita analiza občutljivosti za proučitev vpliva predpostavk in spremenljivk, kot so življenjska doba elektrarne, stroški obratovanja in vzdrževanja, stroški ravnanja z odpadki in razgradnje, faktorji obremenitve, makroekonomski dejavniki, kot so tuje valute in inflacija, različni scenariji za tržne cene, zamude itd., na poslovni model, ta analiza občutljivosti pa v celoti podpira sklep, da ukrep ne bi pomenil državne pomoči.
- (178) Kar zadeva prejeta opažanja v zvezi z morebitno združljivostjo ukrepa, Madžarska ponavlja več predloženih trditvev v zvezi s svobodno izbiro in diverzifikacijo mešanice virov energije, potrebo po nadomestni zmogljivosti, razogljičenjem, ustvarjanjem delovnih mest, cenovno dostopnostjo in domnevnimi multiplikacijskimi učinki.
- (179) Madžarska navaja, da je trditev vlade Avstrije, da je bil cilj Pogodbe Euratom v zvezi z „razvojem jedrske energije v Skupnosti [...] že dosežen in se ne more uporabiti za podporo skupnemu interesu v smislu člena 107(3) PDEU zaradi razvite tehnologije in številnih jedrskih elektrarn, ki so bile zgrajene v Evropi,“ zgrešena. Po mnenju Madžarske je vlada Avstrije v svoji trditvi cilj razvoja proizvodnje jedrske energije zamenjala s pojmovanjem tehnologije, za katero ni mogoče trditi, da je statična. Madžarska trdi, da je Pogodba Euratom še naprej del ustavne ureditve Unije in da to ni bilo razveljavljeno. Nazadnje, poudarja, da Avstrija in Greenpeace nista predložila sodne prakse, ki bi kazala, da so cilji skupnega interesa vedno dokončni ali časovno omejeni.
- (180) Kar zadeva diverzifikacijo mešanice virov energije, Madžarska nasprotuje trditvi Avstrije in avstrijskega združenja za vetrno energijo o odvisnosti od urana po vsej Uniji ter poudarja, da obsežni neizkoriščeni viri zagotavljajo raznovrsten in splošno razpoložljiv uran. Poleg tega trdi, da zgolj dejstvo, da je vir omejen, ne pomeni, da njegova uporaba ni trajnostna, in se sklicuje na trditve Lorete Stankeviciute, ekonomistke s področja energetskega gospodarstva, ki je v imenu Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA) ⁽⁶⁰⁾ dejala, da „jedska energija dosega ugodne rezultate pri številnih kazalnikih trajnosti“.
- (181) Madžarska opozarja, da so nekatere trditve v zvezi s potrebo po razogljičenju z uporabo jedrskih virov energije veljavne, saj so za tehnologije obnovljivih virov značilni visoki stroški in nestalnost glede vrste proizvodnje energije. Poleg tega trdi, da so fiksne subvencionirane tarife za obnovljive vire neskladne z omogočanjem pogojev prostega trga, in navaja organizacijo Greenpeace, ki je trdila, da bi bili sporazumi o fiksni nakupni ceni električne energije manj ugodni po scenarijih z nižjimi tržnimi cenami, čeprav Paks II ne bi tako prodajala svoje električne energije.
- (182) Madžarska navaja več virov, ki trdijo, da ukrep ne bo neupravičeno izkrivljaj konkurence, in opozarja, da Komisija ni izrazila dvomov glede združljivosti ukrepa z notranjim trgov (kot trdi Greenpeace), ampak glede vprašanja obstoja pomoči.

⁽⁶⁰⁾ <https://www.oecd-neo.org/ndd/climate-change/cop21/presentations/stankeviciute.pdf>.

- (183) V zvezi s tem (morebitnim izkrivljanjem konkurence) Madžarska nasprotuje trditvam Greenpeace, da bo uvedla fiksno tarifo (podobno kot v primeru elektrarne Hinkley Point C) za podporo dolgoročnemu obratovanju Paks II.
- (184) Madžarska izpodbija opažanja, pri katerih se trdi, da bi projekt izrinil naložbe v obnovljive vire energije na Madžarskem in v sosednjih državah. Trdi, da nacionalna strategija za energijo vključuje obnovljive vire in jedrsko energijo ter da prihodnje vrzeli v inštalirani moči ni mogoče zapolniti samo z jedrsko energijo. Zato dodatne jedrske zmogljivosti ne bi preprečile razvoja obnovljive energije. Madžarska ugotavlja, da tržna analiza družbe Energy Brainpool, ki jo je priložila organizacija Greenpeace, temelji na predpostavki o uporabi obnovljivih virov energije v skladu s ciljem Madžarske v zvezi z obnovljivimi viri energije.
- (185) Madžarska ponavlja stališča MVM Group, in sicer da združitev MVM Group in Paks II ni predvidena, zato tudi koncentracije na trgu ne bo. Ponavlja tudi trditev MVM Group, da njena poslovna strategija vključuje morebitne naložbe, ki bodo morda v prihodnje konkurirale Paks II.
- (186) Madžarska ponavlja tudi, da bi bilo treba zaradi visoke stopnje povezave trg, ki ga je treba proučiti, razlagati kot trg, širši od Madžarske. V okviru tega bi bil učinek ukrepa zanemarljiv. Madžarska izpodbija metodologijo analize, ki jo je opravila Energy Brainpool v imenu Greenpeace v zvezi z morebitnim vplivom projekta na regionalne trge z električno energijo, kot je nemški. Trdi, da uporabljeni pristop vključuje oceno vpliva projekta v izključno nacionalnem okviru, brez upoštevanja vloge uvoza energije na Madžarsko in njene ekstrapolacije na Nemčijo ob predpostavki, da bo vpliv na nemški trg z električno energijo enak kot na madžarski. Madžarska trdi še, da analiza vsebuje pomanjkljivosti, kolikor izhaja iz obstoječe stopnje zmogljivosti povezovalnih daljnovidov in ne upošteva dodatnih povezav, ki so del ciljev Unije.
- (187) Kar zadeva opažanja v zvezi z vprašanji varnosti, Madžarska trdi, da ima na voljo precejšnje strokovno znanje in izkušnje, pridobljene z obstoječimi štirimi enotami. Ugotavlja tudi, da je madžarski organ za atomsko energijo (ki izdaja licence za jedrske objekte) že temeljito seznanjen s tehnologijo VVER in je pripravil dvoletni program notranjega usposabljanja v zvezi z njo. V okviru programa člani regulativnega organa z obsežnimi in ustreznimi akademskimi in praktičnimi izkušnjami izvajajo usposabljanje in razvoj novih članov v zvezi z nalogami in dolžnostmi, ki jih bodo izvajali pri regulativnem organu.
- (188) Poleg tega Madžarska poudarja, da sta organ za okolje in regulativni organ neodvisna drug od drugega, s čimer je zagotovljen dober in objektiven varnostni okvir. Ugotavlja tudi, da so bile na podlagi madžarske zakonodaje, evropskih zahtev za komunalna podjetja, varnostnih priporočil IAEA in Združenja zahodnoevropskih upravnih organov za jedrsko varnost ter spoznanj, pridobljenih po nesreči v Fukušimi, pripravljene ustrezne tehnične zahteve projekta v zvezi z jedrsko varnostjo.
- (189) V zvezi s pripombami glede domnevnega pomanjkanja preglednosti med pripravami projekta je Madžarska pojasnila, da je bila preglednost zagotovljena s parlamentarnim postopkom odločanja. Z njim je bil vsem zainteresiranim stranem in organom, vključno s Komisijo, zagotovljen dostop do vseh ustreznih informacij. V okviru postopka so bila objavljena vsa poročila neodvisnih strokovnjakov, vključno z ekonomskimi analizami projekta, celotno gradivo za presojo vplivov na okolje pa je bilo dano na voljo v več jezikih.
- (190) Madžarska opozarja tudi na javna posvetovanja, ki jih je med 17. marcem in 4. majem 2015 organiziral vladni komisar, pristojen za projekt, in na katerih so se obravnavali morebitni okoljski vplivi izgradnje in obratovanja Paks II. O projektu je obvestila tudi vse sosednje tretje države (članice in nečlanice EU) in organizirala devet javnih posvetovanj o projektu v več državah.

- (191) V zvezi z opažanji, pri katerih se trdi, da dokončanje projekta pomeni kršitev Direktive 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁶¹⁾ ter Direktive 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta⁽⁶²⁾, madžarski organi pojasnjujejo, da medvladni sporazum in sporazumi o izvajanju ne spadajo na področje uporabe PDEU ter direktiv 2014/24/EU in 2014/25/EU. Poleg tega navajajo, da bi medvladni sporazum in sporazumi o izvajanju tudi v primeru uporabe PDEU spadali v okvir posebne izjeme v zvezi z mednarodnimi sporazumi iz člena 22 Direktive 2014/25/EU ali tehnične izjeme iz člena 50(c) navedene direktive, zato se zanje ne bi smela uporabljati pravila Unije o javnih naročilih. Madžarska pojasnjuje, da so v medvladnem sporazumu določeni jasni postopki za sklenitev sporazumov o izvajanju, vključno s posebnimi zahtevami za imenovanje družb in oddajanje naročil podizvajalcem.
- (192) Madžarska izpodbija tudi trditve, da krši člen 8 Direktive 2009/72/ES. Trdi, da se navedena direktiva ne uporablja za projekt, saj spada izključno na področje uporabe Pogodbe Euratom, ki prevlada nad pravili PDEU in vsako sekundarno zakonodajo, ki izhaja iz nje. Madžarski organi opozarjajo tudi, da po njihovem mnenju projekt ne bo vključeval državne pomoči, zato se določbe Direktive 2009/72/ES o javnem razpisu za zmogljivosti zanj ne uporabljajo.
- (193) Nazadnje, Madžarska se sklicuje na sodno prakso Sodišča Evropske unije⁽⁶³⁾, ki navaja, da se obstoj ali neobstoj kršitve prava Unije ne more upoštevati v okviru preiskave državne pomoči. Glede na to meni, da bi bilo treba morebitno kršitev direktive o električni energiji proučiti ločeno od formalne preiskave državne pomoči. Madžarska se sklicuje tudi na sklep Komisije v zvezi z elektrarno Hinkley Point C, v katerem je navedeno, da se lahko namesto določenih javnih razpisov uporabijo enako pregledni in nediskriminatorni postopki v smislu člena 8 Direktive 2009/72/ES. Trdi, da bo oddajanje naročil podizvajalcem potekalo v skladu z načeli nediskriminacije in preglednosti.

4.5 DODATNE PRIPOMBE MADŽARSKÉ V ODGOVORU NA OPAŽANJA, PREDLOŽENA KOMISIJI

- (194) Madžarska v odgovoru na opažanja, predložena Komisiji, trdi, da je Komisija v svojem sporočilu o usmeritvenem jedrskem programu⁽⁶⁴⁾ navedla, da bi bilo treba med letoma 2015 in 2050 v jedrsko energijo vložiti milijarde evrov (po ocenah med 650 in 760 milijard EUR), da bi se zagotovila varna prihodnost oskrbe z energijo po vsej Uniji.

5. OCENA UKREPA

5.1 OBSTOJ POMOČI

- (195) Ukrep pomeni državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU, če izpolnjuje štiri kumulativne pogoje. Prvič, financirati ga mora država ali pa se financira iz državnih sredstev. Drugič, upravičenec z ukrepom dobi prednost. Tretjič, ukrep mora dajati prednost nekaterim podjetjem ali gospodarskim dejavnostim (tj. obstajati mora stopnja selektivnosti). Četrtič, ukrep lahko vpliva na trgovino med državami članicami in izkrivlja konkurenco na notranjem trgu.
- (196) Komisija je v oddelku 3.1 sklepa o začetku postopka navedla predhodne ugotovitve, da lahko Paks II z ukrepom dobi prednost, da bo ukrep vključeval državno pomoč, saj se financira iz državnih sredstev, pripisljivih Madžarski, da bo selektiven ter da bi lahko vplival na trgovino med državami članicami in izkrivljal konkurenco na notranjem trgu. Pri formalni preiskavi ni ugotovila razlogov za to, da bi spremenila svojo oceno v zvezi s tem.

⁽⁶¹⁾ Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 65).

⁽⁶²⁾ Direktiva 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetske in prometnem sektorju ter sektorju poštnih storitev ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 243).

⁽⁶³⁾ T-289/03, BUPA, točka 313.

⁽⁶⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0177&qid=1504007875003&from=SL>.

5.1.1 GOSPODARSKA PREDNOST

- (197) Komisija je ocenila, ali bo Paks II z ukrepom dobila prednost, saj bo lastnik in upravljavec novih jedrskih enot, ki ju bo v celoti financirala država. Ocenila je tudi, ali bi se lahko obstoj gospodarske prednosti za Paks II izločil, če bi bila naložba države tržna naložba, utemeljena s ciljem ustvarjanja dobička.
- (198) Komisija se v svoji oceni strinja z Madžarsko v zvezi z uporabo preskusa načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu za presojo, ali je določena naložba tržna. Pri tem preskusu se ugotavlja, ali bi vlagatelj v tržnem gospodarstvu vlagal v projekt pod enakimi pogoji kot javni vlagatelj ob sprejetju odločitve o javni naložbi [glej tudi uvodni izjavi 53 in 54].
- (199) Pri tem preskusu se priznava obstoj gospodarske prednosti in s tem obstoj državne pomoči, če je predvidena interna stopnja donosnosti naložbe nižja od tržne referenčne vrednosti WACC za isti projekt, saj razumen zasebni vlagatelj ne bi vlagal pod takimi pogoji.
- (200) Analiza načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu zahteva, da dokazi, uporabljeni za oceno interne stopnje donosnosti in WACC, sovpadajo z odločitvijo o naložbi, da se tako ponovijo informacije, s katerimi so takrat razpolagali vlagatelji. Komisija je opredelila časovnico postopka odločanja v zvezi s projektom Paks II, da je ugotovila, katere informacije so in bi bile na voljo vlagateljem v trenutku sprejetja odločitve o izvedbi projekta ⁽⁶⁵⁾.
- (201) Paks II od datuma tega sklepa ni nepreklicno naročila gradnje novih reaktorjev ⁽⁶⁶⁾ [...]. Zato Komisija meni, da bi bili podatki, ki so bili na voljo februarja 2017 (v nadaljnjem besedilu: podatki iz leta 2017), najustreznejši za oceno načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in bi se upoštevali kot osnovni scenarij.
- (202) Vendar so se pogajanja v zvezi s Paks II začela več kot dve leti prej. Da bi Komisija preverila zanesljivost rezultatov preskusa načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, je opravila ločeno oceno od datuma prvotne odločitve o naložbi, tj. trenutka podpisa pogodbe EPC 9. decembra 2014 (v nadaljnjem besedilu: podatki iz leta 2014). Komisija dokazuje, da je rezultat iste analize z zgodnejšim datumom, tj. datumom prvotne naložbe, skladen z rezultatom, pridobljenim z uporabo podatkov iz leta 2017.
- (203) Da bi Komisija presodila, ali je preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu izpolnjen, je ocenila teoretične WACC za naložbo s podobnim profilom tveganja, kot ga ima Paks II. Nato je te ocenjene tržne WACC primerjala z WACC projekta, najprej v okviru osnovnega scenarija s podatki iz leta 2017, nato pa s podatki iz leta 2014, ki so pomembni za prvotno odločitev o naložbi, da bi preverila zanesljivost.

5.1.1.1 Ocena WACC, ki jo je opravila Komisija

- (204) Komisija je uporabila metodologiji, ki ju je Madžarska uporabila za oceno WACC, tj. standardni pristop od spodaj navzgor, s katerim se teoretični WACC ugotavljajo z ocenjevanjem vseh njihovih komponent, in primerjalno analizo, pri kateri se uporabijo referenčni podatki, ki so lahko ustrezni in primerljivi s Paks II. Čeprav sta bili uporabljeni identični metodologiji, rezultat Komisije odstopa od sklepnih ugotovitev Madžarske zaradi dejstva, da je Komisija dvomila o nekaterih vrednostih parametrov in referenčnih podatkih, ki jih je uporabila Madžarska, in zavrnila njihovo veljavnost. Drugi parametri in referenčni podatki so bili sprejeti kot taki, kot je predlagala Madžarska. Komisija bo v svoji oceni predložila dokaze v podporo vsaki vrednosti, ki je drugačna od predloga Madžarske.
- (205) Komisija je pri obeh metodologijah za oceno kot osnovni scenarij uporabila podatke iz leta 2017, za preverjanje zanesljivosti pa podatke iz leta 2014.
- (206) Glede na visoko stopnjo negotovosti, značilno za finančne ocene, je Komisija za teoretično tržno referenčno vrednost WACC podala razpon, ki bi ga bilo treba uporabiti pri preskusu načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu.

⁽⁶⁵⁾ Madžarska v svojih pripombah ni določila časovnice ter je uporabila razpoložljive podatke iz različnih obdobj, včasih tudi nedosledno. Čeprav so se dokumenti, ki jih je predložila Madžarska, osredotočali na odločitev o naložbi iz decembra 2014, je drugi pojasnjevalni dopis, ki ga je predložila, vseboval podatke o premiji za tveganje lastniških finančnih instrumentov iz julija 2015.

⁽⁶⁶⁾ V pogodbi EPC je določeno, da je razvoj novih reaktorjev razdeljen v dve fazi, pri čemer prva zajema samo [...], druga pa [...].

- (207) Pri uporabi obeh metodologij je Komisija kot takega sprejela povprečen finančni vzvod v življenjskem obdobju med 40 in 50 %, ki ga je Madžarska v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in ekonomski študiji predlagala kot skladnega z zanesljivimi referenčnimi vrednostmi. V tem sklepu se vzvod nanaša na razmerje med dolgom in celotnim kapitalom projekta. Poleg tega je Komisija sprejela tudi madžarsko stopnjo davka od dohodkov pravnih oseb, ki znaša 19 %.
- (208) Pred predložitvijo svoje ocene je Komisija opozorila na naslednje pomanjkljivosti v zvezi s končno referenčno vrednostjo WACC, ki jo je predložila Madžarska:
- (a) Razpona, pridobljena z metodologijama, ki ju je predlagala Madžarska, nista popolnoma skladna. Razpon [5,9–8,4 %], pridobljen pri primerjalni analizi v ekonomski študiji, je večji od razpona [6,2–7,0 %], pridobljenega s pristopom od spodaj navzgor v isti študiji, pa tudi vrednosti so precej višje. Madžarska ne pojasni, zakaj bi moral biti najtočnejši podsklop WACC omejen na [6,2–7,0 %], kar se prekriva samo s spodnjim delom razpona iz primerjalne analize.
- (b) Poleg tega vrednosti različnih spremenljivk v primerjalni analizi Madžarske, vključeni v študijo načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in ekonomski študijo, niso skladne z ustreznimi vrednostmi spremenljivk, pridobljenimi s pristopom od spodaj navzgor, vključenim v isto študijo ⁽⁶⁷⁾.
- (c) V zvezi s pristopom od spodaj navzgor Komisija izpodbija predvsem tri parametre, ki jih je uporabila Madžarska, in sicer premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov, netvegano stopnjo in premijo na dolg. Prvič, ustreznost uspešnosti trga lastniških vrednostnih papirjev v zadnjih desetih letih (uporabljene v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in ekonomski študiji) kot referenčne vrednosti za madžarsko premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov ni utemeljena. Razlogi za neuporabo pretekle premije za tveganje se nanašajo na ravnanje na trgu po krizi leta 2008, za katerega je bilo ugotovljeno, da je v nasprotju z obdobji pred krizo ⁽⁶⁸⁾. Drugič, netvegana stopnja, ki jo je Madžarska predložila v drugem pojasnjevalnem dopisu (pred sklepom o začetku postopka), se primerja s 15-letnim donosom državnih obveznic, izraženih v HUF, ki znaša 3,8 % in je bil veljaven novembra in decembra 2014. Vendar Komisija meni, da je zaradi velikih sprememb donosa madžarske državne obveznice bolj razumno, da se izračuna povprečen donos na podlagi podatkov o mesečnem donosu, ki so bili na voljo v celotnem koledarskem letu pred odločitvijo o naložbi. Tretjič, Madžarska uporablja referenčno obrestno mero OECD, ki temelji na euru, za projekt z 18-letno dospelostjo kot približek za premijo Paks II na dolg. Vendar Madžarska v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu navaja, da je referenčna obrestna mera OECD izračunana na podlagi pravil, po katerih se lahko za financiranje projektov na področju jedrske energije uporabijo izvozni krediti in pomoč, povezana s trgovino. Element morebitne državne pomoči pri izvoznih kreditih lahko izkrivlja tržno referenčno vrednost premije na dolg.
- (d) Nazadnje, Madžarska ne obravnava podrobno zanesljivosti ocen. Dodatno tveganje za jedrske elektrarne ni niti izrecno upoštevano pri ocenah niti uporabljeno pri analizi občutljivosti. To je pomembno, saj lahko proizvodnja jedrske energije vključuje različne vrste morebitno večjih tveganj v primerjavi z drugimi vrstami tehnologij proizvodnje električne energije ⁽⁶⁹⁾, ⁽⁷⁰⁾.

⁽⁶⁷⁾ Na primer premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov je ocenjena na 9,0 % pri primerjalni analizi, ki jo je Madžarska vključila v navedeno študijo, ocena premije za tveganje lastniških finančnih instrumentov, pridobljena s pristopom od spodaj navzgor, vključenim v isto študijo, pa znaša 4,0 %.

⁽⁶⁸⁾ Glej Damodaran, A., „Equity risk premium (ERP): Determinants, estimation and implications – The 2016 Edition“ (Premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov: determinante, ocena in posledice) (2016), oddelek Estimation Approaches (Pristopi k ocenjevanju), pododdelek Historical Premiums (Pretekle premije), str. 29–34, na voljo na spletnem naslovu http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2742186. Poleg tega se zdi, da primer preteklega indeksa madžarske borze, katerega vrednost je ob koncu trgovalnega dne bila 24 561,80 dne 2. maja 2006 in 26 869,01 dne 2. maja 2016 (podatki, preneseni s spletnega naslova https://www.bet.hu/oldalal/piac_most), podpira te dvome.

⁽⁶⁹⁾ Po podatkih študije agencije Moody's (2009) napoved projekta gradnje jedrske elektrarne za ameriške družbe za proizvodnjo v povprečju privede do poslabšanja bonitetne ocene za štiri stopnje. Damodaran v svojih zbirkah podatkov ocenjuje, da 4-stopenjska razlika v bonitetni oceni, na primer med A3 in Ba1, pomeni skupno premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov v višini 2,0 % (zbirka podatkov Damodaran, vrednosti julija 2016).

⁽⁷⁰⁾ Obseg takega tveganja se za Paks II zmanjša, saj je njena izpostavljenost tveganju pri izgradnji omejena.

Prva metodologija – pristop od spodaj navzgor

- (209) Pri metodologiji od spodaj navzgor se uporablja standardna enačba (ki jo je uporabila tudi Madžarska) za WACC in ocenijo njeni parametri:

$$WACC = \frac{D}{D+E} (1 - t) R_d + \frac{E}{D+E} R_e$$

pri čemer D in E pomenita vrednosti dolga in lastniškega kapitala, R_d in R_e pomenita stroške dolga oziroma lastniškega kapitala, t pa je stopnja davka od dohodkov pravnih oseb, ki na Madžarskem znaša 19 %. Ta enačba temelji na predvidenih vrednostih njenih parametrov. R_d in R_e pomenita stroške dolga in lastniškega kapitala v trenutku odločitve o naložbi in ne preteklih stroškov.

- (210) V skladu s tem se strošek dolga določi na podlagi naslednje enačbe (ki jo je uporabila tudi Madžarska):

$$R_d = R_f + (R_d - R_f)$$

pri čemer R_f pomeni netvegano stopnjo na trgu, $(R_d - R_f)$ pa premijo na obveznice na trgu.

- (211) V skladu s tem se strošek lastniškega dolga določi na podlagi standardne enačbe CAPM (ki jo je uporabila tudi Madžarska)⁽⁷¹⁾:

$$R_e = R_f + \beta \times (E(R_m) - R_f)$$

pri čemer R_f pomeni netvegano stopnjo na trgu, pomeni premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov, β (beta) pa je mera nesistematičnega, nerazpršljivega tveganja projekta.

- (212) Komisija podpira naslednje vrednosti za parametre, uporabljene za izračun WACC:

- Komisija za približek za netvegano stopnjo uporablja obrestno mero 15-letne madžarske državne obveznice, izražene v HUF, saj je to obveznica z najdaljšo zapadlostjo, ki jo je izdala madžarska vlada. Nestanovitnost mesečne obrestne mere je bila zelo velika v obdobju, ko je bila sprejeta prvotna odločitev Paks II o naložbi. Zato se lahko z izbiro vrednosti, ki ustreza samo enem mesecu, pridobi nezanesljiv rezultat. Če pa vlagatelji poskušajo pridobiti celovit nabor informacij, to ne bi izražalo realnega stanja in zapletenosti odločitve s tako velikimi posledicami. Zato je Komisija v nasprotju z Madžarsko, ki je uporabila obrestno mero za mesec neposredno pred odločitvijo o naložbi, uporabila povprečno vrednost v 12 koledarskih mesecih pred zadevnim trenutkom⁽⁷²⁾,
- zaradi razlogov, pojasnenih v uvodni izjavi 208(c) v zvezi z neustreznostjo preteklih premij za tveganje (lastniških finančnih instrumentov), ki jih je uporabila Madžarska, je Komisija izračunala premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov kot aritmetično povprečje premij za tveganje lastniških finančnih instrumentov iz dveh virov, ki sta splošno priznana v finančni in poslovni panogi:
 - glavni vir podatkov je svetovna zbirka podatkov o premijah za tveganje lastniških finančnih instrumentov, ki jo vodi profesor Aswath Damodaran z Univerze v New Yorku (v nadaljnjem besedilu: Damodaranova zbirka podatkov o premijah za tveganje)⁽⁷³⁾,

⁽⁷¹⁾ CAPM pomeni Capital Asset Pricing Model (model ocenjevanja dolgoročnih sredstev) in je standardni finančni model za ocenjevanje predvidenega donosa na sredstvo; glej <http://www.investopedia.com/terms/c/capm.asp>.

⁽⁷²⁾ Komisija je proučila tudi donosnosti državnih obveznic, izraženih v EUR in USD, vendar so te imele krajše trajanje, zadnji datum izdaje pa je bil maja 2011 za obveznice, izražene v EUR, oziroma marca 2014 za obveznice, izražene v USD. Kadar se je donosnost državnih obveznic zelo spreminjala, se je Komisija odločila, da teh obveznic ne vključi v analizo. Poleg tega bi se z njihovo vključitvijo zvišala ocenjena vrednost WACC, zato njihova izključitev iz analize pomeni konzervativno odločitev.

⁽⁷³⁾ Za podatke, ustrezne za december 2014, glej „Risk Premiums for Other Markets > 1/14“ (Premije za tveganje za druge trge), na spletni strani http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/dataarchived.html. Za podatke, ustrezne za februar 2017, glej „Risk Premiums for Other Markets > Download“ (Premije za tveganje za druge trge), na spletni strani http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html. Damodaranove zbirke podatkov se splošno uporabljajo in navajajo pri finančni dejavnosti.

— druga zbirka podatkov je zbirka podatkov o premijah za tveganje, ki jo vodi profesor Fernandez z diplomske poslovne šole IESE Business School Univerze v Navarri ⁽⁷⁴⁾.

Ugotovitve so povzete v preglednici 6 v nadaljevanju.

Preglednica 6

Premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov – Madžarska

	December 2014	Februar 2017
Premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov – Damodaran	8,84	8,05
Premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov – Fernandez	8,30	8,10
Povprečna premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov	8,57	8,08

— za oceno beta je Komisija kot tako uporabila vrednost, ki jo je predlagala Madžarska v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, in sicer 0,92 ⁽⁷⁵⁾;

— strošek dolga pred davkom bi bil vsota netvegane stopnje Madžarske (povprečna vrednost v 12 koledarskih mesecih pred zadevnim trenutkom) in premije za tveganje poslovnega dolga na državne obveznice, ki znaša 2,26 % in pomeni premijo za tveganje dolga države ⁽⁷⁶⁾;

— predpostavljeno je bilo, da ima vzvod projekta dve vrednosti, in sicer 50 % in 40 %, kot je Madžarska predlagala v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in ekonomski študiji.

(213) Vhodni podatki za WACC, opredeljeni v uvodni izjavi 212, in pridobljeni razponi WACC so zbrani v preglednici 7. Za vsako obdobje, ustrezno za oceno, je uporabljen ločen stolpec.

Preglednica 7

Izračun WACC po pristopu od spodaj navzgor

VHODNI PODATKI	December 2014	Februar 2017
Netvegana stopnja – Madžarska	5,30 %	3,45 %
Premija za tveganje lastniških finančnih instrumentov – Madžarska	8,57 %	8,08 %

⁽⁷⁴⁾ Za leto 2014 glej Fernandez, P., Linares, P., in Acin, I. F., „Market Risk Premium used in 88 countries in 2014: a survey with 8,228 answers“ (Premija za tveganje, uporabljena v 88 državah leta 2014: anketa z 8 228 odgovori), z dne 20. junija 2014, na voljo na spletnem naslovu <http://www.valuwalk.com/wp-content/uploads/2015/07/SSRN-id2450452.pdf>. Za leto 2016 glej Fernandez, P., Ortiz, A., in Acin, I. F., „Market Risk Premium used in 71 countries in 2016: a survey with 6,932 answers“ (Premija za tveganje, uporabljena v 71 državah leta 2016: anketa s 6 932 odgovori), z dne 9. maja 2016, na voljo na spletnem naslovu https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2776636&download=yes.

⁽⁷⁵⁾ Druge vrednosti beta, ki jih je Madžarska predložila v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu in poznejšem pojasnjevalnem dopisu, ter vrednosti beta, ki ustrezajo sektorjem komunalnih storitev, obnovljivih virov energije oziroma električne energije iz Damodaranove zbirke podatkov, so vse višje od 1. Zato uporaba vrednosti beta 0,92 pomeni konzervativno izbiro, saj je vrednost WACC tako nižja, kot bi bila ob uporabi višjih vrednosti beta.

⁽⁷⁶⁾ Glej <http://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok>, zaporedje „XI. Deviza, penz es tokepiac“ > „Allampapir piaci referenciahozamok“ za prvo in https://www.quandl.com/data/WORLDBANK/HUN_FR_INR_RISK-Hungary-Risk-premium-on-lending-lending-rate-minus-treasury-bill-rate za drugo. V zvezi z drugo vrednostjo se priporoča previdnost zaradi majhnosti madžarskega trga s podjetniškimi obveznicami. Datum je 31. decembra 2014. Podatki za poznejša obdobja niso na voljo.

VHODNI PODATKI	December 2014	Februar 2017
Beta	0,92	0,92
Donos iz lastniških instrumentov	13,19 %	10,88 %
Premija za tveganje poslovnega dolga na donosnost madžarskih državnih obveznic	2,26 %	2,26 %
Donos na dolg pred davkom	7,56 %	5,71 %
Stopnja davka od dohodkov pravnih oseb	19 %	19 %
Donos na dolg po davku	6,12 %	4,63 %
Vzvod (D: (D + E)) – scenarij I	50 %	50 %
Vzvod (D: (D + E)) – scenarij II	40 %	40 %
WACC z vzvodom I	9,66 %	7,75 %
WACC z vzvodom II	10,36 %	8,38 %
Razpon WACC	9,66–10,36 %	7,75–8,38 %

- (214) Elementi WACC, predstavljeni v preglednici 7, kažejo na razpon WACC [9,66–10,36 %] za december 2014 in [7,75–8,38 %] za februar 2017⁽⁷⁷⁾. Vendar je treba opozoriti, da je panožna beta (0,92) edini sektorski vhodni podatek v navedenih izračunih. Zato verjetno ne vključuje celotne premije, povezane z velikim tveganjem, prisotnim pri projektih jedrske energije (glej opombo 68), in bi jo bilo treba obravnavati kot nižjo mejo za dejansko tveganje.

Druga metodologija – primerjalna analiza

- (215) Komisija se strinja z Madžarsko, da se lahko ustrezen razpon za tržne WACC pridobi tudi s primerjavo z referenčnimi vrednostmi, primerljivimi s projektom Paks II. Vendar je Komisija zaradi razlogov, navedenih v uvodni izjavi (a), menila, da referenčne vrednosti in razponi, ki so jih predložili madžarski organi, niso ustrezno zanesljivi. Zato je pripravila svojo primerjalno analizo, za katero je posebno referenčno vrednost WACC za sektor in državo izpeljala iz Damodaranove zbirke podatkov⁽⁷⁸⁾⁽⁷⁹⁾, pri čemer je uporabila podatke za leti 2017 in 2014.

⁽⁷⁷⁾ Te številke so večje od tistih, ki jih je pridobila Madžarska, predvsem zaradi višje netvegane stopnje in višje premije za tveganje lastniških finančnih instrumentov, ki ju je uporabila Komisija (izbire Madžarske se izpodbijajo v uvodni izjavi 208).

⁽⁷⁸⁾ Za posebne podatke o WACC za državo, ustrezne za december 2014, glej „Data“ > „Archived data“ > „Cost of capital by industry“ > „Europe“ > „1/14“ na spletnem naslovu <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>. Za posebne podatke o WACC za državo, ustrezne za februar 2017, glej „Data“ > „Current data“ > „Cost of capital by industry“ > „Europe“ na spletnem naslovu <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>. Za podatke o premiji za tveganje glej opombo 72. Opozoriti je treba, da je ta zbirka podatkov del svetovne zbirke podatkov in vključuje evropske države (označeno kot „Western Europe“ (Zahodna Evropa)). Vendar so države dodatno razdeljene v skupine, Madžarska pa je del podskupine, imenovane „Developed Europe“ (Razvita Evropa); glej delovno polo „Europe“ ali „Industries sorted global“ v Excelovi datoteki na spletnem naslovu <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/indname.xls>.

⁽⁷⁹⁾ Madžarska je pripravila tudi kratko primerjalno analizo na podlagi Damodaranovih podatkov v drugem pojasnjevalnem dopisu (glej dodatek 2). Vendar ta del analize ni ustrezen, saj temelji na poznejših informacijah za utemeljitev odločitve o naložbi, sprejete leta 2014.

(216) Zlasti ta pristop zajema naslednje tri korake (podatki za vse tri korake so izračunani ločeno za december 2014 in februar 2017):

- (a) Pri prvem koraku se uporabi Damodaranova zbirka podatkov o WACC na ravni panoge za Zahodno Evropo, da se opredelijo stroški dolga in lastniškega kapitala za panoge, za katere se lahko trdi, da so ustrezni približki za industrijo proizvodnje jedrske energije⁽⁸⁰⁾.

Uporabljeni približki za industrijo proizvodnje jedrske energije so sektorji „Green and Renewables“ (zeleni in obnovljivi viri energije), „Power“ (električna energija) in „Utilities (General)“ (komunalna podjetja (splošno)) za zbirko podatkov za leto 2017 ter sektorja „Power“ in „Utilities (General)“ za zbirko podatkov za leto 2014⁽⁸¹⁾. Šteje se lahko, da vse vrednosti stroškov dolga in lastniškega kapitala, izračunane na podlagi navedenih sektorjev, pomenijo konzervativne ocene za jedrsko elektrarno Paks iz dveh razlogov. Prvič, Damodaranova zbirka podatkov ne razlikuje med reguliranimi in nereguliranimi segmenti v navedenih sektorjih. Paks II spada v neregulirani segment, kar pomeni večje tveganje in s tem višje vrednosti stroškov dolga in lastniškega kapitala kot pri reguliranih podjetjih v istem sektorju. Drugič, jedrske elektrarne zaradi svoje velikosti in obsega vključujejo večje tveganje kot povprečna družba za proizvodnjo električne energije ali komunalno podjetje⁽⁸²⁾.

V preglednici 8 so predstavljeni stroški dolga in lastniškega kapitala pred davkom, povzeti neposredno po Damodaranovi zbirki podatkov o WACC za Zahodno Evropo, ter vrednosti beta na ravni sektorja⁽⁸³⁾. Preglednica vsebuje tudi povprečja za te panoge⁽⁸⁴⁾.

Preglednica 8

Stroški dolga (pred davkom) in lastniškega kapitala na ravni panoge za Zahodno Evropo

Leto	Stroški	Zeleni in obnovljivi viri energije	Električna energija	Komunalna podjetja (splošno)	Proizvodnja in komunalne storitve (povprečje)
2014	Dolg	—	5,90 %	5,40 %	5,65 %
	Lastniški kapital	—	9,92 %	9,84 %	9,88 %
	β	—	1,09	1,08	
2017	Dolg	4,41 %	3,96 %	3,96 %	4,11 %
	Lastniški kapital	9,31 %	9,82 %	9,82 %	9,65 %
	β	1,01	1,08	1,08	

⁽⁸⁰⁾ Podatki v teh preglednicah so prilagojeni z uporabo madžarske 19-odstotne stopnje davka od dohodkov pravnih oseb za dolg.

⁽⁸¹⁾ Podatki za sektor „Green and Renewables“ niso bili na voljo za zbirko podatkov za leto 2014. Leta 2016 je imel ta sektor višje WACC od povprečja drugih dveh vključenih sektorjev, kar kaže, da bi se z njegovo vključitvijo zvišala ocena vrednosti WACC za leto 2014.

⁽⁸²⁾ Glej opombo 68.

⁽⁸³⁾ Pri podatkih v tej preglednici so uporabljene vrednosti beta iz Damodaranove zbirke podatkov o WACC na ravni panoge.

⁽⁸⁴⁾ V tem primeru se namesto tehtanega povprečja na podlagi števila podjetij, vključenih v ta segment, uporabi preprosto povprečje, saj je poudarek na primerljivih segmentih in ne na primerljivih podjetjih. Z uporabo tehtanega povprečja vrednosti za leto 2016 ne bi bile drugačne, medtem ko bi bile za leto 2014 nekoliko višje, kar bi pomenilo višje vrednosti WACC. Zato v zadevnem okviru izbira preproste povprečja namesto tehtanega pomeni konzervativno izbiro.

- (b) Pri drugem koraku se uporabi Damodaranova zbirka podatkov o premiji za tveganje za izračun povprečnih premij za tveganje dolga in lastniških finančnih instrumentov, ki jih zahteva Madžarska, v primerjavi z drugimi državami Zahodne Evrope, ki spadajo v podskupino „Razvita Evropa“ [glej opombo 79], kot je prikazano v preglednici 9, ki vključuje družbe, ki delujejo v sektorjih, obravnavanih v preglednici 8, in so vključene v zbirko podatkov o WACC na ravni panoge⁽⁸⁵⁾. To se prišteje k zneskom stroškov dolga in lastniškega kapitala, predstavljenim v prvem koraku (a).

Preglednica 9

Premije za tveganje za Madžarsko

(%)

Leto	Premija za tveganje	Razvita Evropa	Madžarska	Razlika
2014	Državna premija za tveganje (obveznice)	0,99	2,56	1,57
	Državna premija za tveganje (lastniški finančni instrumenti)	1,48	3,84	2,36
2017	Državna premija za tveganje (obveznice)	1,06	1,92	0,86
	Državna premija za tveganje (lastniški finančni instrumenti)	1,30	2,36	1,06

- (c) Pri tretjem koraku se razlike v premijah za tveganje, opredeljene v drugem koraku (b), prištejejo k stroškom dolga in lastniškega kapitala, pridobljenim pri prvem koraku (a), rezultat pa so vrednosti stroškov dolga in lastniškega kapitala za Madžarsko⁽⁸⁶⁾. Nato se WACC izpeljejo za obe stopnji vzvoda, ki so ju predlagali madžarski organi. V preglednici 10 so povzeti rezultati.

Preglednica 10

Stroški dolga, lastniškega kapitala in WACC (*) za Madžarsko

(%)

Leto	Stroški	D: (D + E)	Zeleni in obnovljivi viri energije	Električna energija	Komunalna podjetja (splošno)	Proizvodnja in komunalne storitve (povprečje)
2014	Dolg pred davkom			7,47	6,97	7,22
	Dolg po davku			6,05	5,65	5,85
	Lastniški kapital			12,50	12,40	12,45
	WACC	50		9,28	9,02	9,15
	WACC	40		9,92	9,70	9,81

⁽⁸⁵⁾ Ključni element ocene je to, da Damodaran opredeljuje premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov za državo kot vsoto premije na zrelem trgu in dodatne državne premije za tveganje, ki temelji na kreditnem razmiku države in je povečana (za 1,5 leta 2014 in 1,39 leta 2016), da se izrazi večje tveganje lastniških finančnih instrumentov na trgu. Za več informacij glej delovno polo „Explanation in FAQ“ (pojasnilo in pogosto zastavljena vprašanja) v Damodaranovi zbirki podatkov o premijah za tveganje lastniških finančnih instrumentov za države, na voljo na spletnem naslovu <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>.

⁽⁸⁶⁾ Opozoriti je treba, da je treba posebno dodatno premijo za tveganje lastniških finančnih instrumentov za Madžarsko, izračunano v točki (ii), pomnožiti z vrednostjo beta, predstavljeno v preglednici 8; da se vključi v stroške lastniškega kapitala, pridobljene v točki (iii).

(%)

Leto	Stroški	D: (D + E)	Zeleni in obnovljivi viri energije	Električna energija	Komunalna podjetja (splošno)	Proizvodnja in komunalne storitve (povprečje)
2017	Dolg pred davkom		5,27	4,82	4,82	4,97
	Dolg po davku		4,27	3,91	3,91	4,03
	Lastniški kapital		10,38	10,97	10,97	10,77
	WACC	50	7,32	7,44	7,44	7,40
	WACC	40	7,93	8,15	8,14	8,07

(*) Pri enačbi za WACC se uporablja strošek dolga po davku.

- (217) Po tej metodologiji razpon WACC za projekt Paks II znaša 9,15–9,81 % za datum prvotne odločitve o naložbi decembra 2014 in 7,40–8,07 % za februar 2017. Ta razpon temelji na vrednostih vzvoda med 40 in 50 %, kot so predstavljene v študiji načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu. Opozoriti je treba še, da bi bilo treba 9,15 -odstotno spodnjo mejo za WACC za leto 2014 verjetno prilagoditi navzgor, če bi bili podatki o sektorju zelenih in obnovljivih virov energije na voljo za leto 2014. Poleg tega bi bila oba razpona večja, če bi se izrecno vključila dodatna premija za tveganje za jedrske elektrarne (glej opombo 70).

Sklepna ugotovitev v zvezi z WACC

- (218) Razponi, pridobljeni z metodologijama za oceno referenčne vrednosti WACC na ravni trga, se prekrivajo. Splošne vrednosti za leto 2017 so v povprečju nižje od tistih za leto 2014, kar izraža predvsem tržno oceno netvegane stopnje Madžarske. Ustrezni razponi so povzeti v preglednici 11.

Preglednica 11

Povzetek v zvezi z WACC

(%)

	December 2014	Februar 2017
Pristop od spodaj navzgor	9,66–10,36	7,75–8,38
Primerjalna analiza	9,15–9,81	7,40–8,07
Splošni razpon	9,15–10,36	7,40–8,38
Srednja vrednost	9,76	7,89

- (219) Po podatkih v preglednici 11 razpon WACC znaša 9,15–10,36 % za prvotno odločitev o naložbi decembra 2014 in 7,40–8,38 % za februar 2017. Vse navedene vrednosti WACC bi bilo treba obravnavati kot konzervativne, saj ne vključujejo morebitne premije za tveganje, ki se zahteva za projekte v zvezi z jedrskimi elektrarnami⁽⁸⁷⁾.

⁽⁸⁷⁾ Poleg tega bi bilo treba 9,15 -odstotno spodnjo mejo za leto 2014 verjetno prilagoditi navzgor, če bi bili podatki o sektorju zelenih in obnovljivih virov energije na voljo za leto 2014.

5.1.1.2 Ocena interne stopnje donosnosti projekta, ki jo je opravila Komisija

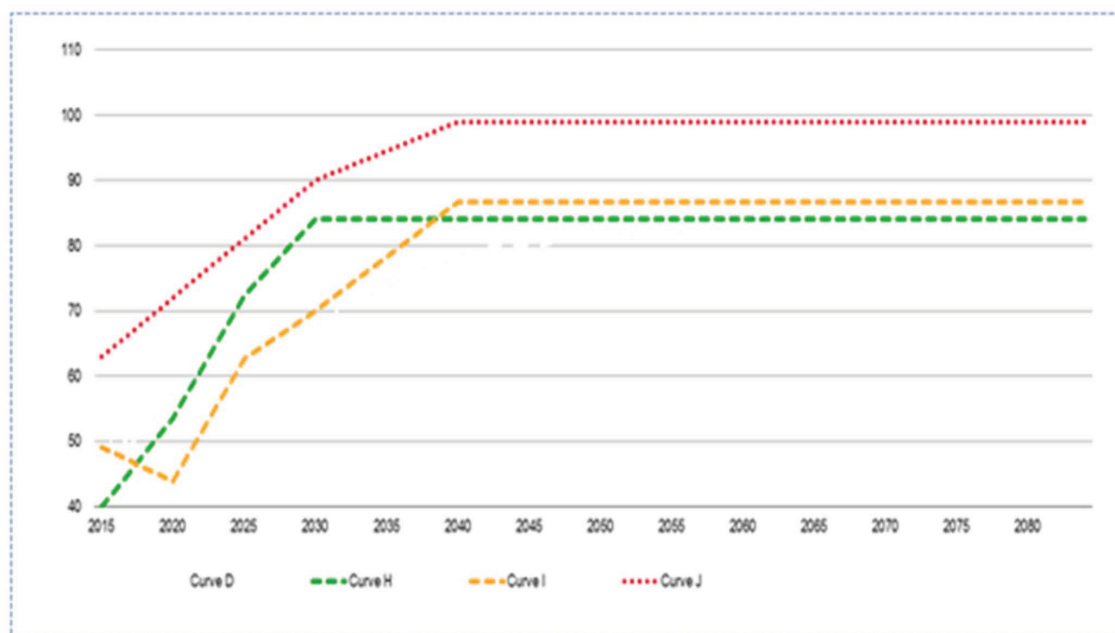
- (220) Komisija je pri oceni interne stopnje donosnosti uporabila finančni model, ki ga je predložila Madžarska. Sprejela je zlasti metodologijo, uporabljeno v finančnem modelu, ter vhodne podatke modela, razen napoved cen električne energije, za obravnavni osnovni scenarij. Vendar Komisija opozarja na naslednje:
- (a) vrednost interne stopnje donosnosti je zelo občutljiva na izbrano napoved cen za izračun. Na primer ob uporabi deviznega tečaja za EUR/USD iz novembra 2014⁽⁸⁸⁾, namesto deviznega tečaja iz oktobra 2015 (ki ga je izbrala madžarska vlada), za izračun napovedi cen v EUR za leto 2014 po IEA (ki je temeljila na podatkih o napovedi iz IEA WEO 2014) se interna stopnja donosnosti projekta zniža za več kot 0,8 %. To zahteva ponovno oceno napovedi cen, na kateri temelji izračun interne stopnje donosnosti projekta;
- (b) vrednost interne stopnje donosnosti je občutljiva tudi za (i) faktor obremenitve (ali stopnjo izkoriščenosti) enot jedrske elektrarne, (ii) različne stroškovne postavke projekta, vključno s stroški lastnika v obdobju gradnje ter poznejšimi stroški obratovanja in vzdrževanja v obdobju obratovanja, ter (iii) morebitne zamude pri gradnji. Vpliv sprememb teh dejavnikov je treba natančno oceniti, tj. temeljiteje od Madžarske, ki je v finančnem modelu proučila nekaj malih odstopanj, z analizo občutljivosti, s katero se zagotovi preverjanje zanesljivosti glavnih rezultatov.
- (221) Zato je Komisija komponente, uporabljene za oceno interne stopnje donosnosti, dodatno izpopolnila, da bi zagotovila natančnejše rezultate ocenjevanja za interno stopnjo donosnosti projekta, pa tudi za spremno analizo občutljivosti in preverjanja zanesljivosti. Zlasti je spremenila in dopolnila napovedi cen, ki jih je predložila Madžarska. Poleg vrednosti stroškov in faktorja obremenitve, ki jih je Madžarska predlagala za osnovni scenarij finančnega modela, je vključila tudi informacije, ki so jih predložile zainteresirane strani, da bi izboljšala točnost rezultatov. Nazadnje, opravila je temeljit pregled občutljivosti rezultatov s simulacijo sprememb vseh ustreznih parametrov modela.
- (222) Podobno kot pri WACC so bili ustrezni razponi interne stopnje donosnosti izračunani na podlagi informacij, ki so bile na voljo februarja 2017 (podatki iz leta 2017), in informacij na voljo 9. decembra 2014, ko je bila sprejeta prvotna odločitev o naložbi (podatki iz leta 2014).

Napovedi cen

- (223) Izhodišča za oceno napovedi cen, ki jo je opravila Komisija, so krivulje napovedi cen, predstavljene na sliki 16 ekonomske študije, ki jo je predložila Madžarska, skupaj z napovedjo cen po poročilu IEA WEO (2014), ki jo je Komisija uporabila v sklepu o začetku postopka. Da bi Komisija zajela celotno predvideno obdobje obratovanja enot Paks II, je navedene grafe razširila, da bi vključila samo tiste, ki so zajemali samo obdobja do leta 2030 oziroma 2040, tako da je napovedane stopnje cen po njihovi končni vrednosti (tj. letih 2030 in 2040) ohranila nespremenjene. Navedene napovedi cen so prikazane na sliki 14.

⁽⁸⁸⁾ Datum, ko je bila objavljena napoved cen IEA za leto 2014.

Slika 14

Krivulje dolgoročnih napovedi cen električne energije (EUR/MWh) ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Krivulja D se šteje za zaupno informacijo/poslovno skrivnost.
Vir: Ekonomska študija in finančni model (glej uvodno izjavo 69).

- (224) Komisija je krivuljo D na sliki 14 uporabila za izračun interne stopnje donosnosti projekta. Krivulja H predstavlja napoved iz tržne študije, ki jo je leta 2014 opravilo BMWi (nemško ministrstvo za gospodarstvo), krivulja I predstavlja napoved BMWi po referenčnem scenariju za leto 2014, krivulja J predstavlja napoved cen električne energije po IEA WEO (2014), pri čemer so bili zneski v USD pretvorjeni v zneske v EUR po približnem povprečnem deviznem tečaju za september 2015, tj. 0,9 ⁽⁸⁹⁾. Izračuni interne stopnje donosnosti, ki jih je predložila Madžarska, so temeljili predvsem na krivuljah H, I in J.
- (225) Komisija je krivulje na sliki 14 prilagodila, kot sledi. Krivulja J je bila popravljena na podlagi povprečnega deviznega tečaja za EUR/USD, ki je bil na voljo v času napovedi v USD po IEA WEO (2014), objavljenih novembra 2014. Takrat je povprečni devizni tečaj za EUR/USD v zadnjih treh mesecih znašal 0,79. Na podlagi tega je bila prilagojena tudi krivulja L na sliki 15 ⁽⁹⁰⁾.

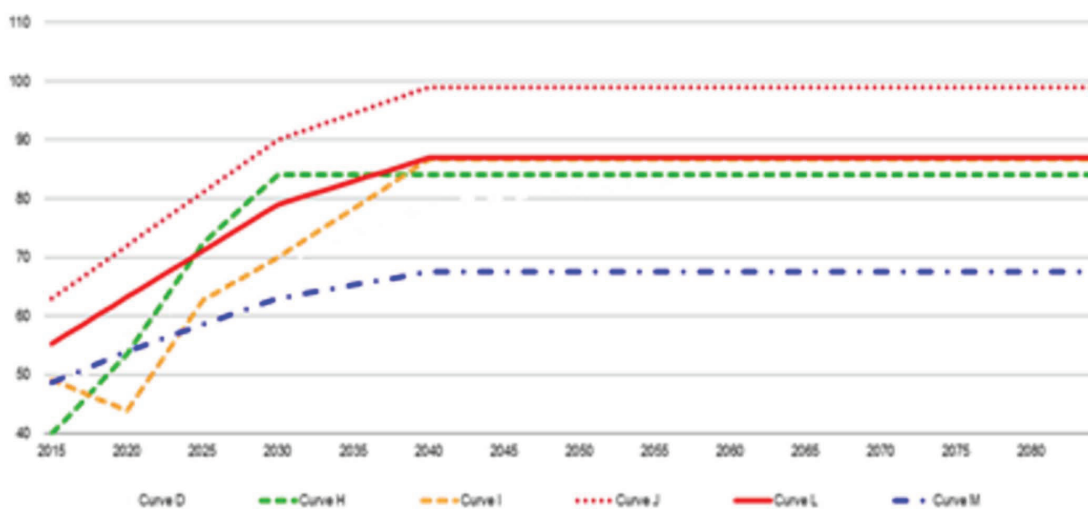
⁽⁸⁹⁾ Madžarska vlada ni predložila podrobnosti o uporabljenih deviznih tečajih. O uporabljeni vrednosti 0,9 se lahko sklepa na podlagi finančnega modela. Povprečni mesečni devizni tečaj je znašal 0,89 za september 2015. Ta vrednost deviznega tečaja za EUR/USD (skupaj z drugimi vrednostmi, uporabljenimi v tem dokumentu) je bila povzeta po spletnem mestu ECB na naslovu: http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?jsessionid=B13D3D3075AF28A4265A4DF53BE1ABC0?SERIES_KEY=120.EXR.D.USD.EUR.SP00.A&start=01-07-2014&end=15-11-2016&trans=MF&submitOptions.x=46&submitOptions.y=5.

⁽⁹⁰⁾ Zaradi velikih sprememb deviznega tečaja za EUR/USD je Komisija izbrala povprečen devizni tečaj v treh mesecih pred 9. decembrom 2014, ko je bila sprejeta prvotna odločitev o naložbi, kar vključuje tudi objavo IEA WEO (2014). Druga možnost bi bila uporaba letnih povprečnih deviznih tečajev. Letni povprečni devizni tečaj pred decembrom 2014 znaša 0,75, z njegovo uporabo pa bi bila vrednost interne stopnje donosnosti nekoliko nižja, zato uporaba trimesečnega povprečja pomeni konzervativno izbiro za sedanjo analizo.

- (226) Poleg tega je Komisija za oceno točne interne stopnje donosnosti za februar 2017 uporabila napovedi cen, vključene v poročilo World Energy Outlook 2016 Mednarodne agencije za energijo (IEA WEO 2016), ki je bilo objavljeno 16. novembra 2016⁽⁹¹⁾. Ker so bili izvorni podatki izraženi v USD, je Komisija za pridobitev ustreznih vrednosti v EUR uporabila trimesečno (od sredine avgusta 2016 do sredine novembra 2016) povprečje deviznega tečaja za EUR/USD, ki je znašal 0,9 in je ustrežal navedenemu datumu objave⁽⁹²⁾⁽⁹³⁾. Krivulja M na sliki 15 v nadaljevanju izraža to napoved cen.

Slika 15

Krivulje dolgoročnih napovedi cen električne energije (EUR/MWh)⁽¹⁾

⁽¹⁾ Krivulja D se šteje za zaupno informacijo/poslovno skrivnost.

Vir: Ekonomska študija in finančni model (glej uvodno izjavo 69) ter izračuni Komisije.

- (227) Ta slika izraža dve spoznanji. Prvič, ob uporabi pravilnega deviznega tečaja za pretvorbo vrednosti iz USD v EUR je napoved cen za Evropo iz IEA WEO 2014 za približno 12 % nižja (krivulja L leži pod krivuljo J). Drugič, napoved cen po IEA WEO, objavljena novembra 2016, je v povprečju za nekaj več kot 20 % nižja od napovedi cen, objavljene v istem poročilu dve leti prej (krivulja L in krivulja M). To se lahko pripiše padajočim cenam električne energije v letih 2014 in 2016 ter potrebnim prilagoditvam napovedi⁽⁹⁴⁾. V skladu s tem bi bilo treba pri vsaki oceni v zvezi z napovedjo za leto 2016 in povezanim izračunom interne stopnje donosnosti upoštevati ta padec v napovedih cen ter se osredotočiti na krivuljo M na sliki 15⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹¹⁾ Glej <http://www.worldenergyoutlook.org/publications/weo-2016/>.

⁽⁹²⁾ Vsi podatki o veleprodajnih cenah električne energije so na voljo v preglednici 6.13 na strani 267 poročila IEA WEO 2016.

⁽⁹³⁾ Letni povprečni devizni tečaj v tem primeru znaša 0,89, zato uporaba trimesečnega povprečja tudi v tem primeru pomeni konzervativnejšo izbiro za sedanjo analizo.

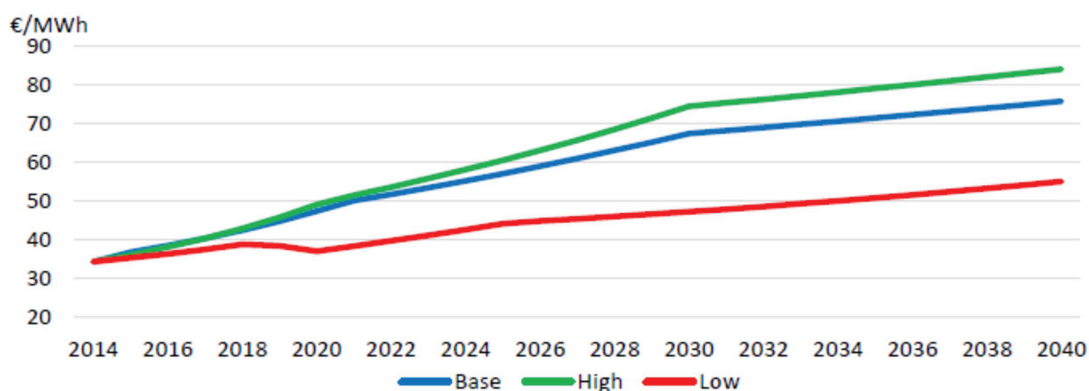
⁽⁹⁴⁾ Podobno prilagoditev navzdol je za napovedi cen električne energije med letoma 2014 in 2015 uvedlo tudi nacionalno prenosno omrežje Združenega kraljestva; glej na primer stran 46 publikacije „UK Future Energy Scenarios“ iz leta 2014 (Prihodnji scenariji v zvezi z električno energijo v Združenem kraljestvu), ki jo je pripravilo nacionalno prenosno omrežje Združenega kraljestva in je na voljo na spletnem naslovu <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/>, ter stran 36 „Future Energy Scenarios“ (Prihodnji scenariji v zvezi z električno energijo) za leto 2015, na voljo na spletnem naslovu <http://www2.nationalgrid.com/UK/Industry-information/Future-of-Energy/FES/Documents-archive/> in kaže 12-odstotno povprečno znižanje za napovedi cen električne energije v obdobju napovedi 2016–2035. Taka primerjava za podatke BMWi ni na voljo.

⁽⁹⁵⁾ Komisija pri svoji kvantitativni analizi uporablja predpostavke Madžarske, da bodo cene električne energije rasle do leta 2040 in nato stagnirale. To je konzervativna izbira. Drugače bi se lahko scenariji napovedi cen izdelali tudi ob bolj izrecnem upoštevanju obsežne vključitve obnovljivih virov energije v veleprodajne cene električne energije, pri čemer bi bile cene praviloma nizke, kot so zdaj, cene v obdobjih pomanjkanja pa bi bile visoke, vendar odvisne od vremena. Po tem scenariju bi bile prihodnje cene podobne sedanjim, kar bi pomenilo manjšo donosnost naložbe v primerjavi s tistimi, ki se obravnavajo v oddelkih v nadaljevanju.

- (228) V zvezi z napovedmi cen na podlagi IEA WEO je treba opozoriti, da temeljijo na oceni scenarija nove politike⁽⁹⁶⁾. Celovita ocena bi morala vključevati tudi druge scenarije, obravnavane v IEA WEO, kot so scenarij sedanjih politik in scenarij nizke cene nafte, tako kot je to bilo izvedeno v študiji Candole v zvezi z napovedmi cen po IEA WEO 2015⁽⁹⁷⁾. To je pomembno, ker izbira druge možnosti politike pomeni drugačne napovedi cen, kot je prikazano na sliki 12 in ponovljeno na sliki 16 v nadaljevanju.

Slika 16

Krivulje dolgoročnih napovedi cen električne energije (EUR/MWh)

Vir: Candole Partners.

- (229) Krivulje „osnovna“, „visoka“ in „nizka“ na sliki 16 ustrezajo scenariju nove politike, scenariju sedanjih politik oziroma scenariju nizke cene nafte iz IEA WEO 2015 [glej tudi uvodno izjavo 128]. Slika 16 kaže, da so prihodnje cene električne energije nekoliko višje po scenariju sedanjih politik kot po scenariju nove politike, po scenariju nizke cene nafte pa precej nižje kot po osnovnem scenariju nove politike (napoved iz leta 2015). Pri celoviti analizi občutljivosti za izračun interne stopnje donosnosti projekta Paks II je treba to upoštevati⁽⁹⁸⁾.
- (230) Za točno razlago in oceno podatkov o dolgoročnih napovedih cen, ki so jih pripravile različne institucije, bi morali biti navedeni podatki povezani s cenami terminskih pogodb za električno energijo, sklenjenih na borzah električne energije, čeprav se te nanašajo na veliko krajša obdobja, kot je prikazano na sliki 12. Krivulje cen na sliki 13, ki kaže primerjavo med nemškimi in madžarskimi terminskimi pogodbami ter najnižjimi napovedmi cen po IEA WEO (ki ustrezajo scenariju nizke cene nafte), kažejo, da so morda tudi najnovejše napovedi cen iz IEA WEO 2015 preveč optimistične, saj so lahko prihodnje cene električne energije precenjene. Pri ugotavljanju interne stopnje donosnosti projekta Paks II in morebitni podporni analizi občutljivosti je treba upoštevati to dejstvo.

Faktor obremenitve, različne stroškovne postavke in zamude

- (231) Jedrske elektrarne so zaradi svoje velikosti, zapletenosti gradnje in dolge življenjske dobe izpostavljene negotovostim, med drugim v zvezi s faktorjem obremenitve, časom gradnje in različnimi stroškovnimi postavkami. To precej vpliva na interno stopnjo donosnosti projekta.

⁽⁹⁶⁾ Glej uvodno izjavo 128 za opredelitev scenarija nove politike.

⁽⁹⁷⁾ Glej uvodno izjavo 128 in opombo 53. Pri scenariju sedanjih politik se upoštevajo samo politike, uvedene nekaj mesecev pred objavo. Scenarij 450 kaže pot do izpolnitve cilja preprečitve, da bi se ozračje segrelo za več kot 2 °C, ki ga je mogoče doseči s tehnologijami, ki bodo kmalu postale razpoložljive v komercialnem obsegu. Nazadnje, pri scenariju nizke cene nafte se proučujejo posledice trajno nizkih cen (zaradi nižjih cen nafte) za energetske sisteme.

⁽⁹⁸⁾ Komisija take celovite kvantitativne analize ni opravila zaradi pomanjkanja visokokakovostnih ustreznih podatkov. Kljub temu je razvidno, da je vrednost interne stopnje donosnosti na podlagi krivulje cen, ki ustreza scenariju nizke cene nafte, precej nižja kot na podlagi krivulje cen, ki ustreza scenariju nove politike.

- (232) Ocenjevanje takih negotovosti je težavno zaradi dejstva, da je Paks II jedrska elektrarna generacije III+, tovrstne elektrarne pa zdaj ne obratujejo⁽⁹⁹⁾. Zato je vsaka primerjalna analiza hipotetična. Tehnološke razlike med jedrskimi elektrarnami generacije III in jedrskimi elektrarnami generacije III+ so dovolj velike, da je mogoče trditi, da negotovosti iz uvodne izjave 231 ne zadevajo Paks II.

Faktor obremenitve

- (233) Ocene interne stopnje donosnosti, ki jih je predložila Madžarska, temeljijo na predpostavki, da bo povprečni faktor obremenitve znašal [90–95] % (*) za Paks II. To je veliko večja številka od 72-odstotnega povprečnega letnega faktorja obremenitve za vse jedrske elektrarne na svetu, kot je navedeno v poročilu „The World Nuclear Industry – Status Report 2015“ (Svetovna jedrska industrija – statusno poročilo 2015) (v nadaljnjem besedilu: WNISR 2015)⁽¹⁰⁰⁾. V poglavju Obeži za jedrsko energijo poročila IEA WEO 2014 je navedeno, da se je „[m]ed letoma 1980 in 2010 [...] povprečni svetovni kazalec zmogljivosti za reaktorje povečal s 56 na 79 %. To je bila posledica boljšega upravljanja, zaradi katerega so se precej skrajšala obdobja izklopa za načrtovano vzdrževanje in ponovno polnjenje z gorivom. Najučinkovitejši reaktorji dosegajo približno 95-odstotni kazalec zmogljivosti. Vendar elektrarne z leti težko dosegajo tako visoke stopnje, saj so potrebni pogostejši inšpekcijski pregledi in preskušanje komponent⁽¹⁰¹⁾.“
- (234) Opozoriti je treba, da tako visoke stopnje obremenitve hitro ogrozijo incidenti v življenjski dobi elektrarne. Na primer zaradi incidenta leta 2003 v enoti 2 Paks NPP se je povprečni faktor obremenitve za obdobje 1990–2015 zmanjšal za skoraj pet odstotkov, in sicer s 85,3 na 80,7 %.
- (235) Tudi načrtovano hkratno obratovanje novih reaktorjev Paks II in nekaterih enot Paks NPP pomeni dodaten izziv za ohranjanje več kot 90-odstotnega faktorja obremenitve novih reaktorjev. Jedrski elektrarni bosta druga blizu druge ob reki Donavi, zato bo morda treba zaradi vpliva na okolje ob vročih poletnih dneh zmanjšati obratovanje ene od njiju. Domneva se, da bosta nova reaktorja Paks II stalno obratovala z visokim faktorjem obremenitve, zato se bodo proizvodnja Paks in njeni prihodki zmanjšali, in ta gospodarski strošek je treba upoštevati pri oceni rentabilnosti projekta Paks II.

Stroški

- (236) Stroški dolgoročnega projekta lahko med njegovim trajanjem močno odstopajo od napovednih dolgoročnih vrednosti, predstavljenih v prvotnem poslovnem načrtu projekta. Običajni vzroki za to so neupoštevanje vseh ustreznih stroškovnih postavk v poslovnem načrtu ali uporaba preveč optimističnih predpostavk in ocen stroškov.
- (237) Zaradi zapletenosti takih projektov so dejanski stroški izgradnje jedrskih elektrarn pogosto veliko višji od predvidenih. Na primer v Franciji in na Finskem so bili stroški izgradnje elektrarn z reaktorji EPR generacije III+, ki jih izdeluje podjetje AREVA, skoraj trikrat višji od prvotnih stroškov, navedenih v pogodbi o gradbenih delih⁽¹⁰²⁾. Tudi pri gradnji reaktorjev AP1000, ki jih družba Westinghouse gradi na Kitajskem in v ZDA, so stroški za približno 20 % ali več višji od načrtovanih, stroški izgradnje jedrske elektrarne Rosatom AES-2006 v Belorusiji pa so skoraj dvakrat višji od prvotnih⁽¹⁰³⁾.
- (238) Pogodbe na ključ s fiksnimi stroški načeloma zagotavljajo varnost lastniku pred zvišanjem stroškov izgradnje, vendar pogosto ne zajemajo vseh stroškov novih reaktorjev. V skladu s tem stroški lastnika, vključno s stroški pridobitve potrebnih dovoljenj, stroški priključitve v omrežje, stroški ravnanja z odpadki in razgradnje ter okoljskimi stroški,

⁽⁹⁹⁾ Glej oddelek 2.3.

(*) Faktor obremenitve se šteje za poslovno skrivnost in je nadomeščen s širšim razponom faktorja obremenitve.

⁽¹⁰⁰⁾ Glej str. 25 WNISR 2015.

⁽¹⁰¹⁾ Glej str. 350 IEA WEO 2014.

⁽¹⁰²⁾ Glej <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html> in http://www.theecologist.org/News/news_analysis/2859924/finland_cancels_olkiluoto_4_nuclear_reactor_is_the_epr_finished.html.

⁽¹⁰³⁾ Glej str. 66 WNISR 2015.

niso fiksni in se lahko zvišajo. Posledično se lahko dobavitelj odloči, da dodatnih stroškov, ki presegajo neko mejo, ne bo pokrtil, in trdi, da so se stroški zvišali zaradi sprememb, ki jih je zahteval lastnik. Tak spor se lahko rešuje z arbitražo ali na sodišču, s tem pa se stroški v zvezi z naložbo še dodatno zvišajo.

- (239) Zdi se, da poslovni načrt za jedrsko elektrarno Paks II vsebuje tudi nekatere predpostavke o stroških, za katere bi se lahko štelo, da so optimistične. Pripombe zainteresiranih strani kažejo, da so začasni podatki morda preveč optimistični za naslednje postavke:
- hlajenje jedrske elektrarne: v finančnem modelu se predpostavlja uporaba sistema za hlajenje s sladko vodo, ki jo podpira Madžarska, namesto dražjega sistema hlajenja s hladilnim stolpom, ki je potreben po mnenju poslanca Evropskega parlamenta Jávora; študija presoje vplivov na okolje, opravljena v zvezi s projektom, ne vsebuje podrobne kvantitativne analize stroškov in koristi za oba sistema. Med hkratnim obratovanjem obeh elektrarn je morda treba postaviti dražji hladilni stolp⁽¹⁰⁴⁾,
 - priključitev v omrežje: finančni model vključuje skupni znesek [43 000–51 000] (*) milijonov HUF oziroma [124–155] milijonov EUR (*), ki je nižji od zneska, ki ga je predložil poslanec Evropskega parlamenta Jávora, tj. 1,6 milijarde EUR; nobena stran ni predložila podrobnih informacij o tem, kako so bili ti zneski izračunani,
 - stroški rezerve: finančni model ne vključuje postavke, ki bi zajemala stroške vpliva jedrske elektrarne Paks II na madžarski sistem za električno energijo, na primer zahteve po dodatnih rezervah; po navedbah poslanca Evropskega parlamenta Jávora bo zahteva po dodatnih rezervah določena po zakonu zaradi velikosti posameznih enot Paks II,
 - stroški zavarovanja: zavarovanje za kritje velikih nesreč, ki jih lahko povzročijo jedrske elektrarne, tj. nesreč nad projektno osnovo, bi lahko stalo več, kot je prikazano v finančnem modelu, tj. [15 000–20 000] (*) milijonov HUF oziroma [45–60] (*) milijonov EUR⁽¹⁰⁵⁾,
 - stroški vzdrževanja: višji stroški prenove v življenjski dobi jedrske elektrarne niso predvideni; stroški prenove se bodo morda pojavili zaradi prehitrega staranja nekaterih elementov jedrske elektrarne ali zaradi incidentov ali nesreč, ki se bodo zgodili v življenjski dobi elektrarne⁽¹⁰⁶⁾.
- (240) Komisija ugotavlja, da bi kakršno koli odstopanje od podatkov, ki jih je Madžarska predložila v poslovnem načrtu Paks II (in finančnem modelu), na podlagi pomislekov iz uvodne izjave 239 znižalo vrednost interne stopnje donosnosti projekta⁽¹⁰⁷⁾.

Morebitne zamude

- (241) Pri izgradnji jedrskih elektrarn se pogosto pojavijo zamude, zaradi katerih se podaljša čas izgradnje⁽¹⁰⁸⁾. Razlogi za zamude pri izgradnji so predvsem težave v zvezi z zasnovo, pomanjkanje usposobljene delovne sile, izguba strokovnega znanja, težave z dobavno verigo, slabo načrtovanje in edinstvene težave⁽¹⁰⁹⁾,⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁴⁾ Glej oddelek 6.3 študije presoje vplivov na okolje, na voljo na spletnem naslovu <http://www.mvmpaks2.hu/hu/Dokumentumtarolo/Simplified%20public%20summary.pdf>.

(*) Podatki v finančnem modelu se štejejo za poslovno skrivnost in so nadomeščeni s širšimi razponi.

⁽¹⁰⁵⁾ Stroški takih nesreč nad projektno osnovo hitro presežejo 100 milijard EUR in lahko dosežejo tudi zneske v višini več sto ali celo tisoč milijard evrov (glej str. 20–24 študije z naslovom „The True Costs of Nuclear Power“ (Dejanski stroški jedrske energije), ki sta jo pripravila Wiener Umweltschutzgesellschaft in Österreichische Ökologie Institute ter je na voljo na spletnem naslovu <http://wua-wien.at/images/stories/publikationen/true-costs-nuclear-power.pdf>). Nesreča nad projektno osnovo se zgodi enkrat vsakih 25 let (Černobil leta 1986, Fukušima leta 2011), po vsem svetu pa obratuje skoraj 400 jedrskih reaktorjev, torej je verjetnost, da se bo nesreča nad projektno osnovo zgodila v enem od dveh reaktorjev Paks II v prvih 25 letih obratovanja 0,5 % ($2 \times (1: 400)$). Stroški zavarovanja za kritje nastale škode so običajno veliko višji od pričakovane vrednosti škode, povezane s tako nesrečo, tj. $0,5 \% \times 100$ milijard EUR = 500 milijonov EUR (ob upoštevanju konzervativnejše ocene vrednosti škode, ki bi jo povzročila dejanska nesreča nad projektno osnovo).

⁽¹⁰⁶⁾ V Felsmannovi študiji je opredeljena obsežna prenova za Paks I. Madžarska vlada sicer izključuje potrebo po podobnih prenovah za Paks II, vendar razlogi za to izključitev niso jasni.

⁽¹⁰⁷⁾ Komisija ni opravila podrobne kvantitativne analize vpliva takih odstopanj zaradi pomanjkanja visokokakovostnih ustreznih podatkov. Namesto tega so se nekatere informacije, predstavljene v uvodni izjavi 239, uporabile za analizo občutljivosti v podporo določitvi interne stopnje donosnosti projekta (glej uvodni izjavi 245 in 246 v naslednjem oddelku).

⁽¹⁰⁸⁾ Glej str. 33 WNISR 2015.

⁽¹⁰⁹⁾ Glej str. 58–60 WNISR 2015.

⁽¹¹⁰⁾ V IEA WEO 2014 je navedeno tudi, da lahko v primeru prototipnih zasnov izgradnja traja veliko dlje in vključuje mnogo višje stroške kot v primeru preskušanih zasnov zaradi pomanjkanja strokovnega znanja in spoznanj – glej str. 366.

- (242) Kar zadeva zamude pri izgradnji, so se pri prvih dveh elektrarnah generacije III+, ki sta bili dejansko odobreni in zgrajeni, tj. elektrarna Oikiluoto-3 na Finskem (začetek gradnje: leta 2005) in elektrarna Flamanville v Franciji (začetek gradnje: leta 2007), pojavile več kot petletne zamude⁽¹¹¹⁾. Obe elektrarni imata reaktorje modela EPR, ki ju izdeluje podjetje AREVA.
- (243) Kot je prikazano v preglednici 3 in navedeno v uvodni izjavi 99, so se zamude pojavile tudi pri štirih projektih jedrskih elektrarn AES-2006 generacije III+, ki jih družba Rosatom gradi v Rusiji in pri katerih se je gradnja začela med letoma 2008 in 2010. Na primer gradnja ene od dveh enot V-491 (zasnova Paks II) v elektrarni Leningrad II v Sankt Peterburgu (ki naj bi začela obratovati oktobra 2013) je bila prekinjena 17. julija 2011, ko je se porušila jeklena struktura za zadrževanje⁽¹¹²⁾, zato je prevzem v obratovanje zdaj predviden za sredino leta 2017, prevzem druge enote v obratovanje pa je bil predviden za leto 2016, zdaj pa je predvideno, da bo začela obratovati šele leta 2018⁽¹¹³⁾. Gradnja enote v Niemanu v Kaliningrajski oblasti je bila začasno ustavljena leta 2013⁽¹¹⁴⁾.
- (244) Nedavni dogodki v zvezi z gradnjo elektrarn generacije III+ kažejo, da so zamude pogoste⁽¹¹⁵⁾. To vpliva na interno stopnjo donosnosti. Ta vpliv se lahko nekoliko zmanjša z določitvijo plačila odškodnine v nekaterih okoliščinah.

Izračun interne stopnje donosnosti

- (245) Komisija je za izračun razponov za ustrezne vrednosti interne stopnje donosnosti za december 2014 in februar 2017 uporabila finančni model, ki ga je predložila Madžarska. Komisija je zlasti:
- kot izhodišče uporabila zneske stroškov, ki jih je madžarska vlada vključila v finančni model,
 - posodobila krivulje napovedi cen v finančnem modelu na način, opisan v pododdelku o napovedih cen [glej uvodno izjavo 223–230]; krivulje napovedi cen H, I in L so se uporabile za izračun interne stopnje donosnosti za december 2014, krivulja M pa za izračun interne stopnje donosnosti za februar 2017,
 - pripravila analizo občutljivosti na podlagi simulacije Monte Carlo za pridobitev ustreznih razponov za podatke o interni stopnji donosnosti, ustrezne za december 2014 in februar 2017⁽¹¹⁶⁾.
- (246) Analiza občutljivosti na podlagi simulacije Monte Carlo se je uporabila za oceno odklonov interne stopnje donosnosti od srednje vrednosti po malih spremembah vrednosti različnih vhodnih podatkov modela. Predpostavljeni so bili naslednji odkloni od vhodnih vrednosti Madžarske:
- majhni simetrični odkloni za prihodnjo inflacijo, devizni tečaj, stroške obratovanja, stroške goriva, odhodke za vzdrževanje, stroške ravnanja z odpadki in razgradnje, predvideno življenjsko dobo in uporabljeno krivuljo napovedi cen⁽¹¹⁷⁾,

⁽¹¹¹⁾ V zvezi z zamudami pri elektrarni Olkiluoto-3 glej <http://www.world-nuclear-news.org/C-Olkiluoto-EPR-supplier-revises-compensation-claim-1002164.html>. V zvezi z zamudami pri elektrarni Flamanville glej <http://www.world-nuclear-news.org/NN-Flamanville-EPR-timetable-and-costs-revised-0309154.html>.

⁽¹¹²⁾ Glej str. 64 WNISR 2015.

⁽¹¹³⁾ Glej <http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-o-s/russia-nuclear-power.aspx>.

⁽¹¹⁴⁾ Glej str. 63 WNISR 2015 ter sporočili za javnost na spletnih naslovih <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2013-06-12/russia-freezes-construction-nuclear-power-plant-kaliningrad> in <http://www.bsrrw.org/nuclear-plants/kaliningrad/>.

⁽¹¹⁵⁾ Dejansko tudi Madžarska pričakuje, da se bodo pojavile zamude (glej uvodno izjavo 99).

⁽¹¹⁶⁾ To je bolj temeljita analiza občutljivosti od tiste, ki jo je Madžarska vključila v finančni model (glej uvodno izjavo 177) in je osredotočena na vpliv sprememb zgolj ene osnovne spremenljivke na WACC in interno stopnjo donosnosti. V nasprotju s tem pa se lahko z analizo na podlagi simulacije Monte Carlo opredeli vpliv sprememb vrednosti več osnovnih spremenljivk.

⁽¹¹⁷⁾ Ti odkloni so bili izpeljani iz normalnih porazdelitev, pri čemer je povprečje enako osnovnim vrednostim iz finančnega modela, standardni odklon pa je enak odklonom, vključenim v analizo občutljivosti v finančnem modelu – 95 % vrednosti, izpeljanih iz teh normalnih porazdelitev, je v razponu dvakratnika izbranega standardnega odklona porazdelitve. Izbrani povprečni standardni odklon se uporabi z naslednjim: (i) inflacijo ([0–2] %*; 0,25 %), (ii) deviznim tečajem (HUF/EUR) [300–310]*; 10 %), (iii) cenovno občutljivostjo (vsaka posamezna krivulja; 2,5 EUR/MWh) in (iv) življenjsko dobo elektrarne (60; 5). Za različne postavke rednih stroškov, tj. (i) stroškov obratovanja, (ii) stroškov goriva, (iii) odhodkov za vzdrževanje ter (iv) stroškov razgradnje in ravnanja z odpadki, je bil izbran 10-odstotni standardni odklon od ustrezne periodične vrednosti.

* V tej opombi se izbrane metode v finančnem modelu štejejo za poslovno skrivnost in so nadomeščene s širšimi razponi.

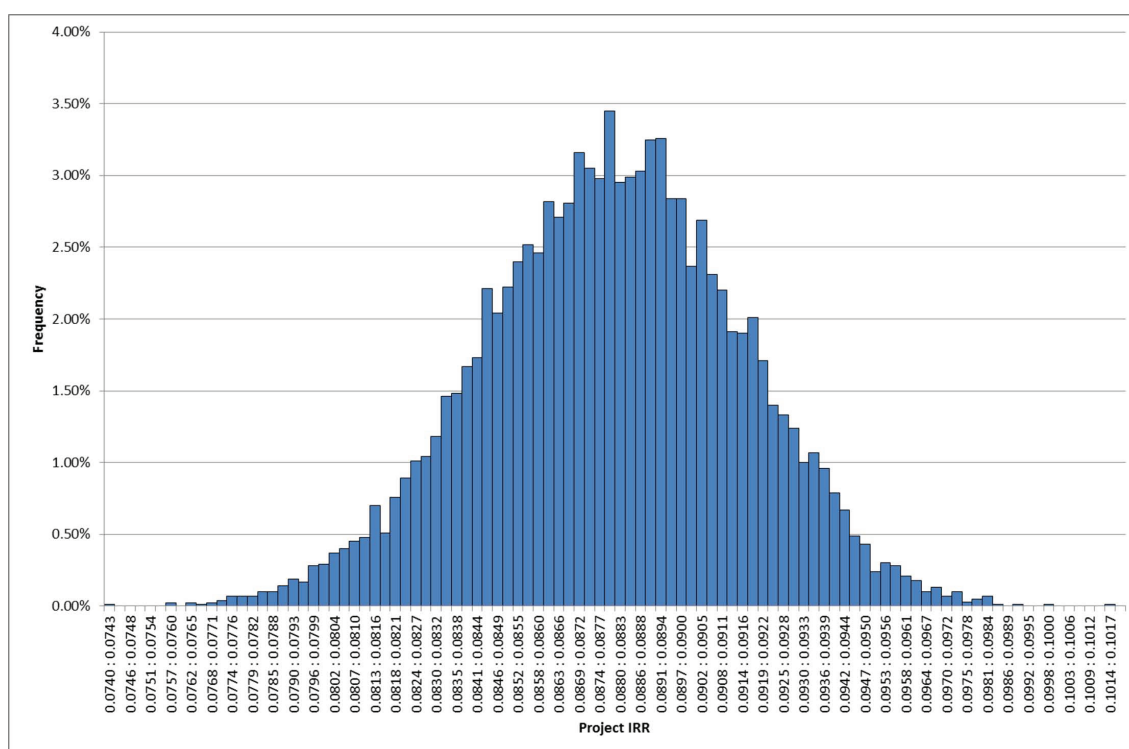
- majhni simetrični odkloni za prihodnje stopnje nedelovanja – odkloni navzdol so omejeni s polno (100 %) izkoriščenostjo zmogljivosti, šteje pa se, da so manjši od odklonov navzgor od osnovne vrednosti, ki je [5–10] % (**) (tj. [90–95]-odstotna (**) izkoriščenost zmogljivosti) ⁽¹¹⁸⁾,
- zamude pri projektu niso bile vključene v analizo na podlagi simulacije Monte Carlo zaradi nepopolne obravnave zamud v finančnem modelu (glej uvodno izjavo 249 v nadaljevanju).

Slika 17 in slika 18 spodaj prikazujeta porazdelitve vrednosti interne stopnje donosnosti projekta za obe obdobji ocenjevanja. V obeh primerih rezultat temelji na 10 000 simulacijah ⁽¹¹⁹⁾.

- (247) Za december 2014 je središče porazdelitve ocenjene interne stopnje donosnosti pri 8,79 %, medtem ko je 90 % izračunanih vrednosti interne stopnje donosnosti v razponu [8,20–9,36 %].

Slika 17

Vrednosti interne stopnje donosnosti za december 2014

Vir: Izračuni Komisije.

- (248) Za februar 2017 je središče porazdelitve ocenjene interne stopnje donosnosti pri 7,35 %, medtem ko je 90 % izračunanih vrednosti interne stopnje donosnosti v razponu [6,79–7,90 %] ⁽¹²⁰⁾.

(**) Osnovna vrednost in izkoriščenost zmogljivosti se štejeta za poslovno skrivnost in sta nadomeščeni s širšimi razponi.

⁽¹¹⁸⁾ Ker je osnovna stopnja nedelovanja nizka, in sicer [5–10]*** %, so lahko odkloni navzgor, tj. višje stopnje nedelovanja, večji od odklonov navzdol, tj. nižjih stopenj nedelovanja. Izbrana je bila trikotna porazdelitev s končnima točkama pri 5 in 12 % (ki ustrežata 88-odstotnemu oziroma 95-odstotnemu faktorju obremenitve) in osrednjo najvišjo točko pri [5–10]*** % (osnovna vrednost).

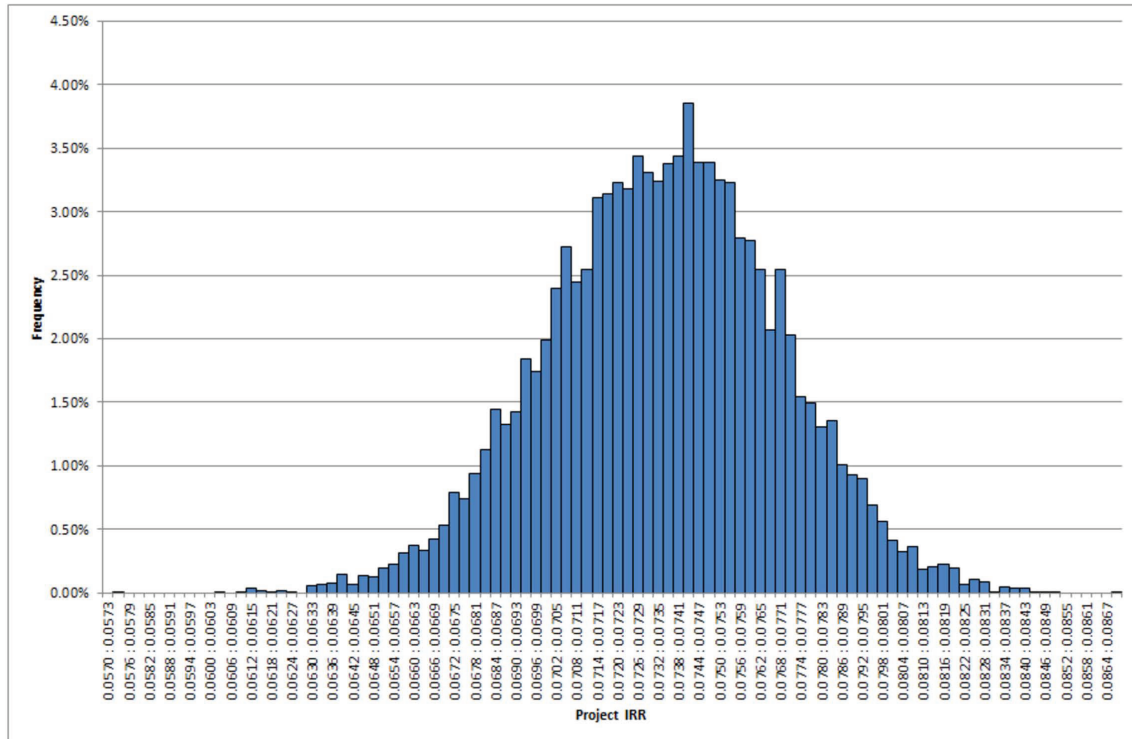
*** V tej opombi se osnovna vrednost šteje za poslovno skrivnost in je nadomeščena s širšim razponom.

⁽¹¹⁹⁾ Opozoriti je treba, da te simulacije ne vključujejo predpostavke o korelaciji različnih spremenljivk.

⁽¹²⁰⁾ Za obe leti so vrednosti interne stopnje donosnosti po oceni Komisije nižje od vrednosti, ki jih je predložila Madžarska, predvsem zaradi nižjih napovedi prihodnjih cen in splošnejše analize občutljivosti (glej uvodno izjavo 246).

Slika 18

Vrednosti interne stopnje donosnosti za februar 2017

Vir: Izračuni Komisije.

(249) Opozoriti je treba, da vpliv morebitnih zamud ni vključen v izračune interne stopnje donosnosti iz slike 17 in slike 18. Razlog za to je predvsem nepopolna obravnava zamud v finančnem modelu. V finančnem modelu sta predvideni zlasti dve vrsti zamud:

— zamude, ki so se pojavile pred začetkom gradbenih del (to je v finančnem modelu označeno kot „med izgradnjo“), in

— zamude, ki so se pojavile po koncu gradbenih del (to je v finančnem modelu označeno kot „odhodki po naročilu“).

(250) Komisija ugotavlja, da sta scenarija zamud, vključena v finančni model, osnovna, z njima pa ni mogoče ustrezno modelirati dejanskega vpliva najpogostejših vrst zamud, na primer, ko se različno dolge zamude pojavijo v različnih fazah obdobja izgradnje⁽¹²¹⁾.

(251) Razponi interne stopnje donosnosti za obe obdobji, ustrezni za oceno, so povzeti v preglednici 12 v nadaljevanju. Ocena interne stopnje donosnosti za februar 2017 je slabša zaradi znižanja napovedi cen električne energije med letoma 2014 in 2017. Vendar se lahko šteje, da sta obe oceni konzervativni, saj nekaterih kvalitativnih elementov, opisanih v uvodnih izjavah 238 in 239, ter pomanjkljivosti pri ocenah madžarskih organov ni bilo mogoče kvantitativno vključiti v finančni model.

⁽¹²¹⁾ Poleg tega bi bile take zamude najverjetneje povezane z višjimi stroški od pričakovanih. Višji stroški od pričakovanih se lahko pojavijo kljub pogodbi EPC na ključ in s fiksno ceno, ker se: (i) fiksna cena nanaša samo na stroške dobaviteljev, ne pa tudi na stroške lastnikov, ter (ii) se bodo stroški projekta zaradi morebitnega sodnega spora zagotovo zvišali, če dobavitelj ne sprejme odgovornosti za nekatera stopnjevanja stroškov.

Preglednica 12

Povzetek interne stopnje donosnosti

	December 2014	Februar 2017
Razpon	8,20–9,36	6,79–7,90
Srednja vrednost	8,79	7,35

(%)

5.1.1.3 Ocena diskontirane lastne cene proizvodnje energije, ki jo je opravila Komisija

- (252) Komisija je zaradi popolnosti in da bi upoštevala vse informacije, ki jih je predložila Madžarska [glej uvodne izjave 69 in 81–82], na kratko proučila tudi rentabilnost Paks II z uporabo diskontirane lastne cene proizvodnje energije (glej oddelek 3.1.1.3).
- (253) Pri oceni diskontirane lastne cene proizvodnje energije za madžarsko jedrsko elektrarno, kot je ta za Paks II, je Komisija kot izhodišče uporabila študijo OECD/IEA/NEA iz leta 2015 [glej uvodno izjavo 81]. V navedeni študiji je diskontirana lastna cena proizvodnje energije za madžarsko jedrsko elektrarno ob upoštevanju 85-odstotnega faktorja obremenitve ocenjena na 80,95 EUR/MWh za 7-odstotno obrestno mero in 112,45 EUR/MWh za 10-odstotno obrestno mero⁽¹²²⁾. Ker so bili navedeni podatki objavljeni avgusta 2015, se lahko uporabijo samo za oceno diskontirane lastne cene proizvodnje energije za leto 2017, ne pa tudi za leto 2014.
- (254) Komisija ugotavlja, da se s povečanjem faktorja obremenitve na [90–95] % (*), tj. srednjo vrednost faktorja obremenitve v predloženih dokumentih Madžarske, vrednosti diskontirane lastne cene proizvodnje energije iz prejšnje uvodne izjave spremenijo v 74 EUR/MWh oziroma 103 EUR/MWh⁽¹²³⁾.
- (255) Na podlagi navedenega Komisija sklepa, da je diskontirana lastna cena proizvodnje energije za madžarsko jedrsko elektrarno več kot 74 EUR/MWh, kar je več od napovedi cen v znesku 73 EUR/MWh, izračunanem leta 2015, ali znesku 68 EUR/MWh, izračunanem leta 2016⁽¹²⁴⁾.

5.1.1.4 Sklepne ugotovitve v zvezi z gospodarsko prednostjo

- (256) Komisija uporablja ocene WACC in interne stopnje donosnosti iz oddelkov 5.1.1.1 in 5.1.1.2 za presojo, ali je načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu izpolnjeno. V preglednici 13 so povzete ustrezne informacije za obe obdobji:

Preglednica 13

Primerjava WACC in interne stopnje donosnosti

	December 2014	Februar 2017
Razpon WACC	9,15–10,36	7,40–8,35

(%)

⁽¹²²⁾ Vrednosti v EUR/MWh so bile pridobljene s pretvorbo vrednosti v USD/MWh iz publikacije z uporabo povprečnega mesečnega deviznega tečaja za EUR/USD, ki je znašal 0,9 za avgust 2015 (ko je bila objavljena študija OECD/IEA/NEA).

(*) Faktor obremenitve se šteje za poslovno skrivnost in je nadomeščen s širšim razponom faktorja obremenitve.

⁽¹²³⁾ Te prilagoditve vrednosti diskontirane lastne cene proizvodnje energije se lahko pridobijo s pomnožitvijo vsakega elementa imenovalca v enačbi za diskontirano lastno ceno proizvodnje energije ($LCOE = \frac{\text{Sumt}(\text{Costst} \times (1 + r) - t)}{\text{Sumt}(\text{MWh} \times (1 + r) - t)}$) (glej uvodno izjavo 32) s 93/85.

⁽¹²⁴⁾ Napoved cen v znesku 73 EUR/MWh je pridobljena s pomnožitvijo veleprodajne cene električne energije v višini 81 EUR/MWh za leto 2040 (slika 8.11 na str. 327 IEA WEO 2015) s povprečnim mesečnim deviznim tečajem za EUR/USD, ki je za obdobje september–november 2015, ko je bilo objavljeno IEA WEO 2015, znašal 0,9. Podobno je napoved cen v znesku 68 EUR/MWh pridobljena s pomnožitvijo veleprodajne cene električne energije v višini 75 EUR/MWh za leto 2040 (slika 6.13 na str. 267 IEA WEO 2016) s povprečnim mesečnim deviznim tečajem za EUR/USD, ki za obdobje september–november 2016, ko je bilo objavljeno IEA WEO 2016, znašal 0,9.

	December 2014	Februar 2017
Razpon interne stopnje donosnosti	8,20–9,36	6,79–7,90
Srednja vrednost WACC	9,76	7,88
Srednja vrednost interne stopnje donosnosti	8,79	7,35
Odstotek primerov s simulacijo interne stopnje donosnosti, kadar je $IRR < \min(WACC)$	85	55

(257) Preglednica 13 kaže naslednja ključna spoznanja:

- srednja vrednost interne stopnje donosnosti je v obeh obdobjih precej nižja od srednje vrednosti razpona WACC (8,79 % v primerjavi z 9,66 % in 7,35 % v primerjavi s 7,88 %),
- srednja vrednost interne stopnje donosnosti je v obeh obdobjih nižja tudi od spodnje meje razpona WACC (8,79 % v primerjavi z 9,15 % in 7,35 % v primerjavi s 7,40 %),
- v večini primerov je interna stopnja donosnosti nižja od ustreznega razpona WACC, tj. v večini primerov so ocenjene vrednosti interne stopnje donosnosti po simulaciji Monte Carlo nižje od spodnje meje razpona WACC (85 % za december 2014 in 55 % za februar 2017) ⁽¹²⁵⁾, ⁽¹²⁶⁾.

(258) Komisija poudarja, da so navedeni rezultati konzervativni, ker:

- Komisija nima sredstev, da bi točno ocenila možnost dodatnih stroškov, zlasti ne tako visokih, kot so bili navedeni v pripombah, ki so jih poslale zainteresirane strani po objavi sklepa o začetku postopka; spremembe stroškov, ki so bile vključene v simulacije Monte Carlo, so bile veliko manjše od tistih iz pripomb,
- napovedi cen po scenariju nizke prihodnje cene nafte, predstavljene v pripombah, ki jih je prejela Komisija, niso bile vključene v analizo občutljivosti, prav tako pa se niso uvedli popravki, da bi se upoštevalo odstopanje cen po terminskih pogodbah o električni energiji, sklenjenih na borzah električne energije, od obravnavanih napovedi cen,
- premija za tveganje za jedrske elektrarne, ki bi presegala standardno premijo za tveganje za proizvodnjo električne energije in komunalne storitve, ni bila vključena,
- za leto 2014 v primerjalni analizi WACC ni bilo ocen WACC za sektor zelenih in obnovljivih virov energije.

To kaže, da je morebitna razlika med vrednostmi interne stopnje donosnosti in vrednostmi WACC, ki ustrezajo obema obdobjema, dejansko zelo verjetno še večja.

⁽¹²⁵⁾ Upoštrevati je treba, da porazdelitev vrednosti WACC v zadevnem razponu najverjetneje ni enotna. Verjetneje je, da so vrednosti zgoščene okrog srednje vrednosti razpona, tj. verjetneje so bližje srednji vrednosti razpona kot končnima točkama razpona, kar kaže, da je prekrivanje vrednosti interne stopnje donosnosti in vrednosti WACC še manjše od prekrivanja, ki ga izražajo podatki v zadnji vrstici preglednice 13.

⁽¹²⁶⁾ Opozoriti je treba, da je bilo to prekrivanje izračunano samo za statistične namene. Vlagatelj v tržnem gospodarstvu bi praviloma primerjal srednje vrednosti (ali razpone) WACC in razpone interne stopnje donosnosti. Razlog za to je dejstvo, da prekrivanje obeh razponov zajema nekoliko skrajne razmere, ko je interna stopnja donosnosti visoka, WACC pa nizki. Ker sta oba parametra povezana z istimi tržnimi pogoji in istim projektom, tj. Paks II, se praviloma gibljeta skupaj (tj. visoka vrednost interne stopnje donosnosti v razponu interne stopnje donosnosti najverjetneje sovпада z visoko vrednostjo WACC v razponu WACC), s čimer se lahko izključi možnost sovpadanja nizke vrednosti WACC z visoko vrednostjo interne stopnje donosnosti.

- (259) Poleg tega se lahko osnovni izračuni za oceno interne stopnje donosnosti projekta uporabijo skupaj z ocenjenimi vrednostmi WACC za količinsko opredelitev neto sedanje vrednosti skupnih izgub, ki bi predvidoma nastale med trajanjem projekta, če bi ga financiral vlagatelj v tržnem gospodarstvu. Zlasti bo projekt predvidoma ustvaril izgube v znesku 600 milijonov EUR v osnovnem scenariju s povprečnimi vrednostmi tržnih WACC in interne stopnje donosnosti za leto 2017, tj. 7,88 % oziroma 7,35 %⁽¹²⁷⁾.
- (260) Poleg primerjave WACC in interne stopnje donosnosti je tudi kratka analiza diskontirane lastne cene proizvodnje energije potrdila, da napovedane cene ne bi pokrile diskontirane cene električne energije, ki jo proizvaja Paks II.
- (261) Na podlagi teh rezultatov Komisija sklepa, da projekt ne bi bil dovolj donosen, da bi se pokrili stroški zasebnega vlagatelja, ki bi lahko pridobil finančna sredstva samo po tržnih cenah. Čeprav so podatki za februar 2017 najustreznejši za preskus načela vlagatelja v tržnem gospodarstvu, so rezultati analize veljavni tudi, če se uporabijo podatki, ki so bili na voljo decembra 2014, ko je bila sprejeta prvotna odločitev o naložbi.
- (262) Na podlagi ocene, oblikovane pri tej analizi, Komisija sklepa, da zasebni vlagatelj ne bi vlagal v projekt pod istimi pogoji. Ker Paks II pridobi vse koristi novega sredstva z ekonomsko vrednostjo, Komisija ugotavlja, da Paks II z ukrepom pridobi gospodarsko prednost.

5.1.2 PRENOS DRŽAVNIH SREDSTEV IN ODGOVORNOST

- (263) Kot je pojasnjeno v sklepu o začetku postopka, bi Madžarska financirala izgradnjo pri projektu z državnimi sredstvi, 80 % katerih obsega posojilo Ruske federacije, 20 % pa lastna sredstva Madžarske. Madžarska bi neposredno financirala vse naložbe, potrebne za prevzem v obratovanje, načrtovanje in izgradnjo enot 5 in 6, kot je določeno v medvladnem sporazumu o financiranju. Zato Komisija sklepa, da bi država z ukrepom izvedla prenos državnih sredstev.
- (264) Komisija opozarja tudi, da se lahko ukrep pripiše državi, saj je Madžarska sprejela odločitev o naložbi v projekt in bo odločala o razporejanju sredstev, potrebnih za plačilo nakupne cene po pogodbi EPC in lastniško financiranje novih reaktorjev Paks II.

5.1.3 SELEKTIVNOST

- (265) Šteje se, da je ukrep selektiven, če daje prednost le nekaterim podjetjem ali proizvodnji nekaterega blaga. Komisija ponavlja, da je ukrep selektiven, ker se nanaša samo na eno podjetje, če je Madžarska določila Paks II na podlagi Resolucije vlade 1429/2014 (VII. 31.), saj bo madžarski organ za izdajo dovoljenja lastnik in upravljavec novih enot za jedrsko proizvodnjo. Zato se šteje, da je prednost selektivna.

5.1.4 VPLIV NA TRGOVINO IN IZKRIVLJANJE KONKURENCE

- (266) Kot je Komisija opozorila v sklepu o začetku postopka, je bil trg Unije z električno energijo liberaliziran, proizvajalci električne energije pa sodelujejo pri trgovini med državami članicami. Poleg tega je infrastruktura Madžarske za električno energijo razmeroma dobro razvita in vključuje zanesljive povezave (ki ustrezajo 30 % domače inštalirane moči) s sosednjimi državami članicami. Čeprav je Madžarska neto uvoznica, slika 5 in uvodna izjava 49 kažeta, da električno energijo tudi izvažata, in to ne samo na združenem trgu Češke, Slovaške, Madžarske in Romunije za dan vnaprej (ki deluje od leta 2014), ampak tudi v Avstrijo in na Hrvaško.
- (267) S priglasenim ukrepom bi se omogočil razvoj precejšnje zmogljivosti, za katero bi v nasprotnem primeru drugi udeleženci na trgu, ki uporabljajo alternativne tehnologije, bodisi iz Madžarske bodisi iz drugih držav članic, morda zagotovili zasebne naložbe. Poleg tega lahko zaradi čezmejnega trgovanja z električno energijo vsaka selektivna prednost, dana posamezni družbi, vpliva na trgovino v Uniji.

⁽¹²⁷⁾ Te ocene neto sedanje vrednosti so konzervativne, saj ne upoštevajo vpliva nekaterih vrst zamud [glej uvodne izjave 99, 246 in 0] ter dejavnikov iz uvodnih izjav 239 in 258, zaradi katerih bi se lahko precej zvišali stroški ali zmanjšali prihodnji prihodki, zato so lahko sčasoma ustvarjene izgube precej podcenjene. Ob morebitnih odklonih pri teh dejavnikih bi se neto izgube projekta dodatno povečale.

- (268) Zato Komisija ponavlja, da bi lahko ukrep izkrivljaval konkurenco.

5.1.5 SKLEPNA UGOTOVITEV V ZVEZI Z OBSTOJEM DRŽAVNE POMOČI

- (269) Komisija na podlagi lastne ugotovitve, da ukrep vključuje gospodarsko prednost za Paks II in da so prisotni tudi ostali elementi za obstoj državne pomoči, sklepa, da država v okviru projekta zagotavlja pomoč Paks II, ki je državna pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

5.2 ZAKONITOST POMOČI

- (270) Kot je bilo ugotovljeno v sklepu o začetku postopka [uvodna izjava 116], Komisija vztraja, da čeprav je bila že sklenjena vrsta sporazumov in sprejeta prvotna odločitev o naložbi, končna odločitev o naložbi, s katero Paks II nepreklicno naroči gradbena dela za dva nova reaktorja, še ni bila sprejeta, prav tako pa doslej še ni bilo izvedeno nobeno plačilo na podlagi pogodbe EPC. Zato je Madžarska s priglasitvijo ukrepa pomoči pred njegovim izvajanjem izpolnila svojo obveznost mirovanja v skladu s členom 108(3) PDEU.

5.3 ZDRUŽLJIVOST

- (271) Komisija je glede na ugotovitev, da ukrep vključuje državno pomoč, proučila še, ali bi se lahko štelo, da je ukrep združljiv z notranjim trgovom.
- (272) Komisija ugotavlja, da Madžarska meni, da ukrep ne pomeni državne pomoči, vendar je zaradi sklepa o začetku postopka in opažanj tretjih strani, ki jih je Komisija prejela po objavi sklepa o začetku postopka (glej oddelek 3.2), vseeno predložila trditve glede združljivosti ukrepa z notranjim trgovom.

5.3.1 PRAVNA PODLAGA ZA OCENO

- (273) Kot je pojasnjeno v oddelku 3.3.1 sklepa o začetku postopka, lahko Komisija ukrep razglasi za združljivega neposredno na podlagi člena 107(3)(c) PDEU, če prispeva k doseganju skupnega cilja, je potreben za doseganje navedenega cilja in sorazmeren ter ne škodi pogojem trgovanja v obsegu, ki je v nasprotju s skupnim ciljem.
- (274) Ukrep mora izpolnjevati naslednje pogoje: (i) usmerjen je v pospeševanje razvoja določenih gospodarskih dejavnosti ali določenih gospodarskih območij v skladu s členom 107(3)(c) PDEU; (ii) usmerjen je v zagotovitev bistvenega izboljšanja, ki ga trg ne more zagotoviti sam (na primer odprava nedelovanja trga); (iii) predlagani ukrep je ustrezen instrument politike za obravnavo cilja skupnega interesa; (iv) ima spodbujevalni učinek; (v) je sorazmeren potrebam, zaradi katerih se sprejme, ter (vi) ne povzroča neupravičenega izkrivljanja konkurence in trgovine med državami članicami.
- (275) Madžarski organi so v odgovoru na sklep o začetku postopka trdili, da se pravila o državni pomoči in zlasti splošna prepoved dodeljevanja državne pomoči ne uporabljajo za ukrepe, ki spadajo na področje uporabe Pogodbe Euratom.
- (276) Komisija priznava, da zadevna naložba pomeni industrijsko dejavnost, ki spada na področje uporabe Pogodbe Euratom (glej Prilogo II Pogodbe), vendar to dejstvo ne pomeni, da se člena 107 in 108 PDEU ne uporabljata pri oceni načinov financiranja take dejavnosti.
- (277) Čeprav se s členom 2(c) Pogodbe Euratom Uniji naloži obveznost olajševanja naložb v področje jedrske energije, s členom 40 navedene pogodbe pa obveznost objavljanja usmeritvenih programov za olajšanje razvoja naložb v področje jedrske energije, posebna pravila za nadzor nad financiranjem takih naložb, ki ga izvaja država članica, v Pogodbi Euratom niso predvidena. V skladu s členom 106a(3) Pogodbe Euratom določbe PDEU ne vplivajo na določbe Pogodbe Euratom.
- (278) Člena 107 in 108 PDEU dejansko ne vplivata na nobeno določbo Pogodbe Euratom, saj v njej niso predvidena nobena druga pravila o nadzoru nad državno pomočjo, poleg tega pa nadzor nad državno pomočjo, ki ga izvaja Komisija v skladu s členoma 107 in 108 PDEU, ne ovira izpolnjevanja cilja spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo, ki je določen v Pogodbi Euratom.

5.3.2 SKLADNOST Z DOLOČBAMI PRAVA UNIJE, KI NISO PRAVILA O DRŽAVNI POMOČI

- (279) Številne zainteresirane strani so predložile pripombe v zvezi s skladnostjo ukrepa na podlagi direktiv 2014/24/EU in 2014/25/EU (zlasti Direktive 2014/25/EU zaradi sektorskih pravil) ter člena 8 Direktive 2009/72/ES (direktiva o električni energiji); zato je Komisija presodila, koliko bi lahko (morebitna) nezdržljivost z določbami direktiv 2014/24/EU in 2014/25/EU ter členom 8 Direktive 2009/72/ES v zvezi z neposrednim oddajanjem naročila za izgradnjo dveh novih reaktorjev Paks II nekemu podjetju vplivala na oceno državne pomoči na podlagi člena 107(3) (c) PDEU.
- (280) V skladu z ustaljeno sodno prakso mora „Komisija [...] ob uporabi postopka na področju državnih pomoči v skladu s splošnim namenom Pogodbe upoštevati skladnost med določbami, ki urejajo državne pomoči, in drugimi posebnimi določbami razen tistih v zvezi z državnimi pomočmi ter tako presoditi, ali je zadevna pomoč združljiva s temi posebnimi določbami. Vendar je Komisiji taka obveznost naložena le v zvezi z oblikami pomoči, ki so tako neločljivo povezane z namenom pomoči, da jih ne bi bilo mogoče presoati ločeno. [...] Obveznost Komisije, da v postopku v zvezi s pomočmi – ne glede na to, kakšna je povezava med obliko pomoči in namenom zadevne pomoči – dokončno zavzame stališče o tem, ali je ali ni podana kršitev drugih določb prava Unije razen tistih iz členov 107 PDEU in 108 PDEU, [...] bi bila v nasprotju, prvič, s procesnimi pravili in jamstvi – ki se med seboj deloma zelo razlikujejo in imajo različne pravne posledice – značilnimi za postopke, posebej določene za nadzor nad uporabo teh določb, ter, drugič, z načelom avtonomnosti upravnih postopkov in pravnih sredstev. [...] Če je torej zadevna oblika pomoči neločljivo povezana z namenom pomoči, Komisija o njeni združljivosti z drugimi določbami razen tistih v zvezi z državnimi pomočmi presodi v okviru postopka iz člena 108 PDEU, ta presoja pa lahko privede do razglasitve nezdržljivosti zadevne pomoči z notranjim trgov. Nasprotno, če je mogoče zadevno obliko ločiti od namena pomoči, Komisiji ni treba presoditi, ali je združljiva z drugimi določbami razen tistih v zvezi z državnimi pomočmi v okviru postopka iz člena 108 PDEU⁽¹²⁸⁾.“
- (281) Ob upoštevanju navedenega bi lahko v zvezi s priglašenim ukrepom na presojo o združljivosti vplivala morebitna neskladnost z Direktivo 2014/25/EU, če bi povzročila dodatno izkrivljanje konkurence in trgovine na trgu z električno energijo (trgu, na katerem bo delovala Paks II, ki je upravičenec do pomoči).
- (282) V zvezi s tem Komisija ugotavlja, da je Direktiva 2014/25/EU pomembna v zvezi z neposrednim oddajanjem naročila za gradbena dela za dva nova reaktorja določenemu podjetju. V zadevnem primeru JSC NIAEP, tj. podjetje, ki deluje v sektorju gradnje jedrskih elektrarn in je bilo v skladu z medvladnim sporazumom neposredno izbrano za izvedbo gradbenih del, ni upravičenec do pomoči. Upravičenec do pomoči je dejansko Paks II, udeleženec na trgu z električno energijo, ki bo lastnik in upravljavec novih jedrskih reaktorjev. Kot je že navedeno v sklepu o začetku postopka, se ne šteje, da bi bil JSC NIAEP upravičenec do zadevnega ukrepa.
- (283) Zato lahko ima morebitno nespoštovanje pravil o javnih naročilih v zadevnem primeru učinek izkrivljanja na trg gradbenih del za jedrske objekte. Vendar je namen pomoči za naložbe za Paks II omogočiti, da bo Paks II proizvajala električno energijo, ne da bi morala nositi stroške naložbe za izgradnjo jedrskih naprav. Zato ni bil opredeljen noben dodaten učinek izkrivljanja konkurence in trgovine na trgu z električno energijo, ki bi nastal zaradi neskladnosti z Direktivo 2014/25/EU v zvezi z neposrednim oddajanjem naročila za gradbena dela podjetju JSC NIAEP.
- (284) Ker morebitna kršitev Direktive 2014/25/EU ni „neločljivo povezana“ z namenom pomoči, ta morebitna kršitev ne sme vplivati na presojo o združljivosti pomoči.
- (285) Vsekakor je Komisija ocenila skladnost ravnanja Madžarske z Direktivo 2014/25/EU v ločenem postopku, pri čemer je na podlagi razpoložljivih informacij predhodno sklenila, da se na podlagi člena 50(c) Direktive 2014/25/EU postopki, določeni v njej, ne bi uporabljali za oddajo naročila za gradbena dela za dva reaktorja.

⁽¹²⁸⁾ Sodišče, *Castellnou Energía* proti Evropski komisiji, T-57/11, ECLI:EU:T:2014:1021, točke 181–184.

(286) Kar zadeva morebitno kršitev člena 8 Direktive 2009/72/ES, Komisija meni, da zahteva po uporabi razpisnega postopka ali drugega enako preglednega in nediskriminatornega postopka za zagotovitev novih zmogljivosti ni absolutna. Dejansko morajo države članice v skladu s prvim stavkom člena 8(1) v nacionalnem pravu določiti možnost uporabe javnega razpisa za nove zmogljivosti. Madžarska je to zahtevo izpolnila tako, da jo je prenesla v svoj zakon o električni energiji⁽¹²⁹⁾. V skladu z drugim stavkom člena 8(1) pa se razpisni postopek ne sme zahtevati, če proizvodne zmogljivosti, ki se gradijo na podlagi postopka izdaje dovoljenja iz člena 7 Direktive 2009/72/ES, zadostujejo za zanesljivo oskrbo. To velja v zadevnem primeru: projekt je bil odobren (po postopku izdaje dovoljenja, opisanem v členu 7) prav zato, da bi se med drugim zapolnila vrzel v predvideni prihodnji skupni inštalirani moči, Komisija pa nima na voljo elementov, ki kažejo, da inštalirana moč ne bo zadostovala. Zato se zdi, da zahteva po razpisnem ali enakovrednem postopku iz člena 8 Direktive 2009/72/ES ne velja za zadevni projekt. Glede na navedeno Komisija nima ustreznih elementov, ki kažejo morebitno veljavnost člena 8 Direktive 2009/72/ES.

(287) Komisija zato meni, da skladnost z drugimi določbami prava Unije ne vpliva na oceno priglašene ukrepa na podlagi pravil o državni pomoči.

5.3.3 CILJ SKUPNEGA INTERESA

(288) Kot je pojasnjeno v oddelku 3.3.2 sklepa o začetku postopka, mora biti ukrep usmerjen v izpolnitev ustrezno opredeljenega cilja skupnega interesa. Ko Unija za nek cilj prizna, da je v skupnem interesu držav članic, to pomeni, da je opredeljen kot cilj skupnega interesa.

(289) Komisija je ugotovila, da ukrep vključuje posebno podporo za jedrsko tehnologijo. V zvezi s tem je navedla, da je v členu 2(c) Pogodbe Euratom določeno, da Unija „olajšuje naložbe in zagotavlja, zlasti s spodbujanjem podjetništva, postavitev osnovnih naprav, potrebnih za razvoj jedrske energije v Skupnosti“.

(290) Po mnenju Komisije se zato lahko šteje, da je pomoč za naložbe za Paks II, ki jo je Madžarska načrtovala za spodbujanje jedrske energije, usmerjena v doseganje cilja skupnega interesa s spodbujanjem novih naložb v jedrsko energijo.

(291) Več zainteresiranih strani je predložilo pripombe, v katerih je trdilo, da se naložbe Madžarske v jedrsko energijo na podlagi Pogodbe Euratom ne morejo šteti za cilj skupnega interesa.

(292) Vendar Komisija meni, da so bile določbe Pogodbe Euratom izrecno potrjene z Lizbonsko pogodbo, zato se Pogodba Euratom ne more šteti za zastarelo pogodbo brez veljavnosti. Podpisnice Lizbonske pogodbe so menile, da morajo imeti določbe Pogodbe Euratom še naprej polni pravni učinek⁽¹³⁰⁾. V preambuli Pogodbe Euratom se priznava, da bi bilo treba ustvariti razmere, potrebne za razvoj močne jedrske industrije. Tako kot v prejšnjih sklepih⁽¹³¹⁾ Komisija sklepa, da je spodbujanje jedrske energije ključni cilj Pogodbe Euratom in s tem tudi Unije. Kot je navedeno v preambuli Pogodbe Euratom, je Komisija institucija Evropske skupnosti za atomsko energijo in mora „ustvariti razmere, potrebne za razvoj močne jedrske industrije, ki bo zagotavljala povečano preskrbo z energijo“. To obveznost bi bilo treba upoštevati pri izvajanju diskrecijske pravice do odobritve državne pomoči v skladu s členom 107(3)(c) in členom 108(2) PDEU.

(293) Čeprav razvoj jedrske energije ni obvezen za države članice, nekatere od njih pa so se odločile, da ne bodo gradile in razvijale jedrskih elektrarn, se lahko zaradi nadzora nad državno pomočjo šteje, da je spodbujanje naložb v jedrsko energijo cilj skupnega interesa. Dejansko so številni cilji, ki so sprejemljivi in priznani na podlagi pravil o državni pomoči in v praksi, kot je regionalni razvoj, ustrezni samo za eno ali nekaj držav članic.

⁽¹²⁹⁾ Glej odstavek 8 zakona LXXXVI iz leta 2007 o zakonu o električni energiji.

⁽¹³⁰⁾ Protokol št. 2 k Lizbonski pogodbi.

⁽¹³¹⁾ Glej Odločbo Komisije 2005/407/ES z dne 22. septembra 2004 o državni pomoči, ki jo namerava Združeno kraljestvo izvajati za družbo British Energy plc (UL L 142, 6.6.2005, str. 26) in Sklep Komisije (EU) 2015/658 z dne 8. oktobra 2014 o državni pomoči SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N), ki jo namerava Združeno kraljestvo odobriti kot podporo za jedrsko elektrarno Hinkley Point C (UL L 109, 28.4.2015, str. 44).

- (294) Komisija zato sklepa, da je ukrep, ki so ga načrtovali madžarski organi, usmerjen v cilj spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo, kot je določen v Pogodbi Euratom.
- (295) Madžarski organi so po sklepu o začetku postopka predložili posodobljene informacije iz študij operaterja prenosnega sistema električne energije, v katerih se upoštevata uvoz in razvoj povpraševanja. Po podatkih študije MAVIR iz uvodne izjave 50 bo madžarski trg do leta 2026 potreboval vsaj 5,3 GW dodatne zmogljivosti za proizvodnjo električne energije, do konca obdobja napovedi leta 2031 pa nekaj več kot 7 GW. Zato Komisija ugotavlja, da je ukrep za spodbujanje jedrske energije usmerjen v cilj skupnega interesa, določen v Pogodbi Euratom, in hkrati prispeva tudi k zanesljivi oskrbi z električno energijo.

5.3.4 NUJNOST POMOČI IN NEDELOVANJE TRGA

- (296) Komisija v sklepu o začetku postopka priznava, da so za jedrsko energijo značilni zelo visoki fiksni nepovratni stroški in zelo dolga obdobja, v katerih je treba take stroške amortizirati. To kaže, da so vlagatelji, ki proučujejo možnost vstopa v sektor proizvodnje jedrske energije, izpostavljeni precejšnjim stopnjam finančnega tveganja.
- (297) Komisija je zaprosila za informacije v zvezi z morebitnimi novimi naložbami v jedrsko energijo (brez državne podpore), časovnicami (zaradi posebnosti madžarskega trga z električno energijo), njihovim predvidenim razvojem ter zadevnim modeliranjem trga, da bi presodila, ali obstaja nedelovanje trga, ki bi lahko vplivalo na nove naložbe v projekte jedrske energije na Madžarskem, in kakšni naj bi bili navedeni projekti.
- (298) Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 129 sklepa o začetku postopka, mora Komisija za presojo, ali je državna pomoč potrebna, ugotoviti, ali je ukrep usmerjen v stanje, v katerem se lahko z njim zagotovi bistveno izboljšanje, ki ga trg ne more zagotoviti sam, na primer z odpravo ustrezno opredeljenega nedelovanja trga.
- (299) Obstoj nedelovanja trga je del presoje, ali je državna pomoč potrebna za doseganje zadevnega cilja skupnega interesa. V zadevnem primeru si Madžarska prizadeva izpolniti cilj spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo, kot je določen v Pogodbi Euratom, da bi zapolnila vrzel v skupni nacionalni inštalirani moči, s katero se bo kmalu spopadla. Zato mora Komisija presoditi, ali je državna pomoč potrebna za doseganje cilja spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo.
- (300) V zvezi s tem Komisija opozarja na pripombe zainteresiranih strani glede vprašanja, ali bi morala Komisija presoditi, ali je za naložbe v proizvodnjo energije na splošno značilno nedelovanje trga. Nekatere zainteresirane strani trdijo, da nedelovanje za take naložbe ne obstaja in da so sedanje nizke veleprodajne cene električne energije zgolj posledica običajnega delovanja trga. Druge trdijo, da bi morala Komisija opredeliti zadevni trg, v zvezi s katerim se presoja obstoj nedelovanja trga, kot je liberalizirani notranji trg z električno energijo. Tudi če bi nedelovanje trga na zadevnem trgu obstajalo, jedrska elektrarna ne bi bila najboljši način za reševanje tega stanja.
- (301) Vendar Komisija pri svoji presoji nujnosti pomoči proučuje, ali bi bilo mogoče cilj skupnega interesa doseči brez posredovanja države oziroma ali nedelovanje trga to preprečuje. Za presojo nujnosti pomoči mora najprej opredeliti zadevni trg. Da bi ugotovila, ali obstaja nedelovanje trga, mora najprej ugotoviti, kakšen cilj skupnega interesa spopada država članica doseči. Cilj skupnega interesa pri tem ukrepu se ne nanaša na splošno na notranji trg z električno energijo ali naložbe v proizvodnjo električne energije, ampak na spodbujanje novih naložb v jedrsko energijo, kot je določeno v Pogodbi Euratom, pri čemer so te naložbe nedvomno del trga z električno energijo in bodo prispevale k zapolnjevanju prihodnje vrzeli v skupni inštalirani moči Madžarske. Poleg tega mora Komisija proučiti, ali svobodno medsebojno delovanje ponudbe in povpraševanja na trgu z električno energijo na splošno zagotavlja možnost, da se cilj razvoja jedrske energije izpolni brez posredovanja države. V zvezi s tem ni treba opredeliti posebnega trga.

- (302) Zato je Komisija presodila, ali obstaja nedelovanje trga v zvezi s ciljem spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo na Madžarskem in ali je to splošna značilnost madžarskega trga ali posebna značilnost, povezana samo z jedrsko energijo.
- (303) Komisija je v oddelku 5.1.1.4 tega sklepa sklenila, da projekt ne bi bil dovolj donosen, da bi se pokrili stroški zasebnega vlagatelja, ki bi lahko pridobil finančna sredstva samo po tržnih cenah, saj je predvidena interna stopnja donosnosti naložbe nižja od tržne referenčne vrednosti WACC za projekt, razumen zasebni vlagatelj pa pod takimi pogoji ne bi vlagal brez dodatne državne podpore.
- (304) Madžarska ob upoštevanju naložb v jedrsko energijo priznava, da so za to tehnologijo značilni zelo visoki stroški naložbe v začetnem obdobju in zelo dolga obdobja do plačila vlagateljem.
- (305) Sklep o začetku postopka je že vseboval opis madžarskega trga z električno energijo in razlogovanje za odločitev Madžarske o izvedbi projekta za novo jedrsko elektrarno, zlasti oceno, da bodo obstoječe elektrarne kmalu umaknjene. Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 14 sklepa o začetku postopka, je študija izvedljivosti, ki jo je pripravila MVM Group za proučitev izvedbe in financiranja nove jedrske elektrarne, temeljila na predpostavki, da bo Madžarska do leta 2025 zaradi zaustavitve zastarelih elektrarn predvidoma izgubila 6 000 MW od 8 000–9 000 MW bruto inštalirane moči.
- (306) Kot je pojasnjeno v uvodnih izjavah 15 in 45 sklepa o začetku postopka, se bo Madžarska po napovedih operaterja prenosnega sistema električne energije MAVIR v prihodnje spopadla z veliko vrzeljo v skupni inštalirani moči⁽¹³²⁾. Glede na najnovejše razpoložljive informacije iz uvodne izjave 50 tega sklepa bo po novih ocenah potreba po skupni zmogljivosti do leta 2031 znašala več kot 7 GW. Po navedbah madžarskih organov bo zaradi tega sedanja lokalna proizvodnja električne energije vse manj ustrezala naraščajočemu povpraševanju po energiji, brez novih naložb v objekte za proizvodnjo električne energije pa se bo Madžarska prav gotovo spoprijemala z vrzeljo med povpraševanjem po električni energiji in njeno ponudbo, vse večjo odvisnostjo od uvoza električne energije in naraščajočimi cenami za končne odjemalce. Projekt Paks II z močjo 2,4 GW bo prispeval k izpolnitvi te potrebe.
- (307) Madžarski organi so opozorili še na ugotovitev MAVIR, da se na Madžarskem kljub veliki vrzeli v zmogljivosti, ki je bila opredeljena, gradi razmeroma malo novih zmogljivosti, kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 46 sklepa o začetku postopka in prikazano v preglednici 2 uvodne izjave 51 tega sklepa. Komisija zato dvomi, da je morebitno nedelovanje trga, ki velja za nove naložbe v jedrsko energijo na Madžarskem, značilno samo za tovrstne naložbe.
- (308) Komisija ugotavlja, da so v Evropi za nove naložbe v jedrsko energijo značilne negotovosti in da se lahko v nekaterih primerih načrtujejo ukrepi državne podpore. Proučila je informacije, ki jih je Madžarska predložila v zvezi z novimi projekti jedrskih elektrarn na Finskem, v Franciji in na Slovaškem, za katere naj bi se zagotovilo tržno financiranje. Madžarska trdi, da bi se s tržnim financiranjem navedenih projektov izključil obstoj nedelovanja trga za projekte na področju jedrske energije (vsaj za nekatere države članice). Vendar Komisija opozarja, da so bile na Slovaškem, v Franciji in v primeru elektrarne Olkiluoto 3 na Finskem odločitve o naložbi za projekte sprejete pred gospodarsko krizo leta 2008 in pred nesrečo v Fukušimi, ta dva dogodka pa sta morda znatno vplivala na parametre za naložbe. Poleg tega naložbe na Finskem temeljijo na poslovnem modelu Mankala⁽¹³³⁾, po katerem finski vlagatelji pridobijo vso proizvedeno električno energijo po neto ceni. Model Mankala zagotavlja možnost, da se tveganja porazdelijo med številne delničarje, ki so del naložbene zadruga, namesto da bi en ali nekaj glavnih delničarjev prevzelo celotno tveganje pri projektu izgradnje jedrske elektrarne.
- (309) Madžarska je trdila, da bi bilo treba Paks II primerjati s projektom Hanhikivi-1 na Finskem, ki ga izvaja Fennovoima. Komisija ugotavlja, da se pri projektu Hanhikivi-1 uporablja poslovni model Mankala, poleg tega pa je izvajalec gradnje elektrarne družba Rosatom, ki je lastnik 34-odstotnega deleža. Komisija ni v položaju, da bi primerjala ta

⁽¹³²⁾ A magyar villamosenergia-rendszer közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitásfejlesztése (Srednje- in dolgoročni razvoj proizvodnih sredstev madžarskega sistema električne energije): https://www.mavir.hu/documents/10258/15461/Forr%C3%A1slemz%C3%A9s_2016.pdf/462e9f51-cd6b-45be-b673-6f6afea6f84a (Mavir, 2016).

⁽¹³³⁾ Uporaba poslovnega modela Mankala je splošno razširjena v finskem sektorju električne energije, pri čemer se družba z omejeno odgovornostjo vodi kot zadruga, ki ne ustvarja dobička, v korist njenih delničarjev. Na voljo na spletnem naslovu <http://www.ben.ee/public/Tuumakonverentsi%20ettekanded%202009/Peter%20S.%20Treialt%20-%20Mankala%20principles.pdf>, obiskano 26. oktobra 2015.

projekta, za katera se zdi, da imata vsaj v smislu delničarstva različna profila tveganja. Madžarska bi kot vlagatelj sama prevzela tveganje projekta Paks II, medtem ko bi se po modelu Mankala breme porazdelilo med vlagatelje. Poleg tega lahko izvajalec gradnje elektrarne kot neposredni delničar pri projektu Hanhikivi-1 ravna drugače kot pri projektu Paks II, pri katerem ni vlagatelj ali delničar, njegovo odgovornost pa določa samo pogodba EPC.

- (310) Zato se zdi, da projekti na področju jedrske energije, pri katerih se gradbena dela že izvajajo, ne pomenijo ustreznega referenčnega merila za presojo obstoja nedelovanja trga pri novih naložbah v jedrsko energijo.
- (311) Madžarska je predložila tudi informacije o načrtih za razvoj novih jedrskih elektrarn v drugih državah članicah: Litvi, Romuniji, Bolgariji in na Češkem. Vendar se zdi, da so pri navedenih načrtih prisotne negotovosti ali da pogajanja v zvezi s potrebnimi ukrepi podpore in strukturo financiranja še potekajo ⁽¹³⁴⁾ ali da je predvidena uporaba pogodb na razliko za pokritje cenovnega tveganja ⁽¹³⁵⁾. Glede na to, da se za navedene načrte zdi, da še niso bili uresničeni, se zdi tudi, da ne pomenijo veljavnega kazalnika za presojo obstoja nedelovanja trga.
- (312) V študiji ⁽¹³⁶⁾ v zvezi z oceno vpliva instrumenta Euratoma za posojila, ki jo je za Generalni direktorat za gospodarske in finančne zadeve pripravila svetovalna družba ICF Consulting Services (v nadaljnjem besedilu: študija ICF), je bilo ugotovljeno, da imajo projekti na področju jedrske energije nekatere edinstvene značilnosti, zaradi katerih je lahko njihovo financiranje posebno težavno. Te značilnosti so: visoki stroški kapitala in tehnična zapletenost jedrskih reaktorjev, ki povzročajo razmeroma velika tveganja pri izdaji dovoljenja, izgradnji in obratovanju; dolga obdobja vračil; pogosto sporni projekti na področju jedrske energije, zaradi katerih se pojavijo dodatna politična tveganja, tveganja za javnost in regulativna tveganja; potreba po jasnih pristopih in finančnih shemah za ravnanje z radioaktivnimi odpadki in razgradnjo. V študiji ICF je navedeno, da se razvijalci jedrskih elektrarn poleg običajnih izzivov, povezanih s financiranjem, srečujejo tudi z okrepljenim nadzorom in zadržanostjo morebitnih financerjev zaradi sedanjih tržnih razmer, tj. učinkov svetovne finančne krize iz leta 2008, nesreče v Fukušimi, težav euroobmočja in okvira Basel III, ki še vedno trajajo. Zaradi izzivov pri financiranju je vprašanje projektnega tveganja znova v ospredju ⁽¹³⁷⁾. V študiji ICF je bilo na podlagi mnenj sodelujočih deležnikov ugotovljeno, da pomanjkanje finančnih sredstev zasebnega sektorja ni tako pomemben razlog za izzive pri financiranju kot dejstvo, da so tveganja, povezana s takimi naložbami, prevelika v primerjavi z drugimi možnostmi za naložbe (in sicer v infrastrukturo za konvencionalne in obnovljive vire energije). Sklepna ugotovitev študije ICF je, da zaradi navedenega financiranje jedrske tehnologije ni privlačno, zato obstaja vrzel med obsegom potrebnih naložb in tem, kar je trg pripravljen zagotoviti.
- (313) Finančna tveganja, povezana z novim razvojem na področju jedrske energije, so tveganje pri razvoju in pripravi projekta, tveganje pri izgradnji, tržno tveganje in tveganje za prihodke, politično tveganje in regulativno tveganje. V študiji ICF je ugotovljeno, da se v primerjavi z drugimi vrstami proizvodnje električne energije tveganja, značilna za jedrsko energijo, nanašajo na varnostne standarde, potrebne za jedrsko energijo, kar pomeni višje stroške izgradnje in obratovanja kot pri drugih energetskih tehnologijah, ter povprečno življenjsko dobo jedrskih elektrarn, ki je precej daljša od primerljivih infrastrukturnih naložb, kar povzroča povezana finančna tveganja. Ta ugotovitev je v skladu z ugotovitvami Komisije pri oceni državne pomoči za jedrsko elektrarno Hinkley Point C ⁽¹³⁸⁾.
- (314) Po mnenju deležnikov, ki so sodelovali v študiji, so tržna tveganja glavna ovira za naložbe v jedrsko energijo. V zvezi z njimi je v študiji ICF navedeno, da v nasprotju s konvencionalnimi viri energije, ki se lahko uporabljajo in ustvarjajo prihodke v treh letih, pri jedrskih elektrarnah traja dlje, da se izgradijo ter začnejo obratovati in ustvarjati prihodke.

⁽¹³⁴⁾ V zvezi s Češko glej: <http://www.world-nuclear.org/info/country-profiles/countries-a-f/czech-republic/>, obiskano 26. oktobra 2015, v zvezi z Litvo glej: <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-G-N/Lithuania/>, obiskano 26. oktobra 2015, in v zvezi z Bolgarijo glej: <http://www.world-nuclear.org/info/Country-Profiles/Countries-A-F/Bulgaria/>, obiskano 21. junija 2016.

⁽¹³⁵⁾ V zvezi z Romunijo glej: <http://economie.hotnews.ro/stiri-companii-20436128-nuclearelectrica-solicita-actionarilor-aprobarea-memorandumului-intelegere-care-semna-companie-chineza-pentru-construirea-unitatilor-3-4-cernavoda.htm>, obiskano 21. junija 2016.

⁽¹³⁶⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 35.

⁽¹³⁷⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 35.

⁽¹³⁸⁾ SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) – Združeno kraljestvo – Podpora za jedrsko elektrarno Hinkley Point C.

Daljša življenjska doba elektrarne pomeni tudi, da se prihodki ustvarijo dolgoročno, namesto kratko- ali srednjeročno, kot v primeru naložb v konvencionalne vire energije. Ker je težko točno napovedati cene energije v dolgem obdobju, se vlagatelji zanašajo na napovedi prihodnjih cen fosilnih goriv, delež obnovljivih virov energije v sektorju, dostop obnovljivih virov energije do pogojev v omrežju in prihodnje cene ogljika⁽¹³⁹⁾. Medtem ko cene fosilnih goriv določa trg in so po naravi negotove, ceno ogljika v določeni meri določa politika. V študiji ICF je ugotovljeno, da obstaja negotovost glede tega, ali bo cena ogljika v prihodnje dovolj visoka za zagotovitev konkurenčnosti tehnologije, ki ni povezana s fosilnimi gorivi, vključno z jedrsko energijo.

- (315) Poleg tega Komisija ugotavlja, da na splošno dolgoročno obstaja velika negotovost glede cen električne energije, saj bodo nanje vplivale prihodnje cene na predhodnih trgih za plin, premog in nafto ter prihodnje politike v zvezi z obnovljivimi viri energije, jedrsko energijo in trgovanjem z emisijami, ki jih je zelo težko napovedati. Navedeno sklepno ugotovitev podpira tudi stanje podobnih projektov v Uniji, pri katerih je bila negotovost v zvezi s tokom prihodkov in zagotavljanjem proizvodnje električne energije ključna pri sprejemanju odločitev o naložbah. Sedanji trend zniževanja cen električne energije v Evropi in večja potreba trgov z električno energijo po prilagodljivi proizvodnji električne energije dodatno povečujeta negotovost v zvezi s prihodnjim tokom prihodkov jedrske elektrarne, saj je njena proizvodnja električne energije za osnovno obremenitev neprilagodljiva.
- (316) V študiji ICF je opredeljen še dodaten element tržnega tveganja, ki zajema kreditno sposobnost razvijalca/družbe, pristojne za projekt, in države članice, ki finančno podpira projekt. Kreditna sposobnost vpliva na stroške financiranja, ki so lahko posledično previsoki za zasebne naložbe.
- (317) V študiji ICF je bilo ugotovljeno tudi, da so jedrske elektrarne zaradi dolgotrajne naložbe in prvotne zasnove izpostavljene tveganjem, povezanim s spremembami javne in politične podpore, kar pa vpliva na poslovno in finančno rentabilnost projektov na področju jedrske energije. Zato vlagatelji zahtevajo zagotovilo, da bo po koncu gradnje energetska pogodba ali ocenjena doba obratovanja elektrarne izpolnjena oziroma dosežena. Pomisleki vlagateljev so povezani tudi z regulativnimi standardi, ki se lahko v življenjski dobi jedrske elektrarne spremenijo in zaradi katerih so lahko potrebne dodatne kapitalske naložbe ali se zvišajo stroški obratovanja. Vlagatelji niso naklonjeni financiranju takih projektov, če se ne pripravijo ustrezni načrti izrednih ukrepov za izboljšanje varnosti. To je pomembno zlasti, ko jedrska elektrarna doseže konec svoje običajne življenjske dobe in jo je treba podaljšati, pri čemer je potrebno novo dovoljenje, za katero je treba izpolniti dodatne pogoje⁽¹⁴⁰⁾. Deležniki, ki so sodelovali v študiji, so navedli, da sta politično in regulativno tveganje tretja najpomembnejša ovira za naložbe v jedrske elektrarne.
- (318) V študiji je navedeno, da lahko liberalizacija trga negativno vpliva na raven naložb v jedrsko energijo v primerjavi z drugimi energetskimi tehnologijami zaradi potrebe po večjih naložbah. Pomemben je tudi regulativni okvir v posamezni državi članici, saj vpliva na sposobnost ponudnika komunalnih storitev, da ustvarja dobiček, s tem pa na vrednost družbe in njeno sposobnost, da financira razvoj jedrske energije z lastnimi sredstvi ali dolgoročnimi posojili finančnih institucij. Financiranje novih naložb v jedrsko energijo ovirajo tudi najnovejša pravila odbora za okvir Basel III o kapitalskih trgih, v skladu s katerimi morajo banke razpolagati z večjim kapitalom, da podprejo dolgoročna posojila, kot so posojila za razvoj jedrskih elektrarn⁽¹⁴¹⁾.
- (319) Navedene ugotovitve so v skladu z dokumenti, ki so jih predložili madžarski organi, ki trdijo, da za zasebne družbe in državne proračune velja omejitev v zvezi s finančno izpostavljenostjo, ki jo lahko prevzamejo pri posameznih projektih z velikimi potrebami po financiranju, dolgimi obdobji izgradnje in tveganji, povezanimi z izvedbo in začetkom obratovanja, če ukrepov za zaščito pred predolgim trajanjem izgradnje ali prekoračitvijo proračuna pri gradnji ni. Naftni in plinski sektor sta pri naložbah uspešnejša od komunalnih podjetij, zlasti zaradi nedavnega znižanja njihove vrednosti. Komunalna podjetja pri morebitnih naložbah praviloma vlagajo skupaj s primerljivimi družbami, da se tveganja porazdelijo.

⁽¹³⁹⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 37.

⁽¹⁴⁰⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 38.

⁽¹⁴¹⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 39.

- (320) Modeliranje, ki je bilo opravljeno za študijo ICF, kaže, da naložbe v jedrske elektrarne ne bodo konkurenčne do leta 2030, po letu 2040 pa se bo nekonkurenčnost precej zmanjšala. Vendar bodo v najslabšem primeru neugodnega gospodarskega okolja nove naložbe skoraj ničelne v celotnem obdobju ⁽¹⁴²⁾. V študiji ICF je bilo ugotovljeno tudi, da bo trg zagotovil večjo konkurenčnost po letu 2030, saj se bodo cene ogljika in energije še naprej zviševale po letu 2030. V tej študiji je bilo uporabljeno modeliranje občutljivosti, da bi se ocenil razvoj cene ogljika in njen vpliv na naložbe v jedrske elektrarne. Ugotovljeno je bilo, da jedrska energija v obdobju 2020–2025 ne bi bila dobičkonosna po nobenem scenariju cene ogljika.
- (321) Poleg tega javne informacije bonitetnih agencij ⁽¹⁴³⁾ kažejo, da izgradnja novih jedrskih elektrarn na splošno negativno vpliva na kreditno sposobnost komunalnih podjetij, izstop iz jedrskega sektorja pa dokazano pozitivno vpliva na njihovo kreditno sposobnost.
- (322) Modeliranje in ugotovitve študije ICF v celoti veljajo za stanje trga na Madžarskem, ki se bo, kot je pojasnjeno v uvodnih izjavah 305 in 306, predvidoma spoprijemal z veliko vrzeljo v prihodnji skupni inštalirani moči na Madžarskem. Komisija ob upoštevanju elementov iz oddelka 5.3.4 ugotavlja, da obstaja nedelovanje trga financiranja, ki vpliva na nove naložbe v jedrsko energijo, kar pa velja tudi za nove naložbe v jedrsko energijo na Madžarskem.
- (323) Seveda bi bilo mogoče trditi, da v tem sklepu glavna tveganja, povezana z razvojem, pripravo projekta in izgradnjo vsaj v nekoliko zmanjšuje pogodba EPC na ključ. Vendar se z njo ne zmanjšata tržno tveganje in tveganje za prihodke, niti se ne zmanjšajo politična in regulativna tveganja v zvezi s projektom Paks II. Zato se zdi, da je ukrep potreben za doseganje cilja spodbujanja novih naložb v jedrsko energijo na Madžarskem.

5.3.5 USTREZNI INSTRUMENT

- (324) Komisija mora pri svoji oceni presoditi, ali je predlagani ukrep ustrezen instrument politike za obravnavo cilja spodbujanja jedrske energije, ki je v skupnem interesu.
- (325) Ukrep ima obliko naložbe, ki jo je Madžarska odobrila Paks II za razvoj projekta. Madžarska je potrdila, da ne bi načrtovala odobritve podpore za obratovanje za Paks II med njenim obratovanjem in da bi se z državno pomočjo pokrili samo stroški naložbe za končanje projekta.
- (326) Madžarska po sklepu o začetku postopka ni predložila informacij o morebitnih drugih instrumentih, s katerimi bi se lahko spodbudile nove naložbe v jedrsko energijo.
- (327) Po mnenju Komisije se z drugimi instrumenti politike in shemami, kot so preferenčna posojila ali znižanja davkov, ne bi dosegli isti rezultati zaradi posebnosti projekta ter obsega potrebnih finančnih in drugih virov, pa tudi zaradi opredeljenega morebitnega nedelovanja trga.
- (328) Zato Komisija meni, da bi ukrep pomenil ustrezen instrument za izgradnjo obeh novih reaktorjev Paks II.

5.3.6 SPODBUJEVALNI UČINEK

- (329) Ukrep ima spodbujevalni učinek, če spremeni ravnanje zadevnega podjetja, tako da se to začne ukvarjati z dodatno dejavnostjo, ki je ne bi izvajalo brez njega oziroma bi jo izvajalo omejeno ali kako drugače.
- (330) Komisija ugotavlja, da je Paks II družba, ki jo je država ustanovila izključno za razvoj in upravljanje enot 5 in 6 jedrske elektrarne. Kot je opisano v uvodnih izjavah 12, 26 in 27 zgoraj, se je Madžarska odločila, da bo Paks II zagotovila finančni prispevek za izpolnitev tega cilja.

⁽¹⁴²⁾ Študija z dne 2. novembra 2015, še neobjavljena, str. 60.

⁽¹⁴³⁾ Dokument družbe Moody's Investor Service z naslovom „Nuclear Generation's Effect on Credit Quality“ (Vpliv proizvodnje jedrske energije na kreditno kakovost), na voljo na spletnem naslovu https://www.oecd-neo.org/ndd/workshops/wpne/presentations/docs/2_2_LUND_OECD_Sept%2019_Lund_Moodys_Nuclear_Generations_effect_on_Credit_Quality.pdf, obiskano 13. julija 2016.

(331) V zvezi s tem Komisija ugotavlja, da se projekt ne bi izvedel, saj potrebni finančni in drugi viri ne bi bili niti na voljo niti dostopni upravičencu, ki ne opravlja druge dejavnosti za ustvarjanje prihodkov, njegovo kapitalsko strukturo pa v celoti zagotavlja in določa država. To je bilo potrjeno pri formalni preiskavi, pri kateri je Komisija ugotovila, da projekt brez podpore države ne bi bil dovolj donosen (glej analizo v oddelku 5.1.1 tega sklepa).

(332) Zato se z državno pomočjo spodbuja doseganje cilja skupnega interesa na podlagi razvoja jedrske elektrarne.

5.3.7 SORAZMERNOST

(333) Komisija mora pri presoji sorazmernosti ukrepa preveriti, ali je omejen na najnižjo raven, potrebno za uspešno izvedbo projekta za izpolnitev zadanega skupnega cilja.

(334) V zadevnem primeru bi upravičenec prejel finančni prispevek za izgradnjo proizvodnih sredstev, ne da bi prevzel kakršno koli tveganje, povezano s stroški refinanciranja, ki bi jih imeli drugi udeleženci na trgu.

(335) V različnih opažanjih, ki jih je prejela Komisija, se trdi, da ni mogoče ugotoviti, ali bo ukrep za kritje skupnih stroškov omejen na najnižjo raven, potrebno za izvedbo projekta, saj bo ta izveden brez javnega razpisa.

(336) Komisija ugotavlja, da v skladu s pravili o državni pomoči javni razpis ni potrebe za oceno stroškov in prihodkov. Javni razpis je zgolj eden od več sredstev za izvedbo ocene. Zato dejstvo, da Madžarska ni izbrala Paks II kot upravičenca do ukrepa na podlagi razpisnega postopka, samo po sebi ne pomeni čezmernega nadomestila.

(337) Kar zadeva trditve, da madžarski organi niso proučili najmanjše podpore za zagotovitev izvedljivosti projekta in so se odločili, da bodo v celoti financirali projekt, Komisija dejansko meni, da je treba zaradi obstoja nedelovanja trga celotno financiranje za izgradnjo dveh novih reaktorjev Paks II obravnavati kot državno pomoč, kot je potrjeno v oddelku 5.1 tega sklepa.

(338) Kar zadeva morebitno čezmerno nadomestilo za upravičenca zaradi ukrepa, Komisija opozarja na svojo ekonomsko analizo iz oddelka 5.1, v kateri je sklenila, da projekt sam po sebi ne bi bil dobičkonosen, saj predvidena interna stopnja donosnosti ne bi presegala tržnih WACC, ker ustvarjeni prihodki predvidoma ne bi zadostovali za kritje začetnih in poznejših stroškov projekta, niti po razmeroma optimističnih scenarijih. Ocenila je interno stopnjo donosnosti na podlagi napovedi tržnih cen in drugih parametrov, ki se štejejo za skladne s trgom. Komisija je torej pri določitvi te vrzeli med stroški kapitala in donosom v celoti upoštevala prispevek k rentabilnosti projekta, ki naj bi se zagotovil s poslovnimi prihodki (prodajo električne energije). Dejansko so se pričakovani stroški projekta primerjali s pričakovanim donosom, dodatnih državnih sredstev pa Madžarska ni načrtovala.

(339) Ker so stroški kapitala za projekt višji od pričakovanega donosa, Komisija meni, da je celotna državna pomoč, ki jo je dodelila Madžarska, potrebna in sorazmerna z izvedbo projekta ter da čezmernega nadomestila v zvezi s tem ni. Kot je Madžarska potrdila, dodatna podpora za fazo obratovanja ne bo zagotovljena.

(340) Kot je pojasnjeno v uvodnih izjavah 96 in 97, se je Madžarska v zvezi s tem zavezala, da bo Paks II državna sredstva uporabila samo za projekt, morebitni ustvarjeni presežek pa bo vrnjen v državni proračun. Po mnenju Komisije se s to zavezo izključuje možnost, da bi se državna sredstva uporabila za ustvarjanje dodatnega dobička Paks II, ki bi presegal to, kar je potrebno za zagotovitev ekonomske sposobnosti upravičenca, z njo pa se zagotovi tudi, da je pomoč omejena na najnižjo raven.

(341) V drugih opažanjih je poudarjeno, da državna pomoč ne bi bila omejena samo na izvedbo naložbe, ampak bi se dodelila tudi v fazi obratovanja, kar bi lahko vodilo v čezmerno nadomestilo Paks II. V zvezi s tem Komisija opozarja, da je Madžarska navedla, da razen zadevnega priglašenega ukrepa ne bi zagotovila dodatne državne podpore. Poleg tega opozarja, da bi bila v skladu z dodatnimi informacijami, ki jih je Madžarska predložila 28. julija 2016, morebitna nova podpora za Paks II vsekakor predmet odobritve državne pomoči.

- (342) Komisija je preverila, ali bi se lahko čezmerno nadomestilo pojavilo, če bi upravičenec do ukrepa med obratovanjem reaktorjev ustvaril večji donos od tistega, ki ga je Komisija ocenila pri izračunih interne stopnje donosnosti (oddelek 5.1). Proučila je zlasti, kaj bi se zgodilo, če bi lahko Paks II znova vložila morebiten dobiček, ki se ne izplača državi v obliki dividend, v razvoj ali nakup dodatnih proizvodnih sredstev ter s tem okrepila svoj položaj na trgu. V zvezi s tem Komisija ugotavlja, da v skladu z dodatnimi informacijami, ki jih je Madžarska poslala 28. julija 2016 [glej uvodno izjavo 96], upravičenec ne more znova vlagati niti v širitev lastne zmogljivosti ali življenjske dobe Paks II niti v postavitev dodatnih proizvodnih zmogljivosti, ki niso zmogljivosti reaktorjev 5 in 6, tj. tiste, ki so predmet tega sklepa.
- (343) Komisija ob upoštevanju elementov iz oddelka 5.3.7 in zlasti dodatnih informacij iz uvodnih izjav 96 in 97 meni, da bi moral upravičenec državi povrniti nadomestilo za zagotovitev razpoložljivosti elektrarne in ne bi smel obdržati dodatnega dobička, ki presega to, kar je potrebno za zagotovitev njegovega poslovanja in ekonomske uspešnosti. Zato je ukrep sorazmeren.

5.3.8 MOREBITNA IZKRIVLJANJE KONKURENCE IN VPLIV NA TRGOVINO TER SPLOŠNO URAVNOTEŽENJE

- (344) Da je pomoč združljiva z notranjim trgovino, morajo biti negativni učinki ukrepa v smislu izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami omejeni in manjši od pozitivnih učinkov v smislu prispevka k cilju skupnega interesa. Zlasti je treba po opredelitvi cilja ukrepa čim bolj zmanjšati njegove morebitne negativne učinke na konkurenco in trgovino.
- (345) Komisija je v sklepu o začetku postopka opredelila tri možnosti izkrivljanja konkurence. Prvič, povečanje morebitne koncentracije na trgu zaradi prihodnje združitve lastništva in upravljanja obstoječe Paks NPP in Paks II. Drugič, Komisija dvomi, da bi lahko nove zmogljivosti za pokrivanje osnovne obremenitve, za katere je značilen visok faktor obremenitve, pomenile oviro za vstop novih subjektov na trg ter nadomestile določeno količino obstoječe in dražje proizvodne zmogljivosti, ki je nižje na krivulji razvrščanja po pomembnosti. V zvezi s tem je Komisija proučila naslednje parametre: (i) morebitne učinke ukrepa na madžarskem trgu; (ii) morebitne čezmejne učinke ukrepa ter (iii) morebitne učinke hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II. Nazadnje, Komisija je domnevala, da bi lahko obratovanje Paks II z omejitvijo števila ponudb za oskrbo, ki so na voljo na trgu, povzročila določeno likvidnostno tveganje veleprodajnega trga, kar pomeni možnost izkrivljanja.

5.3.8.1 *Povečanje morebitne koncentracije na trgu*

- (346) Po dvomih v zvezi z morebitno koncentracijo na trgu, ki jih je Komisija izrazila v sklepu o začetku postopka, so nekatere zainteresirane strani prav tako opozorile na morebitno združitev Paks II in upravljavca štirih enot v Paks NPP, ki trenutno obratujejo. MVM Group, Paks II in Madžarska so to zanikale.
- (347) Komisija ugotavlja, da je za madžarski trg proizvodnje električne energije značilna razmeroma visoka koncentracija na trgu, pri čemer obstoječa jedrska elektrarna Paks NPP (MVM Group) obsega približno 50 % domače proizvodnje. Take koncentracije na trgu bi lahko škodile učinkoviti konkurenci na trgu, saj bi lahko ovirale vstop novih subjektov na trg in povzročile likvidnostno tveganje z omejitvijo števila razpoložljivih ponudb za oskrbo.
- (348) Nova jedrska reaktorja Paks II bosta predvidoma pripravljena za obratovanje, preden bodo obstoječi štirje jedrski reaktorji postopoma umaknjeni. Komisija je v sklepu o začetku postopka opozorila, da bi to lahko imelo izkrivlajoči učinek na madžarski trg, če upravljavca Paks NPP in Paks II ne bosta popolnoma ločena in ju ne bo mogoče obravnavati kot neodvisna in nepovezana.
- (349) Komisija sprejema trditev, da je Paks II zdaj pravno neodvisna od MVM Group. Vendar je zaskrbljena zaradi možnosti, da taka pravna ločitev ne bo zadostovala ali da se ne bo ohranila brez dodatnih jamstev v zvezi s tem. Zaskrbljena pa je tudi zaradi morebitnih prihodnjih povezav med Paks II in družbami pod državnim nadzorom, ki opravljajo dejavnosti na področju energije in bi lahko okrepile svoj vpliv na madžarski trg za energijo.

- (350) Prvič, Komisija ugotavlja, da je cilj ukrepa Madžarske v obdobju 2025–2037 postopoma nadomestiti obstoječe jedrske zmogljivosti Paks NPP. Dejansko se pričakuje, da bodo vsi štirje reaktorji, ki se zdaj uporabljajo, v določenem obdobju obratovali hkrati z reaktorji Paks II, vendar bo to obdobje omejeno na obdobje 2026–2032, z umikom vseh jedrskih zmogljivosti MVM Group do leta 2037 pa se bo njen tržni delež precej zmanjšal.
- (351) Drugič, Komisija opozarja [glej uvodno izjavo 102], da sta po trditvah Madžarske MVM Group in Paks II neodvisni in nepovezani na podlagi naslednjega:
- (a) za njuno upravljanje sta pristojna različna oddelka vlade (z MVM Group upravlja ministrstvo za nacionalni razvoj prek družbe Hungarian National Asset Management Inc., Paks II pa upravlja urad predsednika vlade);
 - (b) družbi nimata skupnih vodstvenih položajev v svojih upravnih odborih;
 - (c) na voljo so zaščitni ukrepi za preprečitev izmenjave poslovno občutljivih in zaupnih informacij med družbama ter
 - (d) družbi imata ločena in posebna pooblastila za odločanje.
- (352) To je ponovila tudi MVM Group, ki je poudarila, da sta MVM Group in Paks II dve ločeni družbi za proizvodnjo električne energije tako kot vsi ostali konkurenti, zato ni razloga za domnevo, da se njune dejavnosti usklajujejo ali da se bosta družbi združili. MVM Group trdi še, da njena strategija vključuje morebitne naložbe, ki bodo morda v prihodnje konkurirale Paks II.
- (353) Tretjič, Komisija opozarja na dodatne informacije, ki jih je predložila Madžarska in so navedene v uvodni izjavi 117 ter po katerih bodo Paks II, njene naslednice in povezana podjetja pravno in strukturno popolnoma ločene v smislu odstavkov 52 in 53 obvestila o pravni pristojnosti v zvezi z združitvami, njihovo vodenje, upravljanje in obratovanje pa bo neodvisno od MVM Group, njenih podjetij, naslednic in povezanih podjetij ter drugih družb s področja proizvodnje, veleprodaje ali maloprodaje energije, ki so pod državnim nadzorom, ter nepovezano z njimi.
- (354) Komisija meni, da se s temi dodatnimi informacijami odpravijo vsi njeni pomisleki v zvezi z morebitnimi prihodnjimi koncentracijami in povezavami med uveljavljenimi energetske subjekti na madžarskem trgu z električno energijo. Možnosti, da bi bila Paks II zdaj povezana z MVM Group ali drugimi energetske družbami pod državnim nadzorom, ni, zato nima možnosti, da bi povečala svoj vpliv na trgu med obratovanjem štirih enot Paks NPP, ki zdaj obratujejo, ali pozneje.

5.3.8.2 *Ovire za vstop novih subjektov na trg*

- (355) Kar zadeva dvome Komisije glede tega, ali bi lahko nove zmogljivosti ovirale vstop novih subjektov na trg, je bilo v nekaterih opažanjih poudarjeno, da se jedrske elektrarne uporabljajo za pokrivanje visoke zmogljivosti za pokrivanje osnovne obremenitve, ta pa ima prednost, ko se pošilja v omrežje, zaradi nizkih stroškov obratovanja pa so tudi v boljšem položaju na strani ponudbe na trgu.
- (356) Komisija je analizirala vpliv ukrepa na druge subjekte na madžarskem in sosednjih trgih v smislu konkurence. Zlasti je proučila obdobje hkratnega obratovanja štirih enot Paks NPP, ki obratujejo zdaj, in Paks II, tj. predvideno obdobje 2026–2032.
- (a) *Morebitni učinki ukrepa na madžarskem trgu*
- (357) Komisija opozarja, da naj bi se z enotama 5 in 6 Paks II nadomestila izguba moči po postopnem umiku enot 1–4 Paks NPP do konca leta 2032, 2034, 2036 oziroma 2037, v zvezi s katerimi ni predvideno podaljšanje življenjske dobe [glej uvodno izjavo 10]. Novi enoti 5 in 6 bosta predvidoma začeli obratovati leta 2025 oziroma 2026. Ta razvoj jedrskih zmogljivosti je predviden tudi v študiji MAVIR iz leta 2016 [glej uvodno izjavo 20].

- (358) Komisija opozarja, da električna energija, ki jo zdaj proizvaja Paks NPP, obsega 36 % skupne porabe električne energije na Madžarskem, ta delež pa se bo zmanjšal ob pričakovani rasti povpraševanja, navedeni v uvodni izjavi 50, pri čemer bo proizvodnja Paks II predvidoma podobna proizvodnji Paks NPP, ko bo ta postopoma umaknjena.
- (359) Ob upoštevanju namena projekta Paks II, tj. nadomestitev zmogljivosti, Komisija navaja, da bo prihodnja vrzel v skupni nacionalni inštalirani moči, ki jo je napovedal operater prenosnega sistema električne energije in je opisana v uvodni izjavi 50, po letu 2037, ko bodo postopoma umaknjene vse štiri enote Paks NPP, znova na pretekli ravni [glej tudi sliko 7 v uvodni izjavi 108], torej Paks II z 2,4 GW moči ne bo zagotovila dolgoročnega zvišanja skupne ravni inštalirane jedrske moči na Madžarskem.
- (360) Komisija ugotavlja še, da je seznam naložb, ki se izvajajo, ali odobrenih novih naložb v naprave za proizvodnjo električne energije razmeroma kratek [glej preglednico 2 v uvodni izjavi 51]. Glede na te podatke meni, da bo Madžarska po postopnem umiku štirih enot, ki zdaj obratujejo v Paks NPP, še naprej neto uvoznica precejšnje količine električne energije.
- (361) Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 93, je Madžarska navedla, da bi po podatkih analize NERA v primeru odsotnosti priglašene ukrepa 2,4 GW moči namesto Paks II zagotavljale plinske turbine z odprtim krožnim procesom in plinske turbine s kombiniranim krožnim procesom. Tudi z obratovanjem Paks II bo na trgu dovolj prostora za nove plinske ali druge zmogljivosti. Študija NERA kaže, da bi bila Madžarska kljub nadomestitvi večine zmogljivosti elektrarne Paks II z novo plinsko zmogljivostjo na Madžarskem še naprej zelo odvisna od uvoza električne energije.
- (362) Kar zadeva uporabo morebitnih drugih tehnologij, Komisija opozarja na trditev Madžarske, da so sedanje in pretekle odločitve elektrarn na obnovljive vire o vstopu odvisne predvsem od programov državnih subvencij in ne od tržnih cen [glej uvodno izjavo 107(a)]. Komisija priznava, da je Madžarska v svoji nacionalni strategiji za energijo ⁽¹⁴⁴⁾ vključila energijo iz obnovljivih virov energije v svojo mešanico virov energije v skladu s svežnjem ukrepov Unije za podnebne spremembe in obnovljivo energijo do leta 2020 ⁽¹⁴⁵⁾, nacionalnimi ciljni za obnovljive vire energije, določenimi v direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ⁽¹⁴⁶⁾, in ključnimi cilji iz okvira podnebne in energetske politike do leta 2030 ⁽¹⁴⁷⁾. Komisija ugotavlja, da so spremenljivi stroški ⁽¹⁴⁸⁾ tehnologij obnovljivih virov zaradi njihove neodvisnosti od goriva običajno nižji od spremenljivih stroškov jedrske tehnologije. Poleg tega glede na navedene evropske in nacionalne cilje ter obveznosti v zvezi z obnovljivimi viri Madžarska ni izvzeta iz uporabe podpornih mehanizmov za zagotovitev obratovanja novih elektrarn, ki proizvajajo energijo iz obnovljivih virov. Komisija ugotavlja, da del sheme Madžarske za obnovljive vire, imenovan METAR, deluje že od januarja 2017 ⁽¹⁴⁹⁾, v zvezi z drugimi deli sheme, ki se nanašajo na večje proizvajalce iz obnovljivih virov, pa je zdaj potrebna odobritev državne pomoči s strani Komisije.
- (363) Komisija opozarja, da bodo po podatkih študije MAVIR iz leta 2016 [glej uvodno izjavo 20] sedanje elektrarne na premog (lignit) med letoma 2025 in 2030 postopoma umaknjene [glej slike 1 in 2 v uvodni izjavi 43], s tem pa bi se omogočil začetek obratovanja dodatnih naprav, zlasti ker bodo tudi tehnologije nestalnih virov iz uvodne izjave 362 zahtevale hkratno uporabo dopolnilnih in prilagodljivih zmogljivosti.
- (364) Ukrep Madžarske je načrtovan kot podpora za naložbe, po začetku obratovanja enot za proizvodnjo pa Paks II ne bo prejela dodatne podpore za obratovanje, zato bo izpostavljena tržnim tveganjem.

⁽¹⁴⁴⁾ Glej uvodno izjavo 20.

⁽¹⁴⁵⁾ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_sl.

⁽¹⁴⁶⁾ Direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES (UL L 140, 5.6.2009, str. 16).

⁽¹⁴⁷⁾ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_sl.

⁽¹⁴⁸⁾ Spremenljivi stroški enote za proizvodnjo energije so tisti, na podlagi katerih se običajno določi končna cena ene enote proizvedene električne energije.

⁽¹⁴⁹⁾ Priglašeno Komisiji pod številko SA.47331 (2017/X) v skladu z uredbo o splošnih skupinskih izjemah (Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe (UL L 187, 26.6.2014, str. 1)).

(365) Cene električne energije določajo predvsem mejni stroški proizvajalcev, ki sodelujejo na določenem trgu. Tehnologije obnovljivih virov energije imajo nizke mejne stroške, saj jih lahko večina obratuje brez stroškov goriva. Tudi jedrska energija ima nizke stroške obratovanja, po tako imenovani razvrstitvi po pomembnosti pa sledi obnovljivim virom energije. Elektrarne na premog imajo zaradi stroškov goriva običajno višje mejne stroške kot jedrske elektrarne, vendar so stroški obratovanja elektrarne na premog zaradi nizkih cen dovoljenj za emisije ogljika običajno nižji kot pri elektrarni s plinsko turbino s kombiniranim krožnim procesom. To pomeni, da lahko tehnologije z višjimi stroški obratovanja zvišajo cene, zato se ne pričakuje, da bo prisotnost jedrske energije v mešanici virov energije sama po sebi zvišala ceno električne energije na Madžarskem, jedrska energija pa se bo prilagajala cenam, namesto da bi jih narekovala.

(b) *Morebitni čezmejni učinki ukrepa*

(366) Madžarska in več zainteresiranih strani so navedle, da je trg z energijo, ki ga je treba oceniti, večji od ozemlja posamezne države, predvsem zaradi dobre stopnje povezave, ter da ukrep vključuje izkrivljanja konkurence, ki vplivajo vsaj na države članice blizu Madžarske.

(367) Komisija ugotavlja, da je saldo uvoza in izvoza v okviru trgovine Madžarske z električno energijo negativen v odnosu do skoraj vseh sosednjih držav članic, kot je prikazano na sliki 5 v uvodni izjavi 49 tega sklepa. Ugotavlja tudi, da je Madžarska neto uvoznica, in kot je prikazano na sliki 1 v uvodni izjavi 43, je leta 2015 uvoz obsegal približno 30 % povpraševanja v državi oziroma približno 13 TWh. Komisija opozarja, da je bil obseg uvoza isti leta 2014, kot je bilo pojasnjeno na sliki 2 v uvodni izjavi 43 sklepa o začetku postopka.

(368) Komisija meni, da je madžarski trg z električno energijo že zdaj zelo integriran v Evropski uniji, pri čemer zmogljivost povezovalnih daljnovodov znaša približno 75 % skupne domače inštalirane moči za proizvodnjo. Poleg tega se bodo zmogljivosti povezovalnih daljnovodov do leta 2030 precej povečale, kot je prikazano v preglednicah 4 in 5 v uvodni izjavi 105, s čimer bodo lahko trgovinski tokovi še naprej dosegali madžarsko cenovno območje.

(369) Pojasnilo iz uvodne izjave 365 velja tudi za čezmejni okvir. Izgradnja Paks II bo v prihodnosti pritiskala na zniževanje cen na madžarskem trgu, saj so mejni stroški proizvodnje električne energije za Paks II razmeroma nizki v primerjavi z zmogljivostjo s plinsko turbino z zaprtim krožnim procesom in plinsko turbino s kombiniranim krožnim procesom, ki bi bila po navedbah NERA zgrajena v nasprotnem primeru. Vendar je študija NERA dokazala, da se bo Paks II še naprej prilagajala cenam, ki jih bodo na Madžarskem določale druge elektrarne in bodo še vedno visoke. Zato bo uvoz na Madžarsko še naprej dobičkonosen.

(370) Komisija je upoštevala trditve Madžarske v zvezi z morebitnimi učinki Paks II v okviru širšega trga. Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 112, ocena NERA v zvezi s sosednjimi trgi, ki so zdaj združeni z madžarskim (Madžarska, Slovaška in Romunija), kaže, da skupna tržna deleža MVM Group in Paks II na združenem trgu Madžarske, Slovaške in Romunije ne bi presežala 20 % [glej sliko 10 v uvodni izjavi 112].

(371) Kar zadeva druge sosednje trge, bodo učinki nove elektrarne Paks II predvidoma manjši zaradi odsotnosti spajanja trgov z navedenimi cenovnimi območji in bolj omejenih (obstoječih in načrtovanih) zmogljivosti povezovalnih daljnovodov z navedenimi državami članicami (glej preglednici 3 in 4).

(c) *Morebitni učinki hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II*

(372) Kot je pojasnjeno v uvodnih izjavah 98 in 99 ter uvodnih izjavah 241–244, se pri izgradnji jedrskih elektrarn iz različnih razlogov pogosto pojavijo zamude, zaradi katerih se podaljša čas izgradnje. Komisija priznava, da izvajanje projekta v primerjavi s prvotnim razporedom že zdaj traja bistveno dlje, [...]. Poleg tega je iz preglednice 3 v uvodni izjavi 99 razvidno, da se JSC NIAEP s tehnologijo, ki jo ponuja, spopada s povprečno dveletnimi zamudami v Rusiji, ki je domači trg pogodbenega izvajalca, na katerem je zgradil večino svojih elektrarn. Te zamude so precej daljše pri projektih, ki se ne izvajajo v Rusiji (do sedem let v Indiji). Madžarska trdi, da bo Paks II predvidoma prva jedrska elektrarna s tehnologijo VVER III+ v EU, pri kateri bodo izpolnjene najvišje zahteve za jedrsko varnost, v zvezi

z delom projekta, za katerega ne velja tehnična izjema, pa bo izvedeno javno naročilo v skladu z zahtevami EU za javno naročanje. Razumno je pričakovati, da to lahko povzroči dodatne zamude. Zato se po mnenju Komisije pričakuje, da bo obdobje hkratnega obratovanja vseh štirih enot Paks NPP in obeh enot Paks II, za katero se je prvotno predvidevalo, da bo trajalo šest let, bistveno krajše. Poleg tega se lahko šteje, da je določeno obdobje sovpadanja obratovanja obstoječih in novih enot, katerega trajanje bo zaradi zgoraj navedenih razlogov dejansko omejeno in bo sicer očitno vplivalo na domači trg, sorazmerno glede na cilje zanesljive oskrbe in potrebe po temeljiti pripravi razgradnje enot Paks NPP ob upoštevanju, da jedrske proizvodne zmogljivosti obsegajo več kot 50 % domače proizvodnje električne energije na Madžarskem.

- (373) Vsekakor Komisija opozarja na ugotovitve študije NERA [glej zlasti sliko 7 v uvodni izjavi 108], ki kažejo, da tudi med hkratnim obratovanjem Paks NPP in Paks II (v obdobju 2025–2037) nacionalne elektrarne same ne bodo ustrezale predvidoma vse večji nacionalni konični obremenitvi, saj bo skupna proizvodnja električne energije v jedrskih elektrarnah in dodatnih zmogljivostih, ki delujejo na obnovljive vire energije in plin, še naprej manjša od napovedanega domačega povpraševanja (kot kaže črna črta na sliki 7). Po navedbah iz študije je razlog za to predvsem dejstvo, da se Madžarska zdaj srečuje s primanjkljajem pri oskrbi in mora upoštevati precejšnje količine električne energije. NERA pojasnjuje, da se bo ta primanjkljaj predvidoma dodatno povečal med letoma 2015 in 2025, saj se bo povpraševanje po električni energiji na Madžarskem predvidoma precej povečalo do leta 2040, druga največja stalno obratujoča elektrarna na Madžarskem [elektrarna Mátra; glej sliki 1 in 2 v uvodni izjavi 43] pa bo predvidoma prenehala obratovati med letoma 2025 in 2030, kot je navedeno v študiji operaterja prenosnega sistema električne energije [glej uvodno izjavo 20].
- (374) Posledično bodo za sistem poleg navedenih jedrskih zmogljivosti ter zmogljivosti na obnovljive vire in plin potrebne dodatne domače ali uvozne zmogljivosti, da se bo izpolnilo domače povpraševanje, pa tudi za zagotovitev stabilnosti sistema v primeru predvidenih pomanjkanjih zmogljivosti. Dodatne zmogljivosti so potrebne tudi za vzpostavitev obvezne rezerve, ki jo določa ENTSO-E [glej uvodno izjavo 50].
- (375) Poleg tega Komisija opozarja na uvodno izjavo 105, v kateri je pojasnjeno, da se bo visoka stopnja povezave Madžarske s sosednjimi državami še zvišala zaradi novih povezovalnih daljnovodov, ki bodo začeli delovati med letoma 2016 in 2021 med Slovaško (2 × 400 kV in 1 × 400 kV) in Slovenijo (1 × 400 kV), tj. veliko pred začetkom obratovanja novih enot Paks II. Komisija meni, da se bo s temi novimi povezovalnimi daljnovodi, na katere se sklicuje Madžarska, verjetno izboljšala razpoložljivost čezmejnih trgovinskih tokov, zlasti tistih, povezanih z uvozom.
- (376) Kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 369, je Komisija upoštevala tudi ugotovitve študije NERA, po katerih se bo jedrska tehnologija predvidoma še naprej prilagajal cenam, namesto da bi jih določala, tudi v obdobju hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II, ko bo verjetnost, da se cena določi na podlagi jedrske tehnologije, manj kot 5 % v vseh urah [glej sliko 11 v uvodni izjavi 113].

5.3.8.3 *Likvidnostno tveganje veleprodajnega trga*

- (377) Kot je razvidno iz oddelka 2.6, je večina poslov v madžarskem veleprodajnem sektorju za električno energijo izvedenih na podlagi dvostranskih pogodb o nakupu energije, madžarska borza električne energije (HUPX) pa še ni sprožila ustrezne stopnje likvidnosti. Komisija je prvotno imela dvome zaradi možnosti, da bodo po scenariju, v katerem sta prevladujoči dobavitelj (MVM Partner) in precejšnji delež nove proizvodne zmogljivosti (Paks II) v lasti istega subjekta (Madžarske), trgi postali manj likvidni, ker bodo lahko vključeni subjekti omejili število ponudb za oskrbo, ki so na voljo na trgu.
- (378) Komisija je menila še, da glede na način prodaje električne energije, proizvedene z novima reaktorjema, na trgu obstaja možnost velikega vpliva na likvidnost, pri čemer bi se lahko stroški konkurentov na podrejenem trgu zvišali zaradi omejitve njihovega konkurenčnega dostopa do pomembne surovine (izključitev pri surovinah). To bi se lahko zgodilo, če bi se električna energija, proizvedena v Paks II, prodajala predvsem na podlagi dolgoročnih pogodb in samo določenim dobaviteljem, s čimer bi se tržna moč Paks II na trgu proizvodnje premaknila na maloprodajni trg.
- (379) Z izključitvijo povezav med Paks II in državnimi udeleženci na maloprodajnem trgu, pojasnjeno v uvodni izjavi 353, so se odpravili nekateri pomisleki Komisije.

- (380) Komisija ugotavlja, da je Madžarska potrdila, da bo strategija Paks II za trgovanje s proizvedeno električno energijo temeljila na trgovanju pod običajnimi tržnimi pogoji, da bo usmerjena v optimizacijo dobička in da se bo izvajala v skladu s komercialnimi trgovskimi ureditvami, sklenjenimi na podlagi ponudb, sprejetih prek pregledne platforme za trgovanje ali borze, kot je pojasnjeno v uvodni izjavi 118.
- (381) Zlasti je Madžarska potrdila, da bo taka strategija za trgovanje (razen lastne porabe Paks II) vključevala naslednje:
- (a) Paks II bo prodala vsaj 30 % skupne proizvedene električne energije na trgu za dan vnaprej, trgu znotraj dneva in terminski borzi HUPX. Druge podobne borze električne energije se lahko uporabijo v skladu z dogovorom ali soglasjem služb Komisije, ki se izda ali zavrne v dveh tednih po predložitvi zahteve, ki jo predložijo madžarski organi;
- (b) Paks II bo preostanek skupne proizvedene električne energije prodala pod objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi pogoji prek dražb. Pogoje za take dražbe določi madžarski energetske regulator, podobno kot v skladu z zahtevami za dražbe, ki veljajo za MVM Partner. Madžarski energetske regulator bo tudi nadzoroval izvedbo teh dražb.
- (382) Komisija ugotavlja še, da bo Madžarska zagotovila, da so ponudbe enako razpoložljive vsem licenciranim ali registriranim trgovcem pod enakimi tržnimi pogoji na dražbeni platformi, ki jo bo upravljala Paks II, in da bo klirinški sistem navedene platforme za ponudbe preverljiv in pregleden. Končna uporaba kupljene električne energije ne bo omejena.
- (383) Zato je treba zagotoviti, da bo električna energija, proizvedena v Paks II, pregledno na voljo vsem subjektom na veleprodajnem trgu, ter preprečiti tveganje vzpostavitve monopola nad električno energijo, proizvedeno v Paks II, na podlagi dolgoročnih pogodb, ki bi povzročil tveganje za likvidnost trga.
- (384) Zato Komisija meni, da so ob trenutni zasnovi ukrepa morebitna likvidnostna tveganja za trg majhna.

5.3.8.4 *Sklepna ugotovitev v zvezi z izkrivljanjem konkurence in splošnim uravnoteženjem*

- (385) Komisija na podlagi temeljite presoje, predstavljene v oddelku 5.3 tega sklepa, priznava, da je ukrep usmerjen v spodbujanje novih naložb v jedrsko energijo in s tem v cilj skupnega interesa, določen v Pogodbi Euratom, hkrati pa prispeva tudi k zanesljivi oskrbi.
- (386) Pomoč se bo dodelila sorazmerno. Madžarska bo zagotovila, da bo Paks II državi izplačala nadomestilo za nove proizvodne enote ter ne bo obdržala dodatnega dobička, ki presega to, kar je potrebno za zagotovitev njenega poslovanja in ekonomske uspešnosti. Komisija ugotavlja še, da se dobiček, ki ga bo ustvaril upravičenec, ne bo uporabil za ponovne naložbe v razširitev zmogljivosti Paks II ali nakup ali izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti brez odobritve državne pomoči.
- (387) Komisija je preverila tudi, ali bi lahko ukrep pomenil oviro za vstop za druge vrste proizvodnih zmogljivosti, zlasti v omejenem obdobju hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II. Meni, da je morebitna ovira za vstop omejena zaradi dejstva, da bo prihodnja vrzel v skupni inštalirani moči, ki jo je opredelil operater prenosnega sistema električne energije, omogočila prodor drugih tehnologij proizvodnje (obnovljivih virov energije in virov, ki niso nizkoogljivi), in to ne glede na to, ali bo Paks II izgrajena ali ne.
- (388) Komisija je proučila tudi morebitne čezmejne učinke ukrepa, vendar Paks II, katere velikost bo podobna velikosti štirih enot Paks NPP, ki trenutno obratujejo, predvidoma ne bo imela pomembnega čezmejnega vpliva, niti ob upoštevanju dobre stopnje povezave Madžarske, saj bo ta država še naprej neto uvoznica z eno od najvišjih cen v regiji. Komisija meni, da bo poleg predvidenega nadaljevanja negativnega razmerja med uvozom in izvozom vpliv Paks II na cenovna območja, ki niso neposredna sosednja območja Madžarske, omejen zaradi razdalje in omejitev omrežja, zaradi katerih je električna energija, proizvedena na Madžarskem, še dražja za bolj oddaljena območja.
- (389) Komisija je upoštevala tudi ugotovitev, da v obdobju hkratnega obratovanja Paks NPP in Paks II, ki bo predvidoma krajše, kot je bilo prvotno predvideno, domače elektrarne same ne bodo izpolnile pričakovane, vse večje nacionalne konične obremenitve.

- (390) Komisija ponavlja, da je Madžarska s potrditvami, ki jih je zagotovila 28. julija 2016, čim bolj zmanjšala druga morebitna izkrivljanja trga, kot je povečanje morebitne koncentracije na trgu in pomanjkanje likvidnosti trga.
- (391) Komisija zato sklepa, da so vsa morebitna izkrivljanja konkurence omejena in izravnana z opredeljenim skupnim ciljem, ki se poskuša doseči sorazmerno, zlasti ob upoštevanju potrditev Madžarske z dne 28. julija 2016.

6. SKLEPNA UGOTOVITEV

- (392) Komisija na podlagi navedenih premislekov ugotavlja, da ukrep, ki ga je priglasila Madžarska, vključuje državno pomoč, ta pa je v skladu s spremembami, ki jih je Madžarska uvedla 28. julija 2016, združljiva z notranjim trgom v skladu s členom 107(3)(c) PDEU –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Ukrep, ki ga namerava Madžarska izvesti za zagotovitev finančne podpore za razvoj dveh novih jedrskih reaktorjev, ki ju v celoti financira Madžarska v korist subjekta Družba z omejeno odgovornostjo za razvoj jedrske elektrarne MVM Paks II (v nadaljnjem besedilu: Paks II), ki bo lastnik in upravljavec navedenih jedrskih reaktorjev, pomeni državno pomoč.

Člen 2

Ukrep je združljiv z notranjim trgom pod pogoji iz člena 3.

Člen 3

Madžarska zagotovi, da bo Paks II celotni dobiček, ustvarjen z obratovanjem enot 5 in 6 jedrske elektrarne Paks II (v nadaljnjem besedilu: Paks II NPP), uporabila samo za:

- (a) projekt Paks II (v nadaljnjem besedilu: projekt), ki vključuje razvoj, financiranje, izgradnjo, prevzem v obratovanje, obratovanje in vzdrževanje, obnovo, ravnanje z odpadki in razgradnjo novih jedrskih enot z reaktorjema VVER 5 in 6 v Paks II NPP na Madžarskem. Dobiček se ne bo uporabil za financiranje naložb v dejavnosti, ki ne spadajo v navedeni obseg projekta;
- (b) plačilo dobička državi (npr. v obliki dividend).

Madžarska zagotovi, da Paks II ne bo (znova) vlagala niti v širitev lastne zmogljivosti ali življenjske dobe Paks II niti v postavitev dodatnih proizvodnih zmogljivosti, ki niso zmogljivosti reaktorjev 5 in 6 Paks II NPP. Če bodo take nove naložbe izvedene, je zanje potrebna ločena odobritev državne pomoči.

Madžarska zagotovi, da bo strategija Paks II za trgovanje s proizvedeno električno energijo temeljila na trgovanju pod običajnimi tržnimi pogoji, da bo usmerjena v optimizacijo dobička in da se bo izvajala v skladu s komercialnimi trgovinskimi ureditvami, sklenjenimi na podlagi ponudb, sprejetih prek pregledne platforme za trgovanje ali borze. Strategija za trgovanje s proizvedeno električno energijo Paks II (razen lastne porabe Paks II) vključuje naslednje:

Stopnja 1: Paks II bo prodala vsaj 30 % skupne proizvedene električne energije na trgu za dan vnaprej, trgu znotraj dneva in terminski borzi Hungarian Power Exchange (HUPX). Druge podobne borze električne energije se lahko uporabijo v skladu z dogovorom ali soglasjem služb Komisije, ki se izda ali zavrne v dveh tednih po predložitvi zahteve, ki jo predložijo madžarski organi.

Stopnja 2: Paks II bo preostanek skupne proizvedene električne energije prodala pod objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi pogoji prek dražb. Pogoje za take dražbe določi madžarski energetske regulator, podobno kot v skladu z zahtevami za dražbe, ki veljajo za MVM Partner [Sklep št. 741/2011 madžarskega regulatorja]. Madžarski energetske regulator bo tudi nadzoroval izvedbo teh dražb.

Madžarska zagotovi, da je za upravljanje platforme za dražbe za stopnjo 2 pristojna Paks II in da so ponudbe enako razpoložljive vsem licenciranim ali registriranim trgovcem pod enakimi tržnimi pogoji. Klirinški sistem za ponudbe je preverljiv in pregleden. Končna uporaba kupljene električne energije ne bo omejena.

Poleg tega se Madžarska zavezuje, da so Paks II, njene naslednice in povezana podjetja pravno in strukturno popolnoma ločene, da zanje velja sposobnost neodvisnega odločanja v smislu odstavkov 52 in 53 obvestila o pravni pristojnosti v zvezi z združitvami⁽¹⁵⁰⁾ ter da bo njihovo vodenje, upravljanje in obratovanje neodvisno od MVM Group, njenih podjetij, naslednic in povezanih podjetij ter drugih družb s področja proizvodnje, veleprodaje ali maloprodaje energije, ki so pod državnim nadzorom, ter nepovezano z njimi.

Člen 4

Madžarska Komisiji predloži letna poročila o izvajanju zavez iz člena 3. Prvo poročilo se predloži en mesec po končnem datumu prvega poslovnega leta poslovanja Paks II.

V Bruslju, 6. marca 2017

Za Komisijo

Margrethe VESTAGER

Članica Komisije

⁽¹⁵⁰⁾ Prečiščeno obvestilo Komisije o pravni pristojnosti v okviru Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL C 95, 16.4.2008, str. 1).